

НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

ОБЩА ЧАСТ

ГЛАВА ПЪРВА ЗАДАЧА, ПРЕДМЕТ И ДЕЙСТВИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС

Задача и предмет

Чл. 1. (1) Задачата на Наказателния кодекс е да защитава от престъпни посегателства личността, правата на гражданите и установения в Република България правов ред.

(2) За осъществяване на тази задача Наказателният кодекс определя кои общественоопасни деяния са престъпления, какви наказания се налагат за тях, кои лица са наказателноотговорни и установява случаите, когато може да се приложи освобождаване от наказателна отговорност или от изтърпяване на наложено наказание.

Действие по време

Чл. 2. (1) За всяко престъпление се прилага законът, който е бил в сила по време на неговото осъществяване.

(2) Ако до влизане на присъдата в сила последват различни закони, прилага се този от тях, който е най-благоприятен за дееца.

Действие по място

Чл. 3. Наказателният кодекс се прилага за всички престъпления, извършени на територията на Република България.

Действие спрямо български граждани

Чл. 4. (1) Наказателният кодекс се прилага и към български гражданин за извършено от него престъпление в чужбина.

(2) Гражданин на Република България не може да бъде предаден на друга държава или на международен съд за целите на наказателно преследване, освен ако това е предвидено в международен договор, влязъл в сила за Република България.

Действие спрямо чужденци

Чл. 5. (1) Наказателният кодекс се прилага и към чужденец, извършил в чужбина престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода или доживотен затвор, с което се засягат интересите на Република България или на български гражданин.

(2) Наказателният кодекс се прилага и за престъпление, извършено от чужденец в чужбина, когато това е предвидено в международен договор, влязъл в сила за Република България.

(3) Наказателният кодекс се прилага и по отношение на чужденец, извършил в чужбина престъпление против мира и човечеството, с което се засягат интересите на друга държава или на чужденци.

Действие спрямо чужденец с имунитет

Чл. 6. За отговорността на чужденец с имунитет по отношение на наказателната юрисдикция на Република България се прилагат приетите от нея норми на международното право.

Действие на чужда присъда

Чл. 7. (1) Чуждата присъда за престъпление, за което се прилага българският Наказателен кодекс, се взема предвид в случаите, установени с международен договор, влязъл в сила за Република България.

(2) Влязла в сила присъда, постановена от съд на друга държава – членка на Европейския съюз, има последици в наказателното производство като присъда, постановена от български съд, освен когато:

1. деянието не е престъпление по българския Наказателен кодекс;
2. е наложено наказание, което не е предвидено в този кодекс.

ГЛАВА ВТОРА НАКАЗАТЕЛНООТГОВОРНИ ЛИЦА

Пълнолетно лице

Чл. 8. Наказателноотговорно е пълнолетно лице – навършило 18-годишна възраст, което в състояние на вменяемост извърши престъпление.

Непълнолетно лице

Чл. 9. (1) Непълнолетно лице – навършило 14, но ненавършило 18 години, е наказателноотговорно, ако е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си.

(2) По отношение на наказателната отговорност на непълнолетно лице се прилагат особените правила, предвидени в този кодекс.

Малолетно лице

Чл. 10. Не е наказателноотговорно малолетното лице – ненавършило 14-годишна възраст.

Невменяемост

Чл. 11. (1) Не е наказателноотговорно лице, което осъществи деяние в състояние на невменяемост – когато поради умствена недоразвитост, продължително или краткотрайно разстройство на съзнанието, не е могло да разбира свойството или значението на извършеното или да ръководи постъпките си.

(2) Не се налага наказание на лице, което след извършване на престъплението и до произнасяне на присъдата изпадне в състояние на невменяемост. Такова лице подлежи на наказание, ако оздравее.

ГЛАВА ТРЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЕ

Раздел I Общи положения

Определение

Чл. 12. (1) Престъплението е общественоопасно и противоправно деяние (действие или бездействие), което е извършено виновно и е обявено от този кодекс за наказуемо.

(2) Не е престъпно деянието, което макар формално и да осъществява признаците на предвидено в кодекса престъпление, поради своята малозначителност не е общественоопасно или неговата обществена опасност е явно незначителна.

Общественоопасно деяние

Чл. 13. Общественоопасно е деянието, което застрашава или уврежда личността, правата на гражданите, собствеността, установения с Конституцията правов ред в Република България или други интереси, защитени от правото.

Неизбежна отбрана

Чл. 14. (1) Не е общественноопасно деянието, което е извършено при неизбежна отбрана – за да се защитят от непосредствено противоправно нападение държавни или обществени интереси, личността или правата на отбранявания се или на другото чрез причиняване вреди на нападателя в рамките на необходимите предели.

(2) Превишаване пределите на неизбежната отбрана има, когато защитата явно не съответства на характера и опасността на нападението.

(3) Няма превишаване на пределите на неизбежната отбрана, когато нападението е извършено чрез проникване с насилие или взлом в жилище.

(4) Деецът не се наказва, когато превиши пределите на неизбежната отбрана поради уплаха или смущение.

Крайна необходимост

Чл. 15. (1) Не е общественноопасно деянието, което е извършено при крайна необходимост – за да се спасят от непосредствена опасност свои или чужди блага, както и държавни или обществени интереси, ако деецът не е могъл да избегне опасността по друг начин и причинените от деянието вреди са по-малко значителни от предотвратените.

(2) Няма крайна необходимост, когато самото отбягване на опасността съставлява престъпление.

Деяние, извършено от служител под прикритие

Чл. 16. Не е общественноопасно деянието, извършено от лице, което е действало като служител под прикритие в рамките на определените му по закон правомощия.

Залавяне на местопрестъплението

Чл. 17. (1) Не е общественноопасно деянието, което е извършено за залавяне на деец, заварен на местопрестъплението или непосредствено след извършване на деянието, доколкото причинените на дееца вреди са били необходими за залавянето и съответни на обстоятелствата по залавянето.

(2) Когато лицето по ал. 1 е задържано от гражданин, то незабавно се предава на най-близкия орган на властта, а когато това не е възможно – незабавно се уведомява компетентния орган на власт.

Деяние, осъществено от пострадал

Чл. 18 (1) Лице, което е пострадало от трафик на хора, не се наказва за престъпление, което е било принудено да осъществи в пряка връзка с това му качество.

(2) За престъплението по ал. 1 отговарят:

1. извършителят, подбудителят и помагачът на трафик на хора, от което престъпление е пострадало принуденото лице;
2. лицето, упражнило принудата.

Вина

Чл. 19. Общественоопасното деяние е извършено виновно, когато е умишлено или непредпазливо.

Умисъл

Чл. 20. Деянието е умишлено, когато деецът е предвиждал неговите общественоопасни последици, съзнавал е общественоопасния му характер и е искал или допускарал настъпването на тези последици.

Непредпазливост

Чл. 21. (1) Деянието е непредпазливо, когато деецът е предвиждал неговите общественоопасни последици, но е мислил да ги предотврати.

(2) Деянието е непредпазливо и когато деецът не е предвиждал неговите общественоопасни последици, но е бил длъжен и е могъл да предвиди настъпването им.

(3) Непредпазливите деяния са наказуеми само в предвидените от този кодекс случаи.

Смесена вина

Чл. 22. Когато този кодекс определя деянието като по-тежко престъпление поради настъпването на допълнителни общественоопасни последици, за които не се изисква умисъл, деецът отговаря за по-тежкото престъпление, ако по отношение на тези последици е действал непредпазливо.

Грешка

Чл. 23. (1) Незнанието на фактическо обстоятелство, което принадлежи към състава на престъплението, изключва умисъла за това престъпление.

(2) Незнанието на фактическо обстоятелство, което принадлежи към състава на престъплението, изключва и непредпазливостта, когато самото незнание не се дължи на непредпазливост.

Изпълнение на неправомерна заповед

Чл. 24. Деянието не е извършено виновно, когато е осъществено в изпълнение на неправомерна служебна заповед, дадена по установения ред, ако тя не налага очевидно за дееца престъпление.

Случайно деяние

Чл. 25. Деянието не е извършено виновно, когато деецът не е предвиждал настъпването на общественонеопасните последици и не е бил длъжен или не е могъл да ги предвиди.

Раздел II

Стадии на умишлено престъпление

Приготовление

Чл. 26. (1) Приготовлението е подготвянето на средства, намирането на съучастници и изобщо създаването на условия за извършване на намисленото престъпление, преди да е започнало неговото изпълнение.

(2) Приготовлението е наказуемо само в предвидените от този кодекс случаи.

Отказ от приготовление

Чл. 27. (1) Деецът не се наказва, когато е имал възможност да извърши намисленото престъпление, съзнавал е това, но се е отказал да го извърши.

(2) В случаите по ал. 1, ако деянието, в което се е изразило приготвлението, осъществява състав на друго престъпление, деецът отговаря за това престъпление.

Опит

Чл. 28. (1) Опитът е започнатото изпълнение на умишлено престъпление, при което изпълнителното деяние не е довършено или макар да е довършено, не са настъпили предвидените в този кодекс и искани от дееца общественонеопасни последици на това престъпление.

(2) При опит деецът се наказва с наказанието, предвидено за довършеното престъпление, като съдът взема предвид степента на осъществяване на намерението и причините, поради които престъплението е останало недовършено.

Отказ от опит

Чл. 29. (1) При недовършен опит деецът не се наказва, когато е имал възможност да довърши изпълнителното деяние, съзнавал е това, но се е отказал да го довърши.

(2) При довършен опит деецът не се наказва, когато е имал възможност да довърши престъплението, съзнавал е това, но е предотвратил настъпването на общественоопасните последици.

(3) В случаите по ал. 1 или 2, ако деянието, в което се е изразил опитът, осъществява състав на друго престъпление, деецът отговаря за това престъпление.

Раздел III Съучастие

Определение

Чл. 30. (1) Съучастието е задружна умишлена дейност на две или повече лица за осъществяване на престъпление.

(2) Умисълът по ал. 1 е налице, когато съучастникът е предвиждал общественоопасните последици на своето деяние и тези, които ще последват от деянията на другите съучастници, съзнавал е общественоопасния характер на деянията и е искал, допускал или се е съгласил с настъпването на тези последици.

Форми на съучастие

Чл. 31. (1) Съучастници в престъплението са извършителите, подбудителите и помагачите.

(2) Извършител е този, който участва в самото изпълнение на престъплението.

(3) Подбудител е този, който умишлено е склонил другиго да извърши престъплението.

(4) Помагач е този, който умишлено е улеснил извършването на престъплението чрез съвети, разяснения, обещание да се даде помощ след деянието, отстраняване на пречки, набавяне на средства или по друг начин.

Отговорност на съучастниците

Чл. 32. (1) Всеки съучастник се наказва с наказанието, предвидено за извършеното престъпление, като се вземат предвид характера и степента на неговото участие.

(2) Особените обстоятелства, поради които този кодекс изключва, намалява или увеличава наказанието за някого от съучастниците, не се вземат предвид за останалите съучастници, за които тези обстоятелства не са налице.

Предела на отговорност на подбудителя и на помагача

Чл. 33. (1) Подбудителят и помагачът отговарят само за това, за което умишлено са подбудили или подпомогнали извършителя.

(2) Когато поради определено лично качество или отношение на дееца този кодекс определя извършеното деяние като престъпление, за това престъпление отговарят и подбудителят, и помагачът, макар за тях тези обстоятелства да не са налице.

Отказ от подбудителство или помагачество

Чл. 34. (1) Подбудителят или помагачът не се наказва, ако е имало възможност престъплението да бъде извършено, съзнавал е това, но е попречил на извършването му или е предотвратил настъпването на общественоопасните последици.

(2) В случаите по ал. 1, ако деянието, в което се е изразило подбудителството или помагачеството, осъществява състав на друго престъпление, подбудителят или помагачът отговаря за това престъпление.

Раздел IV

Продължавано престъпление

Определение

Чл. 35. (1) Правилата за съвкупност от престъпления не се прилагат в случаите на продължавано престъпление – когато с две или повече деяния се осъществяват един или различни състави на едно и също престъпление, през непродължителни периоди от време, при сходна обстановка и при еднородност на вината, като последващите от обективна и субективна страна са продължение на предшестващите.

(2) Продължавано е престъплението и когато отделните деяния са малозначителни, но в тяхната съвкупност или поради причинения от тях

общ престъпен резултат, обществената им опасност не е явно незначителна.

(3) Разпоредбите на този член не се прилагат по отношение на:

1. престъпления против личността или личните права на различни граждани;
2. деяния, извършени след внасянето на обвинителен акт в съда;
3. деяния, извършени преди внасянето на обвинителния акт, но невключени в него.

Квалификация и наказуемост на продължаваното престъпление

Чл. 36. (1) При продължавано престъпление деецът се наказва съобразно включените в него деяния в тяхната съвкупност и причинения от тях общ престъпен резултат.

(2) Когато отделните деяния осъществяват различни състави, продължаваното престъпление се квалифицира по най-тежкия от тях, като за цялостната престъпна дейност се вземат предвид деянията, извършени при квалифициращи обстоятелства, и самите квалифициращи обстоятелства.

(3) Когато квалифициращите обстоятелства не се отразяват значително върху тежестта на цялостната престъпна дейност, тя се подвежда под по-лекия състав, като съдът взема предвид квалифициращите обстоятелства при определяне на наказанието.

(4) Когато част от деянията са довършени, а други представляват опит, и довършените деяния не се отразяват значително върху характера на цялостната престъпна дейност, съдът квалифицира продължаваното престъпление като опит.

Раздел V

Съвкупност от престъпления

Видове съвкупност

Чл. 37. (1) Съвкупност е налице, когато деецът извърши няколко отделни престъпления, преди да е осъден с влязла в сила присъда за което и да е от тях.

(2) Съвкупност е налице и когато деецът с едно деяние извърши няколко отделни престъпления.

Определяне на наказанието

Чл. 38. При съвкупност съдът определя отделно наказание за всяко престъпление и налага най-тежкото от тях.

Присъединяване на наказания

Чл. 39. (1) Съдът присъединява лишаването от права и порицанието към наложеното най-тежко наказание. Ако е постановено лишаване от еднакви права, налага се онова от тях, което е за най-дълъг срок.

(2) Когато наложените наказания са различни по вид и някое от тях е глоба или конфискация, съдът може да го присъедини изцяло или отчасти към най-тежкото наказание.

(3) Когато са наложени няколко наказания глоба или конфискация, съдът присъединява към общото най-тежко наказание глобата или конфискацията в най-голям размер.

Увеличаване на наказанието

Чл. 40. В случаите по чл. 37, ал. 1, когато наложените наказания са от един и същ вид, съдът може да увеличи определеното общо най-тежко наказание най-много с една втора, но така увеличеното наказание не може да надвишава сбора от отделните наказания, нито максималния размер, предвиден за съответния вид наказание.

Определяне на общо наказание по няколко присъди

Чл. 41. (1) Разпоредбите на чл. 38 – 40 се прилагат и когато лицето е осъдено с отделни присъди.

(2) Когато лицето е осъдено при условията на чл. 42 или 43, но преди това е извършило и други престъпления, съдът определя отделни общи наказания за престъпленията, които не съставляват рецидив, и за тези, които съставляват рецидив. Определените общи наказания се изтърпяват отделно.

(3) Когато в случаите по ал. 1 или 2 някое от наказанията е изтърпяно изцяло или отчасти, то се приспада, ако е от вида на съответното определено за изтърпяване общо наказание.

(4) Приспада се и наказанието пробация от лишаване от свобода, като два дни пробация се зачитат за един ден лишаване от свобода.

(5) Когато по една или няколко присъди лицето е било освободено от изтърпяване на наложеното наказание по чл. 71 или по чл. 101, ал. 1, въпросът за изпълнението на общото наказание се решава при неговото определяне.

Раздел VI Рецидив

Общ рецидив

Чл. 42. Общ рецидив е налице, когато деецът извърши престъпление, след като е осъден с влязла в сила присъда за друго престъпление.

Опасен рецидив

Чл. 43. (1) Опасен рецидив е налице, когато деецът извърши умишлено престъпление от общ характер, за което е предвидено наказание лишаване от свобода, след като е изтърпял фактически:

1. повече от една година от наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер, което е извършил като пълнолетен;

2. две или повече наказания лишаване от свобода до една година за умишлени престъпления от общ характер, които е извършил като пълнолетен.

(2) В случаите по ал. 1 предвидените в този кодекс наказания лишаване от свобода и глоба се увеличават с една втора, като лишаването от свобода не може да надвишава максималния размер, предвиден в чл. 50, ал. 2, т. 2.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 не се прилагат, когато:

1. извършеното престъпление представлява маловажен случай;

2. за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до една година или друго по-леко наказание;

3. са изтекли пет години от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода по последната присъда.

(4) При условно предсрочно освобождаване срокът по ал. 3, т. 3 започва от изтичане на изпитателния срок.

Изтърпяване на наказанието

Чл. 44. (1) При рецидив наложените наказания се изтърпяват отделно.

(2) Когато едно лице е извършило две или повече престъпления, които съставляват рецидив, но преди да е осъдено за някое от тези престъпления, по отношение на тях се прилагат правилата на чл. 37 – 41.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА НАКАЗАНИЕ

Раздел I Общи положения

Основни начала

Чл. 45. (1) Наказателната отговорност е лична.

(2) Наказание се налага само на лице, което е извършило предвидено в този кодекс престъпление.

(3) Наказанието е съответно на престъплението.

(4) Наказанието се налага само от съд.

Цели на наказанието

Чл. 46. (1) Наказанието има за цел:

1. да поправи и превъзпита осъдения към спазване на установения правов ред;

2. да въздейства предупредително върху осъдения;

3. да ограничи възможността осъденият да извърши други престъпления;

4. да въздейства върху гражданите за спазване на правовия ред.

(2) Наказанието не може да има за цел причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство.

Видове наказания

Чл. 47. (1) Наказанията са:

1. лишаване от свобода;

2. пробация;

3. конфискация;

4. глоба;

5. лишаване от права;

6. порицание.

(2) За особено опасни умишлени престъпления се предвижда наказание доживотен затвор.

Раздел II

Съдържание на наказанията

Доживотен затвор

Чл. 48. (1) Доживотният затвор е принудително изолиране на осъдения до края на живота му в места за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.

(2) Доживотният затвор се налага, когато извършеното престъпление е особено опасно в сравнение с престъпленията от същия вид и целите на наказанието не могат да бъдат постигнати чрез по-леко наказание.

(3) Доживотен затвор не се налага на:

1. лице, което по време на извършване на престъплението не е навършило 20 години;
2. жена, която се е намирала в състояние на бременност по време на извършване на престъплението или на постановяване на присъдата.

Замяна на доживотния затвор с лишаване от свобода

Чл. 49. (1) Неизтърпяната част от наказанието доживотен затвор може да бъде заменена с наказание лишаване от свобода за срок от петнадесет години, ако осъденият е изтърпял не по-малко от петнадесет години и с поведението си е дал доказателства за своето поправяне.

(2) По време на изтърпяване на наказанието доживотен затвор не се зачитат работни дни.

(3) Наказанието лишаване от свобода по ал. 1 се изтърпява отделно от търпяното наказание доживотен затвор.

Лишаване от свобода

Чл. 50. (1) Лишаването от свобода е принудително изолиране на осъдения в места за лишаване от свобода за срок от три месеца до петнадесет години.

(2) По изключение лишаването от свобода може да бъде за срок до:

1. двадесет години – при съвкупност от престъпления, както и за особено опасни умишлени престъпления в случаите, специално указани в особената част на този кодекс.
2. тридесет години – при опасен рецидив.

(3) Типът на затворническото заведение, в което осъденият трябва да се настани първоначално, както и първоначалният режим на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода се определят от съда съобразно разпоредбите на този кодекс и на специалния закон.

Зачитане на работни дни

Чл. 51. (1) Изтърпяването на наказанието лишаване от свобода може да се съпровожда с подходящ труд.

(2) При полагане на труд от осъдените на лишаване от свобода срокът на наказанието се намалява, като два работни дни се равняват на три дни лишаване от свобода.

(3) Когато при изтърпяване на наказанието осъденият извърши умишлено престъпление или тежки нарушения на установения ред и с това покаже, че не се поправя, съдът може да отмени изцяло или отчасти зачитането на работните дни от последните две години преди извършване на престъплението или на последното нарушение.

Пробация

Чл. 52. (1) Пробацията включва срещи на осъдения с пробационен служител и поставянето на осъдения под надзор на пробационна служба.

(2) Пробацията се налага за срок от шест месеца до две години.

(3) В особената част на този кодекс пробацията винаги се предвижда алтернативно с лишаване от свобода.

(4) Когато съдът наложи пробация, за срока на наказанието може да приложи и мерки за въздействие.

Срещи с пробационен служител

Чл. 53. (1) Срещите с пробационен служител се провеждат в пробационната служба.

(2) Когато важни причини налагат това, срещите могат да се проведат и на друго подходящо място, определено от пробационния служител.

(3) Срещите са планирани или извънредни – по нареждане на пробационния служител или по искане на осъдения.

Поставяне под надзор на пробационната служба

Чл. 54. (1) Поставянето под надзор включва:

1. явяване на осъдения два пъти седмично пред пробационен служител;

2. задължение за осъдения да не променя своя адрес по мястото на изпълнение на наказанието преди да е уведомил за такава промяна пробационния служител .

(2) Когато важни причини налагат това, явяването може да става на друго подходящо място, определено от пробационния служител.

(3) Когато осъденият добросъвестно изпълнява наложената му пробация, периодичността на явяването му може да бъде намалена.

Спиране на изпълнението на пробацията

Чл. 55. (1) Когато осъденият не изпълнява което и да е от задълженията по чл. 52, ал. 1, изпълнението на наказанието спира, освен в случаите, предвидени в закон.

(2) Изпълнението на пробацията спира и когато осъденият не изпълнява наложената му мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3, освен в случаите, предвидени в закон.

Намаляване на срока на пробацията

Чл. 56. Когато осъденият доброволно полага безвъзмезден труд, срокът на наказанието пробация се намалява, като за три часа труд се зачита един ден пробация.

Замяна на пробацията с лишаване от свобода

Чл. 57. (1) Когато осъденият без уважителна причина не изпълнява някое от задълженията по чл. 52, ал. 1, съдът заменя неизтърпяната част от наказанието с определеното с присъдата наказание лишаване от свобода, като за два дни неизтърпяна пробация се определя един ден лишаване от свобода.

(2) В случаите по ал. 1 размерът на наказанието лишаване от свобода може да бъде и под най-ниския предел, предвиден в чл. 50, ал. 1.

Конфискация

Чл. 58. (1) Конфискацията е принудително и безвъзмездно отнемане в полза на държавата на принадлежащо на осъдения имущество или на част от него.

(2) Не подлежат на конфискация необходимите на осъдения и на неговото семейство вещи за лично и домашно употребление, предметите, необходими за упражняване на занятието му, посочени в списък, приет от Министерския съвет, както и средствата за издръжка на семейството му за една година.

(3) При конфискация държавата отговаря до размера на стойността на конфискуваното имущество за възстановяване на вредите, причинени с престъплението, и за задължения на осъдения, когато останалото негово имущество не е достатъчно за възстановяване на вредите и за изплащане на задълженията.

Глоба

Чл. 59. (1) Глобата е парично задължение към държавата в размер от триста до пет хиляди лева, освен при опасен рецидив, както и в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс.

(2) Размерът на глобата се съобразява с имотното състояние, с доходите и задълженията на дееца за издръжка на семейството му, като при определяне на нейния размер се прилагат и разпоредбите на глава пета.

(3) Глобата се събира от имуществото, останало от осъдения и след неговата смърт.

(4) Вещите, които не подлежат на конфискация, не могат да се продават за принудително събиране на глобата.

Лишаване от права

Чл. 60. (1) Осъденият може да бъде лишен от право:

1. да заема определена длъжност;
2. да упражнява определена професия или дейност.

(2) Чужденец, извършил тежко умишлено престъпление, може да бъде лишен и от правото да влиза и да пребивава в страната, освен в случаите, предвидени в международен договор, влязъл в сила за Република България.

(3) Наказанието лишаване от права по ал. 1 се налага в предвидените в този кодекс случаи, когато упражняването на правата не е съвместимо с характера на извършеното престъпление.

(4) След изтичане на посочения в присъдата срок осъденият може отново да упражнява правата, от които е бил лишен.

Срок на лишаването от права

Чл. 61. (1) Лишаването от права, когато се налага самостоятелно или заедно с друго наказание без лишаване от свобода, е за срок от шест месеца до три години.

(2) Лишаването от право по чл. 60, ал. 2 е за срок от три до десет години.

(3) Когато лишаването от права се налага заедно с лишаване от свобода, неговият срок може да надвишава срока на лишаването от свобода най-много с три години, освен когато в особената част на този кодекс е предвидено друго.

(4) Срокът започва да тече от влизане на присъдата в сила, но осъденият не може да се ползва от правата, от които е лишен, преди да е изтърпял наказанието лишаване от свобода.

(5) Срокът на лишаването от права се намалява с толкова време, с колкото е намален срокът на лишаването от свобода поради зачитане на работни дни, условно предсрочно освобождаване, приспадане на задържане или помилване.

(6) Осъденият на доживотен затвор се лишава от указаните в присъдата права завинаги.

(7) Когато доживотният затвор бъде заменен с лишаване от свобода, наложеното наказание лишаване от права завинаги по чл. 60, ал. 1 се заменя с лишаване от съответните права за срок, три години по-дълъг от срока на лишаването от свобода.

(8) В случаите по чл. 60, ал. 2 срокът на лишаването от право започва да тече след изтърпяване на наказанието лишаване от свобода.

Порицание

Чл. 62. (1) Порицанието се състои в публично огласяване на осъждането по определен от съда начин.

(2) Публичното огласяване не може да засяга честта и достойнството на трети лица.

(3) Публичното огласяване е за сметка на осъдения.

Изпълнение на наказанията

Чл. 63. Редът и начинът за изпълнение на наказанията се уреждат със закон.

Отнемане на вещи или на имущество

Чл. 64. (1) Независимо от наказателната отговорност се отнемат в полза на държавата:

1. вещите, които принадлежат на виновния и са били предназначени или са послужили за извършване на умишлено престъпление;

2. вещите, които принадлежат на виновния и са били предмет на умишлено престъпление – в случаите, изрично предвидени в особената част на този кодекс.

(2) Отнемат се в полза на държавата и:

1. вещите, предмет или средство на престъплението, притежаването на които е забранено;

2. придобитото чрез престъплението, ако не подлежи на връщане или възстановяване; когато придобитото липсва или е отчуждено, присъжда се неговата равностойност.

(3) Отнема се в полза на държавата и имуществото:

1. придобито чрез преобразуване на имущество по ал. 2, т. 2;

2. плодовете от имущество по ал. 2, т. 2;
3. придобито чрез стопанска дейност с имущество по ал. 2, т. 2.

ГЛАВА ПЕТА

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕТО

Общи положения

Чл. 65. (1) Съдът определя наказанието в пределите, предвидени за извършеното престъпление, като се ръководи от разпоредбите на този кодекс и като взема предвид степента на обществената опасност на деянието и дееца, подбудите за извършване на деянието и другите смекчаващи и отегчаващи обстоятелства.

(2) Сmekчаващите обстоятелства не са включени в състава на съответното престъпление, разкриват по-ниска степен на обществена опасност на деянието или на дееца и обуславят налагането на по-леко наказание.

(3) Отегчаващите обстоятелства не са включени в състава на съответното престъпление, разкриват по-висока степен на обществена опасност на деянието или на дееца и обуславят налагане на по-тежко наказание.

(4) Не са смекчаващи и отегчаващи обстоятелства тези, които са включени в състава на съответното престъпление.

(5) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за извършеното престъпление да бъде наложено едно измежду два или повече вида наказания, съдът определя най-подходящото по вид и размер наказание, като се ръководи от правилата на ал. 1 – 3.

(6) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за извършеното престъпление да бъдат наложени едновременно два или повече вида наказания, съдът, като се ръководи от правилата на ал. 1 – 3, определя размера на всяко едно от тях така, че в своята съвкупност те да отговарят на целите на наказанието.

Определяне на наказанието пробация

Чл. 66. (1) Когато налага наказание пробация, съдът определя и максималния размер на наказанието лишаване от свобода, което осъденият ще изтърпи, ако не изпълнява без уважителна причина наложената му пробация.

(2) В случаите по ал. 1 разпоредбата на чл. 71 не се прилага.

(3) Замяната на неизтърпяната част от пробацията се постановява от съд съобразно правилата на чл. 57.

Определяне на наказанието при изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства

Чл. 67. (1) При изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства, когато и най-лекото наказание, предвидено за извършеното престъпление, се окаже несъразмерно тежко, съдът:

1. определя наказанието под най-ниския предел, предвиден за извършеното престъпление;

2. заменя:

а) лишаването от свобода, когато не е предвиден най-нисък предел – с пробация или с глоба;

б) пробацията – с глоба или с порицание.

3. може да не наложи по-лекото наказание, което е предвидено наред с лишаването от свобода.

(2) Съдът може да приложи ал. 1 и:

1. при опит – поради недовършеността на престъплението, като съобрази и обстоятелствата по чл. 28, ал. 2;

2. при помагачество – когато степента на участие на дееца в престъплението е малка;

3. спрямо деец, който е улеснил разкриването на престъплението, на престъпно сдружение или на съучастниците, освен когато това е предвидено в особената част.

Определяне на наказанието при съкратено съдебно следствие

Чл. 68. (1) Когато съдът постановява осъдителна присъда, размерите на предвидените в особената част на този кодекс наказания лишаване от свобода или глоба се намаляват с:

1. една четвърт – при извършено тежко умишлено престъпление;

2. една трета – във всички останали случаи.

(2) В случаите по ал. 1 съдът не може да определи наказанието под най-ниския предел за съответния вид наказание, предвиден в общата част на този кодекс.

(3) Когато в особената част на този кодекс е предвидена възможност за извършеното престъпление да бъде наложено едно измежду два или повече вида наказания, съдът не налага най-тежкото от тях. В тези случаи правилата на ал. 1 не се прилагат.

(4) Правилото на ал. 3 не се прилага, когато е предвидено наказание пробация.

(5) Когато се определя наказание за престъпление, представляващо опасен рецидив, съдът прилага правилата по ал. 1 – 3 след увеличаване на наказанието по чл. 43, ал. 2.

(6) Правилата по ал. 1 – 5 се прилагат, когато подсъдимият е признал изцяло фактите, изложени в обстоятелствената част на обвинителния акт, и се е съгласил да не се събират доказателства за тези факти.

(7) Правилата по ал. 1 – 3 не се прилагат, когато с престъплението умишлено е причинена смърт или тежка телесна повреда.

Определяне на наказанието при неспазен разумен срок

Чл. 69. Съдът може да определи наказанието според правилата на чл. 68, когато не е спазен разумният срок за разследване, разглеждане или решаване на делото.

Приспадане

Чл. 70. (1) Времето, през което осъденият е бил задържан по мярка за неотклонение, се приспада при изпълнение на наказанието лишаване от свобода или пробация, както следва:

1. един ден задържане под стража се зачита за един ден лишаване от свобода или за два дни пробация;

2. два дни домашен арест се зачитат за един ден лишаване от свобода или за два дни пробация.

(2) Правилото на ал. 1, т. 1 се прилага и за всяко задържане от компетентен орган, извършено в Република България или в чужбина и свързано с престъплението, за което лицето е осъдено, или с изпълнение на наложеното наказание.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и когато осъденият е бил задържан по обвинение за друго престъпление, по което производството е било прекратено или е завършило с оправдателна присъда, ако за времето на задържането осъденият не е бил обезщетен или то не е било зачетено по друго дело.

(4) При изпълнение на наказанието лишаване от права по чл. 60 се приспада времето, през което за същото деяние осъденият е бил лишен от тези права по административен ред.

(5) В случаите по чл. 4 и 5 задържането и домашният арест в чужбина се приспадат от определеното наказание. Приспада се и изтърпяното наказание в чужбина, а когато то е различно по вид, се взема предвид при определяне на наказанието.

ГЛАВА ШЕСТА ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ ИЗТЪРПЯВАНЕ НА НАЛОЖЕНО НАКАЗАНИЕ

Условно осъждане

Чл. 71. (1) Когато съдът наложи наказание лишаване от свобода до три години, той може да отложи изпълнението му за срок от три до пет години, ако при извършване на деянието лицето не е осъждано на лишаване от свобода за умишлено престъпление от общ характер и целите на наказанието могат да бъдат постигнати и без неговото изтърпяване.

(2) Изпитателният срок не може да превишава срока на наложеното наказание лишаване от свобода с повече от три години.

Мерки за въздействие през изпитателния срок

Чл. 72. (1) При условно осъждане съдът може да постанови през изпитателния срок осъденият да изпълнява една или няколко подходящи мерки за въздействие.

(2) При условно осъждане съдът може да наложи безвъзмезден труд, ако определеното наказание лишаване от свобода не е по-малко от шест месеца.

Изтърпяване на отложено наказание

Чл. 73. (1) Когато в изпитателния срок осъденият извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което, макар и след този срок, му бъде наложено наказание лишаване от свобода, той изтърпява отделно и отложеното наказание.

(2) Осъденият изтърпява отделно отложеното наказание и когато в изпитателния срок извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което, макар и след този срок, му бъде наложено наказание пробация, след което е приложен чл. 57.

(3) Съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно изцяло или отчасти, когато в изпитателния срок условно осъденият извърши непредпазливо престъпление от общ характер, за което, макар и след този срок, му бъде наложено наказание лишаване от свобода.

(4) Съдът може да постанови отложеното наказание да бъде изтърпяно изцяло или отчасти, когато осъденият не изпълнява без уважителна причина мярка за въздействие, която му е определена.

(5) Извън случаите по ал. 1 – 4 отложеното наказание не се изтърпява.

Условно предсрочно освобождаване

Чл. 74. (1) Съдът може да постанови условно предсрочно освобождаване от изтърпяване на останалата част на наказанието лишаване от свобода по отношение на осъден, който с поведението си е дал доказателства за своето поправяне и е изтърпял фактически не по-малко от половината от наложеното наказание, а в случаите на опасен рецидив – ако е изтърпял фактически не по-малко от две трети от наложеното наказание и неизтърпяната част от наказанието е не повече от три години.

(2) Когато осъденият изтърпява две или повече наказания лишаване от свобода, условно предсрочно освобождаване се допуска само за последното от тях.

(3) Условно предсрочно освобождаване не се допуска повторно, освен ако деецът е бил реабилитиран по осъждането, за което е било приложено условно предсрочно освобождаване.

(4) При условно предсрочно освобождаване съдът може да освободи осъдения от изтърпяване на наложеното наказание лишаване от права по чл. 60, ал. 1.

(5) При условно предсрочно освобождаване за осъдения се установява изпитателен срок в размер на неизтърпяната част от наказанието, но не по-малко от шест месеца.

(6) При условно предсрочно освобождаване съдът може да постанови през изпитателния срок осъденият да изпълнява една или няколко подходящи мерки за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3.

Иزتърпяване на неизтърпяната част от наказанието

Чл. 75. (1) Предсрочно освободеният изтърпява отделно и неизтърпяната част от наказанието, ако в изпитателния срок извърши ново умишлено престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода.

(2) Съдът може да постанови неизтърпяната част от наказанието да не бъде изтърпяна или да бъде изтърпяна изцяло или отчасти, ако до изтичане на изпитателния срок предсрочно освободеният извърши непредпазливо престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода.

(3) Съдът постановява неизтърпяната част от наказанието да бъде изтърпяна изцяло или отчасти, когато предсрочно освободеният не изпълнява без уважителна причина мярка за въздействие, която му е определена.

(4) В случаите по ал. 1 – 3, когато съдът е постановил предсрочно освободеният да изтърпи изцяло или отчасти отложената част от наказанието, той изтърпява изцяло и наказанието лишаване от права, от което е бил освободен.

Помилване

Чл. 76. Президентът на Република България може чрез помилване да освободи осъдения изцяло или отчасти от изтърпяване на наложеното наказание, а когато то е доживотен затвор – да го опрости или да го замени.

ГЛАВА СЕДМА МЕРКИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Общи положения

Чл. 77. (1) Мерките за въздействие са:

1. ограничаване на свободното придвижване;
2. включване в курсове или програми;
3. провеждане на лечение;
4. безвъзмезден труд.

(2) Срокът на мерките за въздействие не може да надвишава срока на наложеното наказание пробация или на изпитателния срок.

(3) Изпълнението на мерките за въздействие се урежда със закон.

Ограничаване на свободното придвижване

Чл. 78. Свободното придвижване се ограничава с налагане на една или няколко от следните забрани за:

1. посещаване на определени с присъдата места;
2. напускане на населеното място за повече от 24 часа без разрешение на пробационен служител;
3. напускане на жилището за определен с присъдата период от денонощието, освен с разрешение на пробационен служител.

Включване в курсове или програми

Чл. 79. (1) Включването в курсове може да се постанови, когато деецът няма професионална квалификация.

(2) Включването в програми има за цел изграждането на навици и умения за законосъобразно поведение на дееца.

Провеждане на лечение

Чл. 80. Когато деецът страда от заболяване или зависимост, които са допринесли за извършване на престъплението, съдът може да постанови провеждане на принудително лечение в съответствие с медицински предписания.

Безвъзмезден труд

Чл. 81. (1) Безвъзмезден труд се полага в полза на държавата или на община.

(2) Безвъзмездният труд е от четиридесет до двеста и четиридесет часа.

(3) Когато определеното наказание е пробация, съдът може да постанови безвъзмезден труд само със съгласие на дееца.

ГЛАВА ОСМА

ОСВОБОЖДАВАНЕ ОТ НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ С НАЛАГАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАНИЕ

Условия за освобождаване от наказателна отговорност

Чл. 82. (1) Съдът освобождава пълнолетно лице от наказателна отговорност, като му налага административно наказание, когато са налице едновременно следните условия:

1. за извършеното престъпление се предвижда наказание лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, или лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание, когато е непредпазливо;

2. деецът не е осъждан за престъпление от общ характер;

3. деецът не е освобождаван от наказателна отговорност по реда на тази глава, освен ако е изтекла една година от изтърпяване на административното наказание;

4. причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени.

(2) Алинея 1 не се прилага, когато:

1. с деянието е причинена тежка телесна повреда или смърт;

2. престъплението е извършено спрямо орган на власт при или по повод изпълнение на службата му;

3. деецът е бил в пияно състояние или е извършил престъплението след употреба на наркотично вещество и това обстоятелство е предвидено в състава на престъплението;

4. престъплението е извършено от орган на власт при или по повод на изпълнение на службата му;

5. е осъществена съвкупност от престъпления по чл. 37, ал. 1.

Приложими административни наказания

Чл. 83. (1) В случаите по чл. 82, ал. 1 на дееца се налага административно наказание глоба в размер от триста до пет хиляди лева.

(2) Размерът на глобата се съобразява с имущественото състояние, с доходите и със задълженията на дееца за издръжка на семейството му.

(3) Когато за извършеното престъпление е предвидено само наказание глоба, размерът на административното наказание не може да надвишава размера на тази глоба.

(4) Съдът може да наложи и административно наказание лишаване от права, когато лишаването от такова право е предвидено за съответното престъпление.

ГЛАВА ДЕВЕТА ПОГАСЯВАНЕ НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРЕСЛЕДВАНЕ И НА НАЛОЖЕНОТО НАКАЗАНИЕ

Основания

Чл. 84. (1) Наказателното преследване и изпълнението на наказанието се погасяват, когато:

1. деецът умре;
2. е изтекла предвидената в този кодекс давност;
3. е последвала амнистия.

(2) Не се погасяват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието за престъпление против мира и човечеството.

Давност за наказателно преследване

Чл. 85. Наказателното преследване се погасява, когато са изтекли:

1. двадесет години за престъпление, за което е предвидено наказание доживотен затвор;
2. петнадесет години за престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода повече от десет години;
3. десет години за престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода повече от пет години;
4. пет години за престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода повече от една година;

5. три години във всички останали случаи.

Начало на давностния срок за наказателно преследване

Чл. 86. Давността започва да тече:

1. от довършването на престъплението;
2. при приготвяне и опит – от осъществяване на деянието, в което се изразява опитът или приготвянето;
3. при престъпление, което трае непрекъснато – от прекратяването му;
4. при продължавано престъпление – от осъществяване на последното деяние.

Спиране и прекъсване давността за наказателно преследване

Чл. 87. (1) Давността спира:

1. когато наказателното преследване зависи от разрешаването на някой предварителен въпрос с влязъл в сила съдебен акт;
2. за времето, през което деецът се ползва с имунитет срещу наказателно преследване.

(2) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето за преследване и то само спрямо лицето, срещу което е предприето действието. След свършване на действието, с което се прекъсва давността, започва да тече нова давност.

Абсолютна давност за наказателно преследване

Чл. 88. Независимо от спирането или прекъсването на давността наказателното преследване се погасява, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в чл. 85.

Давност за изпълнение на наложено наказание

Чл. 89. Наложено наказание не се изпълнява, когато са изтекли:

1. двадесет години, ако наказанието е доживотен затвор;
2. петнадесет години, ако наказанието е лишаване от свобода не по-малко от десет години;
3. десет години, ако наказанието е лишаване от свобода не по-малко от три години;
4. пет години, ако наказанието е лишаване от свобода по-малко от три години;
5. три години във всички останали случаи.

Начало на давностния срок за изпълнение на наложено наказание

Чл. 90. (1) Давността започва да тече от влизането в сила на:

1. присъдата;
2. акта на съда по чл. 73 – за наказанието, чието изпълнение е било отложено по чл. 70;
3. акта на съда по чл. 75, ал. 1 – 3 – за неизтърпяната част от наказанието, за което е било постановено условно предсрочно освобождаване.

(2) Когато на осъдения са наложени две или повече наказания, които следва да се изтърпят поотделно, давността за изпълнение на всяко следващо наказание започва да тече от деня, в който осъденият е изтърпял предходното наказание.

(3) Когато осъденият се отклони от изтърпяване на наказанието, чието изпълнение е започнало, давността за изпълнение на неизтърпяната част от наказанието започва да тече от деня, в който осъденият се е отклонил.

Спиране и прекъсване на давността за изпълнение на наложено наказание

Чл. 91. (1) Давността спира, когато изпълнението на наказанието е отложено по предвидения в закон ред.

(2) Давността се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето за изпълнение на наложеното наказание. След свършване на действието, с което се прекъсва давността, започва да тече нова давност.

Абсолютна давност за изпълнение на наложено наказание

Чл. 92. (1) Независимо от спирането или прекъсването на давността наложеното наказание не се изпълнява, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока, предвиден в чл. 89.

(2) Давността по ал. 1 не тече, докато осъденият изтърпява наложеното наказание.

Амнистия

Чл. 93. Амнистията заличава престъпния характер на определен вид извършени деяния или освобождава от наказателна отговорност за определени престъпления.

ГЛАВА ДЕСЕТА РЕАБИЛИТАЦИЯ

Определение

Чл. 94. Реабилитацията заличава осъждането и отменя за в бъдеще последиците, които законите свързват със самото осъждане.

Условия за реабилитация

Чл. 95. (1) Реабилитацията настъпва, когато лицето е изтърпяло всички наложени му наказания и от изтърпяване на последното са изменили:

1. петнадесет години, когато най-тежкото наказание е лишаване от свобода не по-малко от десет години, както и при замяна на наказанието доживотен затвор с лишаване от свобода;

2. десет години, когато най-тежкото наказание е лишаване от свобода не по-малко от пет години;

3. пет години, когато най-тежкото наказание е лишаване от свобода по-малко от пет години;

4. три години при осъждане заедно или поотделно на пробация, глоба, конфискация, лишаване от права и порицание, през което време лицето не е извършило престъпление от общ характер.

(2) При условно осъждане реабилитацията настъпва, ако в изпитателния срок лицето не е извършило престъпление, поради което следва да изтърпи отложеното наказание.

(3) При условно предсрочно освобождаване сроковете по ал. 1, т. 1 – 3 започват след изтичане на определения изпитателен срок.

Условие, при което реабилитация не настъпва

Чл. 96. Не се реабилитира лице, което е осъдено за престъпление против мира и човечеството.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ЗА НАКАЗАТЕЛНАТА ОТГОВОРНОСТ НА НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ

Деяние, осъществено от пострадал непълнолетен

Чл. 97. (1) Непълнолетен, който е пострадал от престъпление по чл. 170, 172, 176, ал. 3, чл. 181 и 215, не се наказва за престъпление, което е бил принуден да осъществи в пряка връзка с това му качество.

(2) За престъплението по ал. 1 отговарят:

1. извършителят на престъплението, от което е пострадало принуденото лице;
2. лицето, упражнило принудата.

Цел на наказанието

Чл. 98. На непълнолетен наказанието се налага преди всичко, за да бъде възпитан към спазване на установения правов ред.

Видове наказания

Чл. 99. На непълнолетен могат да се налагат само наказанията:

1. лишаване от свобода;
2. пробация;
3. лишаване от право да упражнява определена професия или дейност;
4. порицание.

Замяна на наказанията

Чл. 100. (1) При определяне на наказанието за непълнолетен предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят, както следва:

1. доживотният затвор и лишаването от свобода за повече от петнадесет години – с лишаване от свобода от три до десет години;
2. лишаването от свобода за повече от десет години – с лишаване от свобода до пет години;
3. лишаването от свобода за повече от пет години – с лишаване от свобода до три години;
4. лишаването от свобода до пет години включително – с лишаване от свобода до две години, но не повече от предвиденото в особената част;
5. глобата – с порицание.

(2) При определяне на наказанието за непълнолетен, извършил престъпление след навършване на шестнадесет години, предвидените в особената част на този кодекс наказания се заменят, както следва:

1. доживотният затвор и лишаването от свобода за повече от петнадесет години – с лишаване от свобода от пет до дванадесет години;
2. лишаването от свобода за повече от десет години – с лишаване от свобода от две до осем години.

(3) След замаяната на наказанията по реда на ал. 1 или 2 съдът определя наказанието съобразно правилата на глава пета.

Условно осъждане

Чл. 101. (1) Когато деецът е извършил престъплението като непълнолетен, изпитателният срок е от една до три години.

(2) Когато в изпитателния срок непълнолетният извърши престъпление от общ характер, съдът може да постанови отложеното наказание да не бъде изтърпяно или да бъде изтърпяно отчасти.

Условно предсрочно освобождаване

Чл. 102. Когато престъплението е извършено от непълнолетен, условно предсрочно освобождаване може да бъде постановено, след като осъденият е изтърпял фактически една трета от наложеното наказание лишаване от свобода.

Мерки за въздействие

Чл. 103. При условно осъждане и условно предсрочно освобождаване на непълнолетен съдът може да наложи мерките по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3.

Освобождаване от изтърпяване на наказание с налагане на мярка за въздействие

Чл. 104. (1) Когато определеното наказание е лишаване от свобода до една година и неговото изпълнение не е отложено, непълнолетният се освобождава от изтърпяването му и съдът му налага мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3.

(2) Алинея 1 не се прилага:

1. когато престъплението е извършено по време на изтърпяване на наказание лишаване от свобода;

2. когато лицето е осъждано на лишаване от свобода за умишлено престъпление.

(3) По предложение на прокурора или на председателя на пробационния съвет съдът постановява наказанието по ал. 1 да се изтърпи, ако осъденият без уважителна причина не изпълнява наложената му мярка за въздействие.

Освобождаване от наказателна отговорност

Чл. 105. (1) Непълнолетният се освобождава от наказателна отговорност и съдът му налага мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3, когато за умишлено престъпление се предвижда наказание лишаване от свобода до три години или друго по-леко наказание, а за непредпазливо престъпление – наказание лишаване от свобода до пет години или друго по-леко наказание.

(2) При прилагане на ал. 1 не се взема предвид замяната на наказанията по чл. 100.

(3) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато лицето е осъждано за престъпление от общ характер.

(4) Непълнолетният се освобождава от наказателна отговорност и когато е извършил поради увлечение, лекомислие или под въздействието на пълнолетен престъпление, което не представлява голяма степен на обществена опасност, като съдът му налага мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3, ако целите на наказанието могат да бъдат постигнати по този начин.

Погасяване на наказателното преследване

Чл. 106. Давностните срокове за преследване на лице, извършило престъпление като непълнолетен, се определят, след като се съобрази замяната на наказанията по чл. 100.

Реабилитация

Чл. 107. Когато лицето е осъдено като непълнолетно, реабилитацията настъпва, ако в продължение на две години от изтърпяване на наказанието не е извършило друго престъпление от общ характер, за което му е наложено наказание лишаване от свобода.

Прилагане на общите правила

Чл. 108. Доколкото в тази глава няма особени правила, прилагат се общите правила.

ОСОБЕНА ЧАСТ

ГЛАВА ДВНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЖИВОТА

Убийство

Чл. 109. Който умишлено умъртви другиго, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

Тежконаказуемо убийство

Чл. 110. (1) За убийство:

1. на длъжностно лице или на военно лице, включително от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;
2. на лице, защитено по установен от закон ред;
3. на баща или на майка, на син или на дъщеря;
4. на повече от едно лице или на бременна жена;
5. на лице, ненавършило 18-годишна възраст или на лице, което се намира в безпомощно състояние;
6. по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено мъчителен начин за пострадалия или с особена жестокост;
7. от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;
8. осъществено от лице, извършило друго убийство по чл. 109 или по този член, за което не е осъдено;
9. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;
10. извършено предумишлено;
11. с користна цел;
12. с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;
13. с цел отнемане на орган, тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия;
14. извършено по хулигански подбуди;
15. извършено поради защитен признак на пострадалия, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

(2) В случаите по ал. 1, т. 7 или 13 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Подбуждане към убийство

Чл. 111. Който подбужда другото да извърши убийство по чл. 109 или 110, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

Приготовление за убийство

Чл. 112. Приготовлението за убийство по чл. 109 или 110 се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

Убийство при превишени предели на неизбежна отбрана

Чл. 113. За убийство, извършено при превишаване пределите на неизбежна отбрана, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Убийство в състояние на силно раздразнение

Чл. 114. За убийство, извършено в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или с тежка клевета, или с друго противозаконно деяние, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за дееца или за лице, с което той е в особено близки отношения, наказанието е:

1. в случаите по чл. 109 или чл. 110, ал. 1, т. 1 – лишаване от свобода от една до шест години;

2. в случаите по чл. 110, ал. 1, т. 2 – 7 – лишаване от свобода от две до десет години.

Убийство на рожба

Чл. 115. (1) За убийство, извършено от майка на рожба по време на раждане или веднага след него, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(2) Родител, който убие своя току-що родена рожба с чудовищен вид, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Умъртвяване по непредпазливост

Чл. 116. (1) Който причини на друго смърт по непредпазливост, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Освобождаване от наказание

Чл. 117. Не се наказва майка, която по непредпазливост причини смъртта на своята недородена или току-що родена рожба.

Умъртвяване при професионална непредпазливост

Чл. 118. (1) Който причини на друго смърт поради незнание или немарливо изпълнение на занятие или на друга правнорегламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който по непредпазливост причини на друго смърт чрез деяние, което спада към занятие или дейност по ал. 1, които деецът няма право да упражнява, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или 2 е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години.

(4) Когато деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотично вещество, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от една до шест години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години;
3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от четири до десет години.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(6) Когато след деянието деецът е направил всичко, зависещо от него, за оказване на помощ на пострададал, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода до три години;
2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода до пет години;
3. в случаите по ал. 5 – лишаване от свобода от три до десет години.

(7) В случаите по ал. 1, 3 – 6 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Умъртвяване при смесена вина

Чл. 119. (1) Който причини на друго смърт по непредпазливост вследствие на умишлено нанесена телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода:

1. при тежка телесна повреда – от четири до дванадесет години;
2. при средна телесна повреда – от две до осем години;
3. при лека телесна повреда – до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено при превишаване на пределите на неизбежна отбрана, наказанието е:

1. при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до три години;
2. при средна телесна повреда – лишаване от свобода до две години;
3. при лека телесна повреда – лишаване от свобода до една година.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или с тежка клевета или с друго противозаконно деяние, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за дееца или за лице, с което той е в особено близки отношения, наказанието е:

1. при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до пет години;
2. при средна телесна повреда – лишаване от свобода три години;
3. при лека телесна повреда – лишаване от свобода до две години.

Прекъсване на бременност

Чл. 120. (1) Който, със съгласието на бременна жена, умъртви плода ѝ в нарушение на установените правила, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(2) Когато деянието по ал. 1:

1. е извършено от лице, което не е правоспособно;

2. е умъртвен плодът на две или повече жени, наказанието е лишаване от свобода до шест години.

(3) Когато умъртвяването на плода е извършено без съгласието на бременната, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от една до шест години;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Когато при умъртвяване на плод е причинена по непредпазливост смърт на бременна, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от две до осем години;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от три до десет години;

3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

(5) В случаите по ал. 1 – 4 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(6) Бременната жена не носи наказателна отговорност, включително за подбудителство или за помагачество.

Участие в самоубийство

Чл. 121. (1) Който склони или подпомогне друго към самоубийство и последва такова или опит, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на непълнолетно лице или на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на малолетно лице, се налага наказание по чл. 110.

(4) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на лице, което не разбира свойството или значението на извършеното, се налага наказание по чл. 109 или 110.

(5) Който чрез жестоко отнасяне или системно унизяване на достойнството на лице, което се намира в материална или друга зависимост от него, го доведе до самоубийство или до опит за самоубийство, като е допускар това, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(6) Когато деянието по ал. 5 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Раздел II ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЗДРАВЕТО

Тежка телесна повреда

Чл. 122. (1) Който причини на другото тежка телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Телесната повреда е тежка, когато е причинено: продължително разстройство на съзнанието; постоянна слепота с едното или с двете очи; постоянна глухота; загуба на речта; детеродна неспособност; обезобразяване, което причинява завинаги разстройство на речта или на сетивен орган; загуба на единия бъбрек, слезката или на крило на белия дроб; загуба или осакатяване на крак или ръка; постоянно общо разстройство на здравето, опасно за живота.

Средна телесна повреда

Чл. 123. (1) Който причини на другото средна телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) Телесната повреда е средна, когато е причинено: трайно отслабване на зрението или на слуха; трайно затрудняване на речта, на движението на крайниците, на снагата или на врата, или на функциите на половите органи без причиняване на детеродна неспособност; счупване на челюстта или избиване на зъб, при което се затруднява дъвченето или говоренето; обезобразяване на лицето или на други части на тялото; постоянно разстройство на здравето, неопасно за живота, или разстройство на здравето, временно опасно за живота; наранявания, които проникват в черепната, гръдната или коремната кухина.

Лека телесна повреда

Чл. 124. (1) Който причини на другото лека телесна повреда, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

(2) Телесната повреда е лека, когато:

1. е причинено разстройство на здравето извън случаите по чл. 122 и 123;

2. е причинена болка или страдание без разстройство на здравето.

(3) Когато пострадалият е отвърнал веднага на дееца с лека телесна повреда, съдът може да освободи и двамата от наказание.

Тежконаказуема телесна повреда

Чл. 125. (1) За причиняване на телесна повреда:

1. на длъжностно лице или на военно лице, включително от съюзна или приятелска държава или войска, при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

2. на лице, защитено по установен от закон ред;

3. на баща или на майка, на син или на дъщеря;

4. на повече от едно лице или на бременна жена;

5. на малолетно лице или на лице, което се намира в безпомощно състояние;

6. по начин или със средства, опасни за живота на мнозина, по особено мъчителен начин за пострадалия или с особена жестокост;

7. от длъжностно лице при или по повод изпълнението на службата или на функцията му;

8. от лице, причинило друга телесна повреда по чл. 122, 123 или по този член, за която не е осъдено;

9. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

10. предумишлено;

11. с користна цел;

12. с цел да бъде улеснено или прикрито друго престъпление;

13. с цел отнемане на орган, тъкан, телесна течност или клетка от пострадалия;

14. по хулигански подбуди;

15. поради защитен признак на пострадалия, наказанието е:

при тежка телесна повреда – лишаване от свобода от три до дванадесет години;

при средна телесна повреда – лишаване от свобода от две до осем години;

при лека телесна повреда – лишаване от свобода до три години или пробация.

(2) В случаите по ал. 1, т. 7 или 13 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Телесна повреда при превишени предели на неизбежна отбрана

Чл. 126. Който причини на друго лице телесна повреда при превишаване пределите на неизбежна отбрана, се наказва:

1. при тежка телесна повреда – с лишаване от свобода до четири години;

2. при средна телесна повреда – с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Телесна повреда в състояние на силно раздразнение

Чл. 127. За телесна повреда, причинена на другото в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия с насилие, с тежка обида или с тежка клевета, или с друго противозаконно деяние, от което са настъпили или е било възможно да настъпят тежки последици за дееца или за лице, с което той е в особено близки отношения, наказанието е:

1. при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до пет години;
2. при средна телесна повреда – лишаване от свобода до три години;
3. при лека телесна повреда – лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

Телесна повреда по непредпазливост

Чл. 128. Който причини на другото по непредпазливост тежка или средна телесна повреда, се наказва:

1. при тежка телесна повреда – с лишаване от свобода до две години;
2. при средна телесна повреда – с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Телесна повреда при професионална непредпазливост

Чл. 129. (1) Който причини на другото тежка или средна телесна повреда поради незнание или немарливо изпълнение на занятие, или на друга правнорегламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, се наказва:

1. при тежка телесна повреда – с лишаване от свобода до три години;
2. при средна телесна повреда – с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) При причиняване по непредпазливост на другото тежка или средна телесна повреда:

1. чрез деяние, което спада към занятие или дейност по ал. 1, които деецът няма право да упражнява;
2. когато деянието е извършено в пияно състояние или след употреба на наркотично вещество, наказанието е:
при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до четири години;
при средна телесна повреда – лишаване от свобода до три години.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или 2 е причинена тежка или средна телесна повреда на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(4) Когато след деянието по ал. 1, ал. 2, т. 1 или ал. 3 деецът е направил всичко зависещо от него за оказване помощ на пострадал, наказанието е:

1. при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до две години;
2. при средна телесна повреда – лишаване от свобода до една година или пробация.

(5) В случаите по ал. 1 – 4 съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Заразяване с венерическа болест

Чл. 130. (1) Който, като знае, че страда от болест, която се предава по полов път, зарази друго със същата болест, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато:

1. е заразено лице, ненавършило 18-годишна възраст;
  2. са заразени две или повече лица,
- наказанието е лишаване от свобода до четири години.

Престъпления от частен характер

Чл. 131. (1) Наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия за:

1. лека телесна повреда по чл. 124, чл. 125, ал. 1, т. 2 – 6, и по чл. 127;
2. средна телесна повреда по чл. 123 и чл. 126 – 129, причинена на лице, с което деецът е в особено близки отношения.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато пострадалият се намира в материална, служебна или друга зависимост от дееца.

Раздел III ЗЛЕПОСТАВЯНЕ

Нарушаване на правила за безопасност на труда

Чл. 132. (1) Който наруши правила за безопасност на труда и с това изложи на опасност живота или здравето на друго, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание.

(2) Когато са изложени на опасност две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба.

Злепоставяне на лице в безпомощно състояние

Чл. 133. Който изложи лице, лишено от възможност да се самозапазва поради малолетие, престарялост, болест или изобщо поради безпомощност, по такъв начин, че животът или здравето му са поставени в опасност, и като съзнава това, не му се притече на помощ, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

Неоказване на помощ

Чл. 134. Който не окаже помощ на лице, за което е длъжен да се грижи и което се намира в опасност за живота или за здравето си и няма възможност да се самозапази поради малолетие, престарялост, болест или изобщо поради безпомощност, в случаите, когато деецът е могъл да окаже помощ без опасност за себе си или за друго, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Неоказване на помощ при превозна злополука

Чл. 135. Водач на превозно средство, който след превозна злополука, в която има участие, не окаже необходимата помощ на пострадало лице, която е могъл да му окаже без опасност за себе си или за друго, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

Неоказване на медицинска помощ

Чл. 136. (1) Лице, което упражнява медицинска професия, след като бъде поканено, без уважителна причина не се притече на помощ на болен или на родилка, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато на дееца е било известно, че животът на болния или на родилката е в опасност, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Подлагане на медицински опит

Чл. 137. (1) Който противозаконно подложи друго на медицински опит и постави в опасност живота или здравето на лицето, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато с деянието по ал. 1 се постави в опасност животът или здравето на лицето, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Отнемане на орган, тъкан, телесна течност или клетка

Чл. 138. (1) Който противозаконно отнеме човешки орган, тъкан, телесна течност или клетка и извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. от лице, което не е правоспособно;

2. по отношение на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено с користна цел, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(5) В случаите по ал. 1 – 4 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(6) В случаите по ал. 3 и 4 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 2.

Престъпления от частен характер

Чл. 139. (1) За престъпление по чл. 133 – 135 наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия, когато той е в особено близки отношения с дееца.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато пострадалият се намира в материална, служебна или друга зависимост от дееца.

**ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СВОБОДАТА НА ЛИЧНОСТТА****Раздел I
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СВОБОДАТА НА
ПРИДВИЖВАНЕ****Противозаконно лишаване от свобода**

Чл. 140. (1) Който противозаконно лиши другото от свобода, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) За противозаконно лишаване от свобода:

1. на длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата

или на функцията му;

2. на лице, защитено по установен от закон ред;
3. на повече от едно лице или на бременна жена;
4. на лице, ненавършило 18-годишна възраст;

5. по начин, мъчителен или опасен за живота или за здравето на пострадалия;

6. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

7. от въоръжено лице;

8. с користна цел,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато лишаването от свобода е продължило повече от едно денонощие, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато деянието е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Задържане в лечебно заведение

Чл. 141. Който противозаконно настани или задържи другото в заведение за душевно болни и извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Отвлечане

Чл. 142. (1) Който отвлече лице, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. е отвлечена бременна жена;

2. е отвлечено лице, ненавършило 18-годишна възраст;

3. са отвлечени повече от едно лице;

4. отвлечането е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

5. деянието е извършено от две или повече лица;

6. отвлечането е с цел лицето да бъде изведено извън страната,

наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато:

1. от деянието са настъпили значителни вредни последици;
2. към отвлеченото лице е проявена особена жестокост;
3. деянието е извършено по начин, особено мъчителен за отвлечения или опасен за неговото здраве,
4. отвличането е с користна цел,
наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) В случаите по ал. 2, т. 5 съдът може да наложи и конфискация на част от имуществото на дееца, а в случаите по ал. 3, т. 4 съдът налага и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Подбуждане или приготвяне

Чл. 143. (1) За подбуждане към отвличане наказанието е лишаване от свобода до четири години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и за приготвяне към отвличане.

(3) Не се наказва съучастник в приготвянето, който съобщи за него на орган на властта, преди да е започнало изпълнението на отвличане.

Задържане като заложник

Чл. 144. (1) Който задържи другото като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на юридическо или на физическо лице, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато:

1. са задържани две или повече лица;
2. деецът заплаши, че ще причини смърт, тежка или средна телесна повреда на заложника, ако условието му не бъде изпълнено,
наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Когато деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от две до десет години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от четири до дванадесет години.

Раздел II ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНАТА НЕПРИКОСНОВЕНОСТ

Противозаконен оглед на лице

Чл. 145. (1) Който противозаконно подложи другиго на освидетелстване, обиск или друго посегателство върху личната му неприкосновеност, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до две години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Принудително лечение

Чл. 146. Който противозаконно подложи другиго на лечение или на хигиенни мерки, се наказва с лишаване от свобода до две години или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Престъпления от частен характер

Чл. 147. За престъпленията по чл. 145, ал. 1 наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия.

Раздел III ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СВОБОДАТА НА ВОЛЯТА

Принуда

Чл. 148. Който противозаконно принуди другиго да извърши, да пропусне или да претърпи нещо противно на волята му, като употреби за това сила, заплашване или злоупотреби с властта си, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Принуждаване към престъпление

Чл. 149. Който принуждава другиго към извършване на престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Закана с престъпление

Чл. 150. (1) Който се зацани на другиго с престъпление против неговата личност или имот или против личността или имота на лице, с което пострадалият е в особено близки отношения, и тази закана би могла да възбуди основателен страх за осъществяването ѝ, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) За закана по отношение на длъжностно лице при или по повод изпълнение на неговата служба или функция наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба.

(3) Наказанието по ал. 2 се налага и когато заканата е отправена по отношение на:

1. пострадал от престъпление с цел да не уведоми съответните органи за извършването му или да не подаде тѣжба;

2. свидетел с цел да не даде показания или да даде неверни показания;

3. вещо лице с цел да даде невярно заключение.

(4) За закана с убийство наказанието е лишаване от свобода до три години.

Престъпления от частен характер

Чл. 151. (1) За престъпленията по чл. 148 и чл. 150, ал. 1 наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато пострадалият се намира в материална, служебна или друга зависимост от дееца.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЧЕСТТА, ДОСТОЙНСТВОТО И ДОБРОТО ИМЕ НА ЧОВЕКА

Обида

Чл. 152. (1) Който каже или извърши нещо унижително за честта или достойнството на другиго в негово присъствие, се наказва с глоба до две хиляди лева.

(2) За обида:

1. нанесена публично, чрез печатно произведение, чрез друго средство за масово осведомяване, чрез използване на информационна или съобщителна технология или по друг подобен начин;

2. на длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

3. от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

4. на лице, ползващо се с международна защита, наказанието е глоба.

(3) Когато обиденият е отвърнал веднага с обида, съдът може да освободи и двамата от наказание.

Клевета

Чл. 153. (1) Който разгласи позорно обстоятелство за другиго или му припише престъпление, се наказва с глоба до три хиляди лева.

(2) За клевета при условията на чл. 152, ал. 2, както и за клевета, от която са настъпили тежки последици, наказанието е глоба, не по-малка от хиляда лева.

(3) Деецът не се наказва, ако се докаже истинността на разгласеното обстоятелство или на приписаното престъпление.

Разкриване на чужда тайна

Чл. 154. (1) Който противозаконно разкрие чужда лична тайна, опасна за доброто име на някого, която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато тайната по ал. 1 е узната противозаконно, наказанието е лишаване от свобода до две години.

Разгласяване тайната на осиновяването

Чл. 155. Който разгласи тайната на осиновяването и с това причини вредни последици на осиновения, осиновителя или на семейството им, се наказва с лишаване от свобода до една година, а когато от деянието са настъпили тежки последици – с лишаване от свобода до две години.

Престъпления от частен характер

Чл. 156. За престъпленията по тази глава наказателното производство се образува по тъжба на пострадалия.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВАТА НЕПРИКОСНОВЕНОСТ И ПРОТИВ ПОЛОВАТА НРАВСТВЕНОСТ

Раздел I

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВАТА НЕПРИКОСНОВЕНОСТ

Блудство

Чл. 157. (1) Който извърши действие с цел да възбуди или да удовлетвори полово желание без съвкупление по отношение на лице, навършило 14-годишна възраст чрез:

1. употребата на сила или заплашване;
2. привеждане на пострадалия в безпомощно състояние;

3. използване на безпомощно състояние на пострадалия;
4. използване на положение на зависимост или надзор, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) Когато деянието е извършено:

1. от две или повече лица;
2. по отношение на низходящ, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(3) Когато:

1. е причинена средна телесна повреда;
2. е последвал опит за самоубийство;
3. случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

Блудство с непълнолетно лице

Чл. 158. (1) Който извърши действие с цел да възбуди или да удовлетвори полово желание без съвкупление по отношение на непълнолетно лице, което се занимава с проституция, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

Блудство с малолетно лице

Чл. 159. (1) Който извърши действие с цел да възбуди или да удовлетвори полово желание без съвкупление по отношение на малолетно лице, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) Когато блудството е извършено:

1. чрез употребата на сила или заплашване;
2. като приведе пострадалия в безпомощно състояние;
3. чрез използване на безпомощно състояние на пострадалия;
4. чрез използване на положение на зависимост или на надзор;
5. по отношение на лице, което се занимава с проституция, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено:

1. от две или повече лица;
2. по отношение на низходящ, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(4) Когато:

1. е причинена тежка телесна повреда;
2. е последвал опит за самоубийство;
3. случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Съвкупление с непълнолетно лице

Чл. 160. (1) Който се съвкупи с непълнолетно лице, като използва положение на зависимост или на надзор, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.

(2) Който се съвкупи с непълнолетно лице, което се занимава с проституция, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(3) Когато деянието по ал. 2 е извършено от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

Съвкупление с малолетно лице

Чл. 161. (1) Който се съвкупи с малолетно лице, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. чрез използване на положение на зависимост или надзор;
2. по отношение на лице, което се занимава се с проституция;
3. от две или повече лица,

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Съвкупление с невменяемо лице

Чл. 162. Който се съвкупи с лице, навършило 14-годишна възраст, което не разбира свойството или значението на извършеното, когато деянието не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Изнасилване

Чл. 163. (1) Който се съвкупи с лице от женски пол:

1. като го принуди към това със сила или заплашване;
  2. като го приведе в безпомощно състояние;
  3. чрез използване на безпомощното му състояние,
- се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато:

1. пострадалата е непълнолетна;
  2. пострадалата е низходяща или възходяща,
- наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Когато:

1. деянието е извършено от две или повече лица;
2. е причинена средна телесна повреда;
3. е последвал опит за самоубийство,

наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.

(4) Когато:

1. пострадалата е малолетна;
2. е причинена тежка телесна повреда;
3. е последвало самоубийство;
4. случаят е особено тежък,

наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години.

Полово действие при използване на зависимост

Чл. 164. Който извърши полово действие с друго лице, като използва служебна или материална зависимост, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Хомосексуално действие

Чл. 165. Който извърши полово сношение или действие на полово удовлетворение с лице от същия пол, навършило 14-годишна възраст, чрез:

1. употреба на сила или заплашване;
  2. привеждане на пострадалия в безпомощно състояние;
  3. използването на безпомощно състояние на пострадалия;
  4. използване на положение на зависимост или надзор,
- се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Хомосексуално действие с малолетно лице

Чл. 166. (1) Който извърши полово сношение или действие на полово удовлетворение с малолетно лице от същия пол, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години.

(2) Когато деянието е извършено чрез:

1. употреба на сила или заплашване;
  2. привеждане на пострадалия в безпомощно състояние;
  3. използването на безпомощно състояние на пострадалия;
  4. използване на положение на зависимост или на надзор,
- наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

Хомосексуално действие с проституиращо лице, ненавършило 18-годишна възраст

Чл. 167. (1) Който извърши полово сношение или действие на полово удовлетворение с непълнолетно лице от същия пол, което се занимава с проституция, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който извърши действие на полово удовлетворение с малолетно лице от същия пол, което се занимава с проституция, се наказва с

лишаване от свобода от две до осем години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено чрез:

1. употреба на сила или заплашване;
2. привеждане на пострадалия в безпомощно състояние;
3. използването на безпомощно състояние на пострадалия;
4. използване на положение на зависимост или на надзор, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

Хомосексуално действие с невменяемо лице

Чл. 168. Който извърши полово сношение или действие на полово удовлетворение с лице от същия пол, навършило 14-годишна възраст, което не разбира свойството или значението на извършеното, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Въвличане в полово действие

Чл. 169. (1) Който склонява лице, ненавършило 18-годишна възраст, да наблюдава или да участва в полово действие, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на малолетно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Когато:

1. деянието е извършено чрез употреба на сила или заплашване;
2. деянието е извършено чрез използване на положение на зависимост или надзор;
3. от деянието е получена имотна облага, наказанието е: лишаване от свобода до шест години в случаите по ал. 1, а в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до десет години.

Обещаване или даване на облага

Чл. 170. (1) Който обещае, предложи или даде облага на лице, ненавършило 18-годишна възраст, за да извърши с него полово действие, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода до шест години и глоба, не по-малка от хиляда лева.

Въвличане в порнографско представление

Чл. 171. (1) Който склонява, подпомага или използва лице, ненавършило 18-годишна възраст, или група от такива лица за участие в порнографско представление, се наказва с лишаване от свобода до шест

години.

(2) Който принуждава непълнолетно лице или група от такива лица да участва в порнографско представление, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по отношение на малолетно лице, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Когато от деянието е получена имотна облага, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода от две до осем години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от три до десет години и глоба от двадесет хиляди до петдесет хиляди лева.

Особена разпоредба

Чл. 172. За престъпление по чл. 158 – 172 съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛОВАТА НРАВСТВЕНОСТ

Предоставяне или ползване на информация

Чл.173. (1) Който чрез информационна система предоставя или събира информация за лице, ненавършило 18-годишна възраст, с цел:

1. извършване на полово действие;
2. въвлечане в проституция;
3. създаване на предмет с порнографско съдържание;
4. участие в порнографско представление,

се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който с посочената там цел установи контакт с лице, ненавършило 18-годишна възраст, като ползва информация, предоставена за него чрез информационна система.

Сводничество

Чл. 174. (1) Който свозда към полово действие, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(2) Който склонява друго лице към проституция, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

Тежконаказуемо сводничество

Чл. 175. (1) Когато деянието по чл. 174 е извършено с користна цел, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от хиляда до десет хиляди лева.

(2) Когато деянието по чл. 174 е извършено от възходящ, от осиновител, от брат, от сестра или от съпруг, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба от хиляда до десет хиляди лева.

(3) Когато деянието по чл. 174 е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. по отношение на две или повече лица;

3. по отношение на лице, ненавършило 18-годишна възраст;

4. по отношение на лице, което не разбира свойството или значението на извършеното,

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено чрез използване на принуда или на положение на зависимост, или на надзор, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

(5) В случаите по ал.1 – 4 съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Сутенъорство

Чл. 176. (1) Пълнолетно лице, което:

1. подпомага лице да участва в полови действия срещу заплащане или срещу друга имотна облага;

2. закриля лице по т. 1 при или по повод участието му в такива действия;

3. системно получава пари или друга имотна облага от лице по т. 1, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба и с конфискация до една втора от имуществото на дееца, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на:

1. лице, ненавършило 18-годишна възраст;

2. две или повече лица,

наказанието е лишаване от свобода от две до десет години, глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от десет хиляди до сто хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Съвкупление между родственици

Чл. 177. Съвкупление между възходящи и низходящи, между братя и сестри и между осиновители и осиновени се наказва с лишаване от свобода до три години и с порицание.

Порнография

Чл. 178. Който създава, излага, представя, предлага, продава, дава под наем или по друг начин разпространява предмет с порнографско съдържание, се наказва с лишаване от свобода до една година и с глоба.

Тежконаказуема порнография

Чл. 179. (1) Когато деянието по чл. 178 е извършено:

1. чрез информационна система;
2. по отношение на лице, ненавършило 18-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба до пет хиляди лева.

(2) Когато при създаването на предмета с порнографско съдържание:

1. е използвано лице, ненавършило 18-годишна възраст, или лице, което изглежда като такова;

2. е използвано лице, което не разбира свойството или значението на извършеното;

3. деянието е извършено от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода до шест години и глоба от две хиляди до осем хиляди лева.

(3) Когато деянието по чл. 178 е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) В случаите по ал. 1 – 3 съдът да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Наблюдаване на порнографско представление

Чл. 180. Който наблюдава порнографско представление, в което участва лице, ненавършило 18-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Предоставяне на помещение за разврат

Чл. 181. Който предоставя помещение за извършване на престъпление по тази глава, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА ТРАФИК НА ХОРА

Вътрешен трафик

Чл. 182. Който набира, транспортира, прехвърля, укрива или приема отделни лица или групи от хора с цел да бъдат използвани за участие в полово действие, за отнемане на телесен орган, тъкан, течност или клетка, за просия, да бъдат използвани за принудителен труд или да бъдат държани в принудително подчинение, независимо от съгласието им, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Презграничен трафик

Чл. 183. Който набира, транспортира, прехвърля, укрива или приема отделни лица или групи от хора и ги преведе през границата на страната с цел по чл. 182, независимо от съгласието им, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години, с глоба от тридесет хиляди до сто хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Трафик на бременна жена

Чл. 184. Който набира, транспортира, прехвърля, укрива или приема бременна жена с цел детето ѝ да бъде предоставено срещу имотна облага на друго след неговото раждане, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години, с глоба от двадесет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежко наказуем трафик

Чл. 185. Когато деянието по чл. 182 – 184 е извършено:

1. по отношение на лице, ненавършило 18-годишна възраст, или на група от хора, в която има такова лице;
2. чрез използване на положение на зависимост;
3. чрез злоупотреба с власт;
4. чрез използване на сила или заплашване;
5. чрез въвеждане на пострадалия в заблуждение;
6. чрез обещаване, даване или получаване на облага;
7. от длъжностно лице при или по повод изпълнение на неговата служба или функция;
8. от две или повече лица;
9. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто и петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Използване на пострадал от трафик

Чл. 186. (1) Който използва лице, пострадало от трафик на хора, за полово действие, за отнемане на телесен орган, тъкан, течност или на клетка, за просия, независимо от съгласието му, или за принудителен труд, или го държи в принудително подчинение, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години, с глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Който извърши деяние по ал. 1, като знае, че лицето е пострадало от трафик на хора по чл. 185, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, с глоба от тридесет хиляди до петдесет хиляди лева, с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2 и с конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПРАВАТА И СВОБОДИТЕ НА ГРАЖДАНИТЕ

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РАВЕНСТВОТО

Проповядване или подбуждане към неравенство

Чл. 187. (1) Който чрез слово, печат, действие или по друг начин

подбужда към дискриминация, проповядва към противопоставяне или премахване на лице или на група лица на основата на техния действителен или предполагаем защитен признак, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с порицание.

(2) Който явно подбужда към извършване на престъпление срещу лице или група лица на основата на техния действителен или предполагаем защитен признак, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с порицание.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до пет години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2 и порицание.

(4) Средството на престъплението по ал. 1 – 3 се отнема в полза на държавата.

Действие на неравенство

Чл. 188. (1) Който употреби насилие срещу друго поради действителен или предполагаем защитен признак, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с пробация, както и с порицание.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който повреди или унищожи чужд имот поради действителен или предполагаем защитен признак.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по отношение на длъжностно лице, което изпълнява служба или функция по защита срещу дискриминация, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и порицание.

Тълпа против равенството

Чл. 189. (1) Който предвожда или подбужда тълпа, събрана за извършване на деяние по чл. 188, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с порицание.

(2) Който участва в такава тълпа, се наказва с лишаване от свобода до три години и с порицание.

(3) Когато тълпата или някои от участниците в нея са въоръжени, наказанието е:

1. за подбудителите и предводителите – лишаване от свобода от една до шест години и порицание;

2. за участниците – лишаване от свобода до четири години и порицание.

(4) Не се наказва участник в тълпата, който доброволно или по покана на орган на власт се е отказал от участие в нея, преди той или друг

участник да са извършили деяние по чл. 188.

(5) Участник в тълпата, който е направил всичко, зависещо от него, за да предотврати настъпването на вредните последици след като той или друг участник е извършил деяние по чл. 188, се наказва при условията на чл. 67.

Престъпно сдружение против равенството

Чл. 190. (1) Който образува или ръководи престъпно сдружение, което си поставя за цел извършване на деяния по този раздел, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и с порицание.

(2) Който участва в такова престъпно сдружение, се наказва с лишаване от свобода до три години и с порицание.

(3) Не се наказва участник, който преустанови участието си в престъпното сдружение и разкрие пред орган на власт всичко, което му е известно за това сдружение, преди да е извършено престъпление по поръчение или в изпълнение на решение на сдружението.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СВОБОДАТА НА МИРОГЛЕДА

Ограничаване на правото на мнение

Чл. 191. Който противозаконно пречи на другиго да изразява своето мнение или своите възгледи, или да ги разпространява устно или писмено, чрез звук, изображение или по друг начин, както и онзи, който преследва другиго за изказано от него мнение или изразени възгледи, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Цензура

Чл. 192. (1) Който противозаконно контролира или ограничава печатни произведения, публични изяви, спектакли или дейността на средство за масово осведомяване, се наказва с глоба от две хиляди до пет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е глоба от три хиляди до осем хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Проповядване на омраза

Чл. 193. Който проповядва омраза на религиозна или атеистична основа чрез слово, печат, действие или по друг начин, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание.

Ограничаване на свободата на вярата

Чл. 194. (1) Който чрез сила, заплашване или по друг противозаконен начин пречи на другиго свободно да изповядва своята вяра или да извършва религиозни обреди или служби, с които не се нарушават законите или обществения ред, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който принуди другиго да участва в религиозни обреди или служби.

Налагане на вяра

Чл. 195. Който чрез сила, заплашване или злоупотреба с власт принуждава другиго да приеме, да промени или да се откаже от вяра, от религиозни обреди или служби, се наказва с лишаване от свобода до три години и с порицание.

Оскверняване на храм

Чл. 196. Който оскверни, унищожи или повреди религиозен храм, молитвен дом, светилище или принадлежащи към тях сгради, техни символи или надгробни паметници, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с глоба.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ПРАВА

Принуда към сдружаване

Чл. 197. (1) Който принуди другиго да членува или да не членува в сдружение с политическа цел, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до две години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Препятстване на дейност на сдружение

Чл. 198. (1) Който противозаконно пречи на регистрирано юридическо лице с нестопанска цел, синдикална или работодателска организация да осъществява своята дейност, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Препятстване на публична изява

Чл. 199. (1) Който чрез сила, заплашване, по измамлив или друг противозаконен начин разтури или попречи да се проведе събрание, митинг, манифестация или друга публична проява, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до три години, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Препятстване на упражняването на други политически права

Чл. 200. (1) Който чрез принуда или по друг противозаконен начин попречи на другото да осъществи свое конституционно политическо право, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Раздел IV

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ НЕПРИКОСНОВЕНОСТТА НА ЖИЛИЩЕ, СЛУЖЕБНО ПОМЕЩЕНИЕ ИЛИ ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО

Противозаконно влизане

Чл. 201. (1) Който противозаконно влезе в чуждо жилище, служебно помещение или превозно средство, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез принуда, хитрост, ловкост или чрез използване на техническо средство, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено нощем, от въоръжено лице, от две и повече лица, както и когато деецът се е представил за длъжностно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

Противозаконно пребиваване

Чл. 202. Който противозаконно остане в чуждо жилище, служебно помещение или превозно средство след изричната покана да го напусне, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Раздел V

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ НЕПРИКОСНОВЕНОСТТА НА КОРЕСПОНДЕНЦИЯТА

Нарушаване на тайната

Чл. 203. (1) Който противозаконно:

1. отвори, скрие или унищожи чуждо писмо, телеграма, запечатани книжа, пакет или други подобни;
2. вземе чужд, макар и отворен предмет по т. 1, с цел да узнае съдържанието му или със същата цел го предаде на друго;
3. узнае чуждо електронно съобщение или го отклони от адресата му,

се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато в случаите по ал. 1:

1. са настъпили немаловажни вредни последици;
  2. деянието е извършено от длъжностно лице, възползвало се от служебното си положение или в нарушение на службата или на функцията си;
  3. деянието е извършено чрез използване на техническо средство или по специален начин;
  4. деянието е извършено с цел деецът да набави за себе си или за друго облага или да причини на друго вреда,
- наказанието е лишаване от свобода до две години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Нарушаване на съдържанието

Чл. 204. (1) Който подправи, противозаконно вземе от съдържанието, скрие, повреди или унищожи чужд предмет по чл. 203, ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който противозаконно измени съдържането, изтрие или заличи чуждо електронно съобщение.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2:

1. е причинило немаловажни вредни последици;

2. е извършено от длъжностно лице, възползвало се от служебното си положение или в нарушение на своята служба или функция;

3. е извършено чрез използване на техническо средство или по специален начин;

4. е извършено с цел деецът да набави за себе си или за друго облага или да причини на друго вреда,

наказанието е лишаване от свобода до две години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Нарушаване на правилата за пощенския трафик и трафичните данни

Чл. 205. (1) Който подправи или противозаконно придобие, разкрие или разпространи информация за пощенския трафик между отделни лица, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който противозаконно измени, придобие, разкрие или разпространи трафични данни.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2:

1. е причинило немаловажни вредни последици;

2. е извършено от длъжностно лице, възползвало се от служебното си положение или в нарушение на своята служба или функция;

3. е извършено с цел деецът да набави за себе си или за друго облага или да причини на друго вреда,

наказанието е лишаване от свобода от една до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Раздел VI

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ТРУДОВИ ПРАВА

Даване на неверни сведения

Чл. 206. (1) Който даде неверни сведения за друго и с това му попречи да постъпи на работа или предизвика уволнението му, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено с цел деецът да набави за себе си или за друго облага, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Препятстване на правото на труд

Чл. 207. Който попречи на някого да постъпи на работа или го принуди да напусне работа на основата на:

1. негов защитен признак;
  2. членуване или нечленуване на пострадалия в синдикална организация, политическа партия или сдружение с политическа цел;
  3. политически убеждения на пострадалия или на лице, с което той е в особено близки отношения,
- се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

Неизпълнение на съдебно решение

Чл. 208. Който не изпълни влязло в сила съдебно решение за възстановяване на работа на уволнен работник или служител, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Раздел VII ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ

Плагиатство

Чл. 209. (1) Който издава, представя или използва от свое име или под псевдоним:

1. чуждо произведение на науката, литературата или изкуството, или на значителна част от такова произведение;
  2. чужд запис или чужда програма,
- се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба, както и с порицание.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който представи за регистрация от свое име чужд проект за изобретение, полезен модел или промишлен дизайн.

Включване като съавтор

Чл. 210. (1) Който се включи като съавтор на предмет по чл. 209, като злоупотреби с общественото си положение и без да е взел участие в творческата работа по неговото създаване, се наказва с лишаване от свобода до три години, с глоба и с порицание.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице, което се е възползвало от това си качество, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Ползване на чужда интелектуална собственост

Чл. 211. (1) Който противозаконно записва или използва по какъвто и да е начин предмет по чл. 209 без съгласието на носителя на съответното право, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Който противозаконно държи носители на предмет по чл. 209 в големи размери или в голямо количество или държи матрица за възпроизвеждане на такива носители, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с глоба не по-малко от две хиляди лева.

(3) Когато предметът по ал. 2 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато с деяние по ал. 1 – 3 са причинени значителни вредни последици, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода от една до шест години и глоба от три хиляди до десет хиляди лева;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от три до десет години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

(5) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява маловажен случай, наказанието е глоба.

(6) Предметът на престъплението по ал. 1 – 5 се отнема в полза на държавата и се унищожава независимо чия собственост е.

Използване на обект на изключително право

Чл. 212. (1) Който противозаконно използва в производствена или търговска дейност чуждо патентно изобретение, чужда марка, чуждо географско означение или чужд промишлен дизайн, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който противозаконно използва в търговска дейност сорт растение или порода животно, обект на изключително право.

(3) Когато са произведени стоки в големи размери или в голямо количество чрез използване на предмет по ал. 1 или 2, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба не по-малко от две хиляди лева.

(4) Когато предметът по ал. 3 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(5) Когато с деяние по ал. 1 - 4 са причинени значителни вредни последици, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 - 3 – лишаване от свобода от една до шест години и глоба от три хиляди до десет хиляди лева;

2. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода от три до десет години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

(6) Съобразно с различията по ал. 1 - 5 се наказва и онзи, който държи стоки, за чието производство е използван предмет по ал. 1 или 2.

(7) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява маловажен случай, наказанието е глоба.

(8) Предметът на престъплението по ал. 1 - 7 се отнема в полза на държавата и се унищожава независимо чия собственост е.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ДЕЦАТА, СЕМЕЙСТВОТО И БРАКА

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ДЕЦАТА

Изтезаване на лице, ненавършило 18-годишна възраст

Чл. 213. Който изтезава лице, ненавършило 18-годишна възраст, което се намира под негови грижи или чието възпитание му е възложено, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

Склоняване към общественоопасно деяние

Чл. 214. (1) Който принуждава или склонява лице, ненавършило 18-годишна възраст, към извършване на престъпление или на общественоопасно деяние, се наказва с лишаване от свобода до четири години, като съдът може да наложи и глоба.

(2) Когато деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба не по-малка от три хиляди лева.

(3) Когато от деянието са настъпили вредни последици за физическото или душевното развитие на лицето, ненавършило 18-годишна възраст, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода от две до шест години и глоба до седем хиляди лева.

Принуда към съжителство

Чл. 215. Който, като упражнява родителски грижи, принуди лице, ненавършило 18-годишна възраст, да заживее съпружески с друго, се наказва с лишаване от свобода до три година или с пробация.

Откуп за съжителство

Чл. 216. (1) Родител или друг сродник, който получи имотна облага, за да се съгласи негова дъщеря или сродница, ненавършила 16-годишна възраст, да заживее съпружески с друго, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който дава или посредничи при даването на такава облага.

Съжителство с лице, ненавършило 16-годишна възраст

Чл. 217. (1) Пълнолетно лице, което заживее съпружески с лице, ненавършило 16-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание.

(2) Пълнолетно лице, което склони или улесни деца, ненавършили 16-годишна възраст, да заживеят съпружески, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по отношение на лице, ненавършило 14-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода от две до пет години.

Промяна на гражданско състояние

Чл. 218. (1) Който умишлено замени, скрие или подхвърли малко дете, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и онзи, който укрие лице, ненавършило 18-годишна възраст, или замени по друг начин гражданското състояние на някого.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено:

1. от длъжностно лице при или по повод изпълнението на службата или на функцията му;

2. от лице, което упражнява медицинска професия и във връзка с неговата работа;

3. с користна или безнравствена цел,

наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Търговия с деца

Чл. 219. (1) Родител, настойник или попечител, който се съгласи срещу имотна облага да предостави на друго непълнолетното си дете, се наказва с лишаване от свобода от една до четири години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който срещу имотна облага вземе непълнолетното дете.

(3) Наказанието по ал. 1 се налага и на бременна жена, която преди раждането срещу имотна облага даде съгласие да предостави на друго детето си.

Склоняване към осиновяване

Чл. 220. (1) Който склонява родител да изостави непълнолетното си дете или да даде съгласие за неговото осиновяване, когато това е извършено чрез:

1. даване, предлагане или обещаване на имотна облага;

2. принуда,

се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба не по-малко от три хиляди лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който по същия начин склонява лице, ненавършило 18-годишна възраст, да даде съгласие за своето осиновяване, когато такова се изисква по закон.

(3) Същото наказание се налага и на онзи, който извърши деянието по ал. 1, когато то се отнася за заченато, но неродено дете.

Посредничество към осиновяване

Чл. 221. (1) Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага противозаконно посредничи към осиновяване, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който посредничи към осиновяване на неродено дете, чието раждане предстои.

Похищаване на дете

Чл. 222. Който прибере или задържи при себе си чуждо дете, ненавършило 14-годишна възраст, и незабавно не уведоми властта, негов родител или настойник, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

Използване на дете за просия

Чл. 223. (1) Който използва за просия лице, ненавършило 14-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от родител или настойник на детето, наказанието е лишаване от свобода до две година или пробация.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез използване на принуда, наказанието е лишаване от свобода до три години.

Предоставяне на алкохолна напитка на дете

Чл. 224. (1) Който опие с алкохолна напитка дете, ненавършило 14-годишна възраст, се наказва с глоба.

(2) Който продаде алкохолна напитка на дете, ненавършило 14-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба, а когато върши това системно – с лишаване от свобода до две година и с глоба.

Приемане на работа на дете

Чл. 225. (1) Който противозаконно приеме на работа лице, ненавършило 16-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на лице, ненавършило 16-годишна възраст, наказанието е лишаване от свобода до две години и глоба не по-малко от три хиляди лева.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършвано системно, наказанието е:

1. по ал. 1 – лишаване от свобода до две години и глоба;
2. по ал. 2 – лишаване от свобода до три години и глоба не по-малко от четири хиляди лева.

Раздел II ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СЕМЕЙСТВОТО

Оставяне без грижа

Чл. 226. Родител или лице, на което е възложено упражняването на родителска грижа, който остави лице, намиращо се под негови грижи, без надзор и достатъчно грижи и с това създаде опасност за неговото физическо или душевно развитие, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с порицание.

Неизпълнение на съдебен акт

Чл. 227. (1) Родител или друг сродник, който не изпълни или осуети изпълнението на съдебен акт относно упражняване на родителски права или на лични контакти с дете, ненавършило 18-годишна възраст, се

наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са настъпили вредни последици, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

(3) Деецът не се наказва, ако след предупреждение от орган на властта изпълни съдебния акт или отстрани пречката за неговото изпълнение. Тази разпоредба не се прилага повторно.

Неплащане на издръжка

Чл. 228. (1) Който, като е осъден да издържа свой съпруг, възходящ, низходящ, брат или сестра, съзнателно не изпълни задължението си в размер на две или повече месечни вноски, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който съзнателно се постави в невъзможност да дава издръжка.

(3) Когато от деянието по ал. 1 или 2 са настъпили вредни последици, наказанието е лишаване от свобода до две години.

(4) Деецът не се наказва, когато преди постановяване на присъдата от първоинстанционния съд изпълни задължението си и не са настъпили вредни последици за издържаното лице. Тази разпоредба не се прилага повторно.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ БРАКА

Бракосъчетание при законна пречка

Чл. 229. Длъжностно лице по гражданското състояние, което извърши бракосъчетание, като знае, че има законна пречка за сключване на брака, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Принуда към встъпване в брак

Чл. 230. Който принуди някого да встъпи в брак, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Многобрачие

Чл. 231. (1) Който сключи брак при наличие на законен брак, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който сключи брак с лице, за което знае, че се намира в законен брак.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СОБСТВЕНОСТТА

Раздел I ОТНЕМАНЕ НА ВЕЩИ

Кражба

Чл. 232. (1) Който отнеме чужда движима вещ от владението на друго лице без негово съгласие с намерение противозаконно да я присвои, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(2) Кражба има и когато част от вещта принадлежи на дееца.

Тежконаказуема кражба

Чл. 233. (1) За кражба:

1. извършена във време на пожар, наводнение, земетресение, коработушение, катастрофа, война или друго природно или обществено бедствие;

2. на вещ, която не е под постоянен надзор;

3. извършена чрез разрушаване, повреждане или подкопаване на преграда, здраво направена за защита на лица, на имот или на вещ;

4. извършена чрез използване на моторно превозно средство или на техническо средство;

5. извършена с особена ловкост или по друг специален начин;

6. извършена от длъжностно лице, което се е възползвало от служебното си положение;

7. извършена от две или повече лица, сговорили се предварително, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(2) За кражба:

1. в големи размери;

2. на вещ, която представлява културна ценност или е поставена под специален режим;

3. извършена от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато кражбата е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) В случаите на ал. 1, т. 6 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Леконаказуема кражба

Чл. 234. За кражба, представляваща маловажен случай, наказанието е:

1. в случаите по чл. 232 – лишаване от свобода до една година, пробация или глоба;
2. в случаите по чл. 233, ал. 1 – лишаване от свобода до две години, пробация или глоба.

Приготовление към кражба

Чл. 235. За приготовление към кражба по чл. 233, ал. 1, т. 3 – 5 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

Грабеж

Чл. 236. (1) Който отнеме чужда движима вещ от владението на друго с намерение противозаконно да я присвои, като употреби за това сила или заплашване, или като приведе пострадалия в безпомощно или в беззащитно състояние, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Заплашване по ал. 1 е застрашаване с такова непосредствено деяние, което излага на тежка опасност живота, здравето, честта или имота на заплашения или на някое друго присъстващо лице.

(3) Грабеж е и всяка кражба, при която завареният на мястото на престъплението употреби сила или заплашване, за да запази владението върху откраднатата вещ.

Тежконаказуем грабеж

Чл. 237. (1) За грабеж:

1. в големи размери;
2. на вещ, която представлява културна ценност или е поставена под специален режим;
3. извършен чрез заплашване с оръжие;
4. извършен от две или повече лица, сговорили се предварително, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) За грабеж:

1. придружен с тежка или със средна телесна повреда;
2. в особено големи размери;

3. извършен от лице, което действа по поръчение или в изпълнение решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

(3) За грабеж:

1. придружен с убийство или с опит за убийство;

2. придружен с тежка или със средна телесна повреда, от която е последвала смърт,

наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, както и конфискация на цялото имущество на дееца.

Приготовление към грабеж

Чл. 238. За приготовление към грабеж наказанието е лишаване от свобода до две години.

Раздел II ПРИСВОЯВАНИЯ

Обсебване

Чл. 239. (1) Който противозаконно присвои чужда движима вещ, която владее или пази, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Обсебване има и когато част от вещта принадлежи на дееца.

Тежконаказуемо обсебване

Чл. 240. (1) За обсебване:

1. в големи размери;

2. на вещ, която представлява културна ценност или е поставена под специален режим,

наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) За обсебване в особено големи размери наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Леконаказуемо обсебване

Чл. 241. За обсебване, представляващо маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

Длъжностно присвояване

Чл. 242. Длъжностно лице, което присвои чужда вещ, която му е връчена или поверена в това му качество да я пази или управлява, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години, с конфискация до една втора от имуществото на дееца и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Тежконаказуемо длъжностно присвояване

Чл. 243. (1) За длъжностно присвояване:

1. на вещ, която представлява културна ценност или е поставена под специален режим;

2. за улесняването или прикриването на което е извършено и друго престъпление, за което не се предвижда по-тежко наказание;

3. извършено от две или повече лица, сговорили се предварително, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) За длъжностно присвояване:

1. в големи размери;

2. на публични средства,

наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) За длъжностно присвояване в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Леконаказуемо длъжностно присвояване

Чл. 244. За длъжностно присвояване, представляващо маловажен случай, наказанието е:

1. в случаите по чл. 242 – лишаване от свобода до една година, пробация или глоба;

2. в случаите по чл. 243, ал. 1, т. 3 – лишаване от свобода до две години, пробация или глоба.

Несъобщаване за съкровище

Чл. 245. (1) Който открие съкровище и в продължение на седем дни не съобщи за това на властта, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Който, като търси, открие съкровище и в продължение на седем дни не съобщи за това на властта, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

Тежконаказуемо несъобщаване за съкровище

Чл. 246. (1) Когато съкровището е в особено големи размери, наказанието е:

1. в случаите по чл. 245, ал. 1 – лишаване от свобода до две години и глоба;

2. в случаите по чл. 245, ал. 2 – лишаване от свобода до пет години и глоба от три хиляди до десет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Несъобщаване за намерена вещ

Чл. 247. (1) Който намери чужда движима вещ и в продължение на седем дни не съобщи за нея на собственика, на онзи, който я е загубил, или на властта, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Същото наказание се налага и на този, който противозаконно присвои чужда вещ, която е попаднала у него случайно или по погрешка.

Присъждане

Чл. 248. Когато предметът на престъплението по чл. 245 или 246 липсва или е отчужден, неговата равностойност се присъжда в полза на държавата.

Раздел III ИЗМАМА И ИЗНУДВАНЕ

Измама

Чл. 249. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага възбуди, поддържа или използва заблуждение у някого и с това причини на него или на друго имотна вреда, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

Тежконаказуема измама**Чл. 250. (1)** За измама:

1. когато причинената имотна вреда е в големи размери;
2. когато деецът се е представил за длъжностно лице или за лице, което действа по поръчение на властта;
3. извършена от длъжностно лице в кръга на неговата служба или функция или от пълномощник в кръга на неговото пълномощие;
4. извършена от две или повече лица, сговорили се предварително;
5. извършена от лице, което осъществява непосредствено и по занятие сделки с валута в наличност,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца, а в случаите по ал. 1, т. 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато причинената имотна вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Леконаказуема измама**Чл. 251.** За измама, представляваща маловажен случай по чл. 249, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.**Документна измама****Чл. 252. (1)** Който чрез използване на документ с невярно съдържание, на неистински, преправен или чужд документ получи без правно основание чужда вещ с намерение противозаконно да я присвои, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който съзнателно даде възможност на друго физическо или юридическо лице да получи без правно основание чужда вещ чрез съставяне на документ с невярно съдържание, на неистински или на преправен документ, или чрез предоставяне на чужд за получателя документ.

Тежконаказуема документна измама**Чл. 253. (1)** Когато предметът на документната измама е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато предмет на документната измама са публични средства, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато предметът на документната измама е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

(4) В случаите на ал. 1 – 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Леконаказуема документна измама

Чл. 254. За документна измама, представляваща маловажен случай по чл. 252, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

Компютърна измама

Чл. 255. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага сам или чрез друго внесе, измени, изтрие или заличи компютърни данни и с това причини имотна вреда на физическо или на юридическо лице, на държавата или на община, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

Тежконаказуема компютърна измама

Чл. 256. (1) Когато причинената имотна вреда е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато предмет на компютърната измама са публични средства, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато причинената имотна вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

(4) В случаите по ал. 1 – 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Изнудване

Чл. 257. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага принуди друго да извърши, да пропусне или да претърпи нещо противно на волята му и с това причини на него или на друго имотна вреда, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Тежконаказуемо изнудване

Чл. 258. (1) За изнудване, когато:

1. причинената имотна вреда е в големи размери;
2. деецът е заплашил, че ще причини смърт или тежка телесна повреда;

3. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато причинената имотна вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Приготовление към изнудване

Чл. 259. За приготовление към изнудване наказанието е лишаване от свобода до две години.

Раздел IV**ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СОБСТВЕНОСТТА****Злоупотреба с доверие**

Чл. 260. (1) Който съзнателно причини значителна вреда на чуждо имущество, поверено му да го управлява или пази, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на представител или на пълномощник, който съзнателно действа против законните интереси на представлявания и с това му причини значителна имотна вреда.

(3) Когато причинената вреда по ал. 1 или 2 е невъзстановима, наказанието е лишаване от свобода до четири години.

Вещно укривателство

Чл. 261. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага укрива, придобие или спомогне да бъде отчуждена чужда движима вещ, за която знае или предполага, че е придобита от друго чрез престъпление или чрез друго общественоопасно деяние, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с глоба, но с наказание, не по-тежко от предвиденото за самото престъпление.

Тежконаказуемо вещно укривателство

Чл. 262. За укривателство:

1. когато предметът е в големи размери;
2. на вещ, която е културна ценност или е поставена под специален режим;
3. извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;
4. извършено по занятие,
наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и конфискация до една втора от имуществото на дееца, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Унищожаване или повреждане на чужда вещ

Чл. 263. (1) Който противозаконно унищожи или повреди чужда вещ и с това причини вреда на значителна стойност, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който сам или чрез друго противозаконно наруши целостта на съоръжения или на елементи от:

1. електропреносна или електроразпределителна мрежа;
2. газопреносна система или система за пренос на течни горива;
3. топлопреносна система;
4. водоснабдителна, канализационна, отводнителна или напоителна система;
5. електронна съобщителна мрежа.

(3) Когато с деянието по ал. 1 или 2 е причинена вреда в големи размери или са причинени други тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(4) Наказанието по ал. 3 се налага и когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение.

(5) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост и причинената вреда е в големи размери или са причинени други тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.

Раздел V ОСОБЕНИ РАЗПОРЕДБИ

Определяне на по-леки наказания

Чл. 264. (1) Когато предметът на престъплението по тази глава бъде върнат или заместен или имотната вреда бъде възстановена до

приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд, предвидените наказания се намаляват с една втора.

(2) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага за грабеж и за изнудване.

Престъпления от частен характер

Чл. 265. За престъпления по чл. 232, 234, 239, 241, 249, 252, 254, 260 и чл. 263, ал. 1 наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия, когато той е съпруг, възходящ, низходящ, брат или сестра на дееца, негов настойник или попечител, или живее с него в общо домакинство.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ

Раздел I ОБЩИ СТОПАНСКИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Незаявяване за настъпила неплатежоспособност

Чл. 266. (1) Едноличен търговец, който изпадне в неплатежоспособност и в законоустановения срок не поиска от съда да открие производство по несъстоятелност, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Който в законоустановения срок не поиска от съда да открие производство по несъстоятелност на управлявано и представлявано от него неплатежоспособно или свръхзадължено юридическо лице, се наказва с лишаване от свобода до три години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Който в законоустановения срок не уведоми Българската народна банка за изпадане на банка в неплатежоспособност, когато е длъжен да направи това по закон, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) С наказанието по ал. 3 се наказва и онзи, който в законоустановения срок не уведоми Комисията по застрахователен надзор за изпадане на застраховател в неплатежоспособност, когато е длъжен да направи това по закон.

(5) С наказанието по ал. 1 се наказва и прокурист, който в законоустановения срок не изпълни задължението си да уведоми търговеца за настъпила неплатежоспособност или свръхзадълженост.

Банкрут

Чл. 267. (1) Едноличен търговец, който след подаване на молба за откриване на производство по несъстоятелност или след узнаване за подадена такава молба:

1. унищожи, скрие или преправи търговските си книги или документи, или ги води в нарушение на закон;

2. противозаконно удовлетвори само един или няколко свои кредитори или ги обезпечи във вреда на останалите си кредитори,

се наказва с лишаване от свобода до три години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на едноличен търговец, който причини значителни щети след откриване на производство по несъстоятелност, като:

1. скрие или дари свои пари;

2. скрие, унищожи, повреди, подари или отчужди под тяхната стойност свои вещи или ценни книжа;

3. опрости или скрие свое вземане;

4. признае, поеме или удовлетвори по какъвто и да е начин несъществуващо задължение;

5. вземе заем, като знае, че не може да го издължи;

6. предостави в кредит принадлежащи му стоки, пари, вещи или ценни книжа.

(3) Когато преди деянието по ал. 1 или 2 деецът е осъществил и деяние по чл. 262, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато с деянието по ал. 2 са причинени щети в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(5) Когато с деянието по ал. 2 са причинени щети в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(6) С наказанията по ал. 1 – 5 се наказват и лицата, които управляват и представляват юридическо лице, когато извършат или допуснат да се извършат деянията по ал. 1 или 2, като съдът може да наложи:

1. в случаите по ал. 2, 3 и 5 – и глоба;

2. в случаите по ал. 1 и 4 – и конфискация на част или на цялото имущество на дееца.

Определяне на по-леки наказания

Чл. 268. Когато до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд кредиторите са удовлетворени в пълен размер, предвидените в чл. 267 наказания се намаляват с една втора.

Безстопанственост

Чл. 269. (1) Длъжностно лице, което не положи достатъчно грижи за управлението, стопанисването или запазването на повереното му имущество или за възложената му работа и от това последва щета на значителна стойност за държавата, за община или за юридическо лице с повече от петдесет процента държавно или общинско участие, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Длъжностно лице, което в нарушение на службата или на функцията си не е упражнило достатъчен контрол върху дейността на лице по ал. 1 и от това е последвала значителна щета за държавата, за община или за юридическо лице с повече от петдесет процента държавно или общинско участие, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено умишлено и не съставлява по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(4) Когато причинената щета е в големи размери, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато причинената щета е в особено големи размери, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Сключване на неизгодна сделка

Чл. 270. (1) Длъжностно лице, което сключи неизгодна сделка и от това произлезе значителна вреда за държавата, за община или за юридическо лице с повече от петдесет процента държавно или общинско участие, които то представлява, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато вредата по ал. 1 е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1, като съдът може да постанови и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато вредата по ал. 1 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1 и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Даване на невярна оценка

Чл. 271. (1) Независим оценител, който даде невярна оценка или заключение за стойността на оценявано имущество и с това причини значителна имотна вреда, се наказва с лишаване от свобода до три години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Когато имотната вреда е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(3) Когато имотната вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

Заверяване на неверен отчет

Чл. 272. Регистриран одитор, който завери неверен годишен счетоводен отчет на търговец, се наказва с лишаване от свобода до една година, с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2 и с глоба.

Изпиране на пари

Чл. 273. (1) Който извърши финансова операция или сделка с имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление или чрез общественоопасно деяние, или прикрива произхода, местонахождението, движението или действителните права върху такова имущество, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с глоба не по-малко от три хиляди лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който придобие, получи, държи, използва, преработва или спомогне по какъвто и да е начин за преобразуването или преработването на имущество, за което знае или предполага, че е придобито чрез престъпление или чрез общественоопасно деяние.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено:

1. чрез откриване или поддържане на сметка в банка или във финансова институция под лъжливо име или на името на лице, което не е дало съгласие за това;

2. от длъжностно лице в кръга на неговата служба;
3. от две или повече лица, сговорили се предварително;
4. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца, а в случаите по т. 2 налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато предметът на престъплението по ал. 1 или 2 е имущество:

1. в големи размери;
2. придобито чрез тежко умишлено престъпление,

наказанието е лишаване от свобода от две до десет години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато предметът на престъплението е имущество в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(6) Предметът на престъплението или имуществото, в което е преобразуван или преработен, се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Приготовление или подбуждане към изпиране на пари

Чл. 274. (1) За приготовление към изпиране на пари наказанието е лишаване от свобода до две години или глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.

(2) Не се наказва съучастник в приготвлението, който съобщи за него на властта преди да е започнало изпиране на пари.

(3) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който подбужда друго към изпиране на пари.

Нарушаване на служебни задължения

Чл. 275. Който наруши или не изпълни свое задължение във връзка с мерки срещу изпиране на пари, когато случаят не е маловажен и извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Разгласяване на стопанска тайна

Чл. 276. (1) Който с цел да набави за себе си или за друго противозаконна облага или да причини на друго вреда, разгласи или издаде информация, станала му известна във връзка с неговата работа и която е търговска или производствена тайна, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато от деянието са настъпили щети в големи размери, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Наемане на работа

Чл. 277. (1) Който наеме на работа:

1. незаконно пребиваващи в страната чужденци;
2. незаконно пребиваващ в страната чужденец и за когото деецът знае или предполага, че е пострадал от трафик на хора,
се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба не по-малко от две хиляди лева.

(2) Който наеме на работа незаконно пребиваващ в страната чужденец, ненавършил 18-годишна възраст, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба от три хиляди до десет хиляди лева.

(3) Когато:

1. деянието по ал. 1 е извършено системно;
2. деецът е наел две или повече лица по ал. 2;
3. наемането по ал. 1 или 2 е при условия на труд, различни от тези на законно наемани лица;
4. с деяние по ал. 1 или 2 е накърнено достойнството на наето лице,
наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 представлява маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до две години и глоба.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ В ОТДЕЛНИ СТОПАНСКИ ОТРАСЛИ

Производство и продажба на стока, неотговаряща на установените изисквания за качество

Чл. 278. (1) Който произведе, нареди или допусне да се произведе стока, която не отговаря на установените задължителни изисквания за качество, и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба, като съдът налага и

лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който предлага за продажба такива стоки в голямо количество или в големи размери, без да е обявил техните недостатъци, когато това обявяване се изисква по закон.

(3) Когато предмет на престъплението по ал. 1 или 2 са стоки, предназначени за използване при дейност, представляваща източник на повишена опасност, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Заразяване на домашни животни или на растения

Чл. 279. (1) Който наруши правила, установени за предотвратяване на появата или на разпространението на заразна болест по домашни животни, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който наруши правила, установени за предотвратяване на появата или на разпространението на болести или на вредители по растенията.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или 2 са причинени вреди в големи размери, наказанието е лишаване от свобода до три години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Заблуждаване на потребител

Чл. 280. Който:

1. при продажба на стоки си служи с неверни мерки или теглилки или с неточен измервателен уред;

2. заблуждава потребителите относно качеството на стоките, на материалите или на услугите, които предлага,

когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Търговска дейност с отпадъци

Чл. 281. (1) Който противозаконно изкупува или извършва друга търговска дейност с черни и цветни метали, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Предметът на престъплението по ал. 1 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Външнотърговска дейност

Чл. 282. (1) Който противозаконно извършва външнотърговска дейност, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба не по-малко от три хиляди лева.

(2) Когато предмет на престъплението са:

1. бойни оръжия;

2. военни съоръжения;

3. изделие или технология с двойна употреба,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева.

(3) Когато деянието по ал. 2 е извършено в нарушение на забрана, на ограничение или на санкция, която произтича от международно задължение на Република България, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева.

(4) Когато деянието по ал. 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.

(5) Предметът на престъплението по ал. 1 – 4 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Дейност с изделие или технология с двойна употреба

Чл. 283. (1) Който произвежда, държи, пренася, придобива или предава на друго изделие или технология с двойна употреба с цел да бъде използвано за осъществяване на сделки в нарушение на забрана, на ограничение или на санкция, която произтича от международно задължение на Република България, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.

(3) Предметът на престъплението по ал. 1 или 2 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Непозволено присъединяване

Чл. 284. Който сам или чрез друго осъществи непозволено присъединяване към:

1. електропреносна или електроразпределителна мрежа;

2. газопреносна система или система за пренос на течни горива;

3. топлопреносна система;

4. водоснабдителна, канализационна или напоителна система;
  5. електронна съобщителна мрежа,
- се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

Непозволено въздействие върху измервателен уред

Чл. 285. (1) Който сам или чрез друго осъществи непозволено въздействие върху средство за измерване, с което създаде условия за невярно отчитане на потребени електрическа енергия, природен газ, течно гориво, топлинна енергия или вода, или количество отведена вода, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

Добив на подземни богатства

Чл. 286. (1) Който добива подземни богатства:

1. без предоставено разрешение за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства или на концесия за добив;

2. когато предоставеното разрешение за търсене и проучване или за проучване или предоставената концесия за добив не са влезли в сила или тяхното действие е спряно по реда на специалния закон или на основание в сключения договор;

3. извън границите на находището, предоставено на концесия;

4. извън определения обем на технологичния добив по предоставено разрешение за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства,

се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба от хиляда до двадесет хиляди лева.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който транспортира, съхранява, преработва или влага в производство, в строеж или в строителен продукт противозаконно добити от него или от друго подземни богатства.

(3) С наказанието по ал. 1 се наказва и длъжностно лице, което нареди или допусне противозаконно добиване на подземни богатства или което нареди или допусне транспортирането, съхранението, преработването или влагането в производство, в строеж или в строителен продукт противозаконно добити от него или от друго подземни богатства.

(4) Когато някое от деянията по ал. 1 – 3 е извършено:

1. от две или повече лица, сговорили се предварително за неговото осъществяване;

2. в съучастие със служител от държавната или общинската администрация, който се е възползвал от служебното си положение;

3. чрез използване на неистински или преправен документ или на документ с невярно съдържание,

наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.

(5) Наказанието по ал. 4 се налага и когато предметът на деянията по ал. 1 – 3 е в големи размери или е използван за изпълнение на обществена поръчка.

(6) Когато деянията по ал. 1 – 4 са извършени от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.

(7) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери и случаят е особено тежък, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от петдесет хиляди до петстотин хиляди лева.

(8) В маловажни случаи по ал. 1 – 3 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба от сто до триста лева.

(9) Предметът на престъплението и техническите средства, с които е извършено престъплението, се отнемат в полза на държавата, а ако липсват или са отчуждени, се присъжда тяхната равностойност.

Деяности с дървесина

Чл. 287. (1) Който противозаконно сече, взема, събира, добива или извозва от гора каквито и да било дървета или части от тях, включително отсечени или паднали, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който укрива, товари, транспортира, разтоварва, съхранява или преработва незаконно добитата от друго дървесина, когато с това са причинени немаловажни вреди.

(3) За деяние по ал. 1 или 2:

1. когато стойността на предмета е в големи размери;

2. извършено чрез използване на неистински или на преправен документ, или на документ с невярно съдържание;

3. извършено от две или повече лица, сговорили се предварително за неговото осъществяване,

наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет до петнадесет хиляди лева.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. в съучастие със служител по горите,

наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(5) Когато предметът на престъплението по ал. 1 – 4 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2 и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(6) За деяние по ал. 1, представляващо маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

(7) Предметът на престъплението по ал. 1 – 6 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Лов

Чл. 288. (1) Който противозаконно убие или улови едър дивеч, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Който, без да притежава разрешение за лов, противозаконно убие или улови дребен дивеч, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено в забранено време, на забранено място или със забранени средства, наказанието е лишаване от свобода до три години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(4) Уловеният или убит дивеч се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Улов на риба или на водни организми

Чл. 289. (1) Който улови риба:

1. с взривни, отровни или зашеметяващи вещества, електрически ток или технически устройства и съоръжения за улов с електрически ток и лъчения;

2. в количества, надхвърлящи значително нормите за любителски риболов;

3. във водни обекти, за които има въведена забрана за извършване на риболов или при маловодие;

4. през размножителния период на рибата, извън специализираните обекти и съоръжения за аквакултури,

когато случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Разпоредбата на ал. 1 се прилага и при улов на водни организми.

(3) Уловената риба или другите уловени водни организми се отнемат в полза на държавата, а когато липсват или са отчуждени, се присъжда тяхната равностойност.

Нарушаване на правила за риборазвъждане

Чл. 290. (1) Длъжностно лице, което наруши или допусне да се извърши нарушение на правила, установени със специален закон за запазване на рибата или на другите водни организми или за правилното развитие на риборазвъждането в страната, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който пусне или изхвърли в рибостопански води замърсени води или вещества, които с количеството или със свойствата си могат да увредят рибата или други водни организми.

Стопански риболов

Чл. 291. (1) Който противозаконно върши стопански риболов или улов на други водни организми в морските пространства, българския участък на река Дунав или във вътрешните води на Република България, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от две или повече лица, които са въоръжени, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от пет хиляди до десет хиляди лева.

(3) Средството на престъплението се отнема в полза на държавата, независимо чия собственост е.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ БАНКОВАТА ДЕЙНОСТ И КРЕДИТНАТА СИСТЕМА

Сделки или услуги

Чл. 292. (1) Който без съответно разрешение извършва по занятие:

1. банкови или застрахователни сделки;
2. финансови операции или услуги;

3. платежни услуги,

се наказва с лишаване от свобода от една до четири години и с конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато с дейността по ал. 1 са причинени значителни вреди или от нея са получени значителни доходи, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до десет хиляди лева и конфискация на част или на цялото имуществото на дееца.

Противозаконен банков превод

Чл. 293. Който преведе извън страната суми по банков път, като използва неистински, преправен документ или документ с невярно съдържание, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години и с глоба до двойния размер на сумата по превода, като съдът може да наложи и конфискация на част или на цялото имуществото на дееца.

Представяне на неверни сведения

Чл. 294. (1) Който представи неверни сведения, за да получи кредит или друго финансиране, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от едноличен търговец или от лице, което управлява и представлява юридическо лице, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Предоставяне на финансиране

Чл. 295. Длъжностно лице, което разреши кредит или друго финансиране, като знае, че са представени неверни сведения за получаването, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

Злоупотреба с банкова тайна

Чл. 296. (1) Който противозаконно разгласи данни, засягащи личността или операциите по сметка или влог на клиент на банка, които е узнал във връзка със службата или работата си, или използва противозаконно тези данни, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са настъпили значителни вреди за банката или за неин клиент, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Използване на платежен инструмент

Чл. 297. (1) Който използва платежен инструмент или данни от платежен инструмент без съгласието на титуляря, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който използва платежен инструмент без да има покритие за сумата, за която е използван инструментът.

Тежконаказуемо използване на платежен инструмент

Чл. 298. (1) Когато с деяние по чл. 297 е причинена имотна вреда, наказанието е лишаване от свобода до шест години.

(2) Когато причинената вреда е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато причинената вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

Приготовление към използване на платежен инструмент

Чл. 299. (1) Който изготвя, държи, монтира или използва техническо средство, предназначено за получаване на информация за съдържанието на чужд платежен инструмент, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който съхранява или предоставя на друго информация за съдържанието на чужд платежен инструмент.

Подправка или използване на подправен платежен инструмент

Чл. 300. (1) Който сам или чрез друго изготви неистински или преправи истински платежен инструмент, или съзнателно използва такъв инструмент, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Когато с деяние по ал. 1 е причинена имотна вреда, наказанието е лишаване от свобода до шест години и глоба, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато причинената вреда е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато причинената вреда е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕПУБЛИКАТА

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ВЪТРЕШНАТА СИГУРНОСТ

Измяна

Чл. 301. (1) Който с противодържавна цел участва в извършване на опит за преврат, в бунт или във въоръжено въстание, се наказва с лишаване от свобода от десет до петнадесет години.

(2) Когато в случаите по ал. 1 е причинена смърт на друго, организаторът или ръководителят се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор.

Агентат

Чл. 302. (1) Който с противодържавна цел причини смърт на държавен или на обществен деятел, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор.

(2) Когато с противодържавна цел е причинена тежка телесна повреда на лице по ал. 1, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Диверсия

Чл. 303. (1) Който с противодържавна цел унищожи или повреди сграда, строеж, инсталация, съоръжение, транспортно или съобщително средство или друго значително имущество, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години.

Раздел II ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ВЪНШНАТА СИГУРНОСТ

Враждебно действие

Чл. 304. (1) Който подбужда друга държава, международна или чужда организация към война или друго враждебно действие против Републиката, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години.

(2) Същото наказание се налага и на онзи, който извърши действие с цел предизвикване на война.

Предателство

Чл. 305. (1) Български гражданин, който във военно време постъпи доброволно в редовете на неприятелска войска или на въоръжена група или участва във враждебно действие против Републиката, или подпомага неприятел, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на български гражданин, който по какъвто и да е начин подпомага друга държава, обществена група в чужбина, чужда организация или организация под чужд контрол при провеждане на военни или на други враждебни действия против Републиката.

(3) Български гражданин, който във военно време се постави в услуга на друга държава или на чужда организация, или на организация под чужд контрол, за да ѝ служи като предател във вреда на Републиката, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(4) Когато деянието е извършено от военнослужещ, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 и 2 – лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от пет до десет години.

Дипломатическо предателство

Чл. 306. (1) Който, като изпълнява държавна служба или поръчение пред чуждо правителство или пред международна организация и умишлено ги води във вреда на Републиката, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Шпионство

Чл. 307. (1) Който издаде или събира с цел да издаде на друга държава или на чужда организация информация, която е държавна тайна, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(3) Който се постави в услуга на друга държава или на чужда организация, за да ѝ служи като шпионин, когато извършеното не е престъпление по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.

(4) Когато в случаите по ал. 1 или 2 деецът доброволно се разкрие пред органите на властта, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(5) В случаите по ал. 3 деецът не се наказва, ако доброволно се разкрие пред органите на властта, преди да е издал информацията, която е държавна тайна.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОТБРАНИТЕЛНАТА СПОСОБНОСТ

Засягане на боеспособността на въоръжените сили

Чл. 308. (1) Който предизвиква бунт или групово неподчинение в българските въоръжени сили, или групово бягство от тях, или разстройва тяхната подготовка или снабдяване, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато от деянието е последвал бунт, групово неподчинение или групово бягство от въоръжените сили, или тяхната подготовка или снабдяване са разстроени, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(3) Наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, когато деянието е извършено във военно време или при друго извънредно положение.

Отклонение от служба

Чл. 309. (1) Който при мобилизация се отклони от военна служба, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено във военно време, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Нарушаване на разпореждане

Чл. 310. (1) Който наруши или не изпълни разпореждане, свързано с подготовката или провеждането на мобилизация, или пречи за нейното нормално провеждане, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Нарушаване на задължение по защита

Чл. 311. (1) Който във военно време наруши или не изпълни задължение по противовъздушна, ядрена, химическа или биологична защита, или по друга защита от оръжия за масово поразяване, се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Когато от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Нарушаване на задължение при освидетелстване

Чл. 312. (1) Който наруши задълженията си при определяне на годността за служба на военнослужещи, резервисти или запасни, или при преглед на техника във връзка с военния отчет, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено във военно време, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

Раздел IV

ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕПУБЛИКАТА

Проповядване

Чл. 313. Който проповядва насилствено изменение на установеното с Конституцията държавно управление или държавно устройство, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

Опетняване на държавен символ

Чл. 314. Който опетни герба, знамето или химна на Република България, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с порицание.

Създаване на противодържавна група или организация

Чл. 315. (1) Който образува или ръководи група или организация, която си поставя за цел извършване на престъпления против Републиката, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Който участва в такава група или организация, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(3) Когато деянието е извършено по поръчение или със съдействие на друга държава, на чужда организация или на организация под чужд контрол, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от три до дванадесет години;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до десет години.

(4) Наказанията по ал. 1 – 3 не могат да бъдат по-тежки от наказанията, предвидени за престъпленията, които групата или организацията си е поставила за цел да извършва.

(5) Не се наказва участник в групата или организацията, който доброволно се предаде на властта и разкрие групата или организацията, преди да е извършено друго престъпление по тази глава.

(6) Участник в групата или организацията, който се предаде на властта и разкрие всичко, което му е известно за групата или организацията, когато е извършено някое от престъпленията, за които тя е създадена, се наказва при условията на чл. 67.

Приготовление или подбуждане

Чл. 316. За приготовление или за подбуждане към престъпление по тази глава наказанието е лишаване от свобода до пет години, но не по-тежко от предвиденото за съответното престъпление.

Особена разпоредба

Чл. 317. За престъпления по тази глава съдът може да наложи и конфискация на част или на цялото имущество на деца.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ИЗБИРАТЕЛНОТО ПРАВО

Препятстване на упражняване на изборно право

Чл. 318. (1) Който чрез принуда, по измамлив или друг противозаконен начин пречи на другото да упражни свое изборно право или да участва в референдум, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който принуждава другото да не упражни свое изборно право или да го упражни по определен начин.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Нарушаване на тайната при гласуване

Чл. 319. (1) Който наруши тайната на гласуване при произвеждане на избор или на референдум, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице при изпълнение на неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Противозаконно склоняване

Чл. 320. (1) Който предложи или даде на друго имотна облага с цел да го склони да упражни изборителното си право по определен от дееца начин при избор или при произвеждане на референдум, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Който организира предлагането или даването на друго на имотна облага с целта по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който посредничи за предлагане или даване на имотна облага с целта по ал. 1.

(4) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който предоставя имотната облага на лицата по ал. 2 или 3.

(5) В случаите по ал. 1 – 3 деецът не се наказва, ако доброволно съобщи на надлежен орган за извършеното престъпление преди произвеждане на избора или на референдума.

Препятстване на орган

Чл. 321. (1) Който пречи на изборителна комисия или на орган за произвеждане на референдум да осъществява дейността си, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с порицание.

(2) Когато деянието по ал. 1 е съпроводено с принуда, наказанието е лишаване от свобода до четири години и порицание.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от:

1. две или повече лица, сговорили се предварително;
2. длъжностно лице при изпълнение на неговата служба или функция;

3. лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от една до пет години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Преправяне на резултат

Чл. 322. (1) Който преправи резултат от избор или от референдум, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице при изпълнение на неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПАРИЧНАТА СИСТЕМА И ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПАРИЧНАТА СИСТЕМА

Подправяне на парични знаци

Чл. 323. (1) Който изготви неистински или преправи истински парични знаци, които са законно платежно средство в страната или в чужбина, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който изготви неистински или преправи банкноти или монети, чието пускане в обръщение предстои.

Прокарване в обръщение или държане

Чл. 324. (1) Който прокара в обръщение подправени парични знаци, придобие или си служи с такива, като знае, че са подправени, или ги пренесе през границата на страната, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и онзи, който държи такива парични знаци в голямо количество.

(3) Който приеме подправен паричен знак и след като узнае, че е такъв, го използва като истински, се наказва с лишаване от свобода до три години, с глоба или с глоба до хиляда лева.

Подправяне или прокарване в обръщение на държавни ценни книжа

Чл. 325. Наказанието по чл. 323 или 324 се налага и когато предмет на престъплението са държавни ценни книжа.

Приготовление

Чл. 326. (1) За приготовление към извършване на престъпление по чл. 323 – 325 наказанието е лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Не се наказва съучастник в приготвлението, който съобщи за него на властта преди да е започнало изпълнение на престъпление по чл. 323 – 325.

Изготвяне, държане или укриване на средства

Чл. 327. Който държи или укрива вещи, компютърни програми или елементи за защита на парични знаци или на държавни ценни книжа, за които знае, че са предназначени или са послужили за подправяне на парични знаци или на държавни ценни книжа, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Недоносителство

Чл. 328. (1) Който знае, че се извършва престъпление по чл. 322 – 326, и не съобщи за това на съответните органи, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Алинея 1 не се прилага спрямо съпруга, низходящите, възходящите, братята и сестрите на дееца и техните съпрузи.

Недеклариране на парични средства

Чл. 329. (1) Който не изпълни задължение за деклариране пред митническите органи на парични средства или благородни метали, скъпоценни камъни и изделия от тях, както и необработени диаманти, пренасяни през границата на страната, когато се явява външна граница на Европейския съюз, и стойността на предмета на престъплението е в особено големи размери, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба в размер на двойната стойност на предмета на престъплението и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Раздел II**ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ДАНЪЧНАТА СИСТЕМА****Данъчна измама**

Чл. 330. (1) Който сам или чрез друго осуети установяване или заплащане на задължение за данъци в размер на не по-малко от двадесет и пет установени за страната минимални работни заплати, като:

1. предостави пред орган на управление, надзорен орган на дружество или орган по приходите невярна информация;

2. не подаде декларация;

3. потвърди неистина или затаи истина в подадена декларация;

4. не издаде счетоводен документ;

5. унищожи, укрие или не съхрани в законоустановените срокове счетоводен документ;

б. осъществява или допуска осъществяване на счетоводство в нарушение на изискванията на закон;

7. състави или използва документ с невярно съдържание, неистински или преправен документ при упражняване на стопанска дейност или при представяне на информация пред надлежен орган;

8. приспадне наследващ се данъчен кредит;

9. участва в преобразуване на юридическо лице;

10. участва в сделка с търговско предприятие,

се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба до десет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено с участието на длъжностно лице, възползвало се от служебното си положение, наказанието е лишаване от свобода от две до шест години, глоба до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато задължението за данък е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години, конфискация на част или на цялото имущество на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Определяне на по-леки наказания

Чл. 331. (1) Когато до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд задължението за данък по чл. 330 бъде възстановено, наказанието е:

1. в случаите по чл. 330, ал. 1 и 2 – лишаване от свобода до три години и глоба;

2. в случаите по чл. 330, ал. 3 – лишаване от свобода от една до четири години и глоба.

(2) В случаите по ал. 1 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Нарушаване на акцизния режим

Чл. 332. (1) Който произвежда, държи, превозва, продава или допуска за свободно обръщение стока, без да е заплатен за нея дължимият акциз и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено с участието на длъжностно лице, възползвало се от служебното си положение, наказанието е лишаване от свобода от две до шест години, глоба от две хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато предметът на престъплението е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години, глоба от три хиляди до двадесет хиляди лева, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато:

1. предметът на престъплението е в особено големи размери;
2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от четири до дванадесет години, глоба от пет хиляди до тридесет хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(5) Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИТНИЧЕСКИЯ РЕЖИМ

Контрабанда

Чл. 333. (1) Който противозаконно пренесе през границата на страната:

1. стоки или други предмети за търговски или производствени цели в големи размери;

2. силно действащи или отровни вещества, взривни вещества, оръжие или боеприпаси за огнестрелно оръжие, пиротехнически изделия, ядрен материал, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения или на компоненти, или на прекурсори за тях;

3. екземпляр от защитен див растителен или животински вид, негова част или негов продукт,

се наказва с лишаване от свобода от три до десет години, с глоба до двадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. чрез използване на документ с невярно съдържание, на неистински, на преправен или на чужд документ;

2. от лице, което е наказвано по административен ред за митническа контрабанда, ако не са изтекли три години от влизане в сила на наказателното постановление;

3. от длъжностно лице, което е в непосредствена връзка с митническите органи;

4. от две или повече лица, сговорили се предварително;

5. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, с глоба от хиляда до тридесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Контрабанда на наркотични вещества и прекурсори

Чл. 334. (1) Който без надлежно разрешение пренесе през границата на страната наркотично вещество или аналог на наркотично вещество, се наказва:

1. когато предмет на престъплението е високорисково наркотично вещество или негов аналог – с лишаване от свобода от пет до петнадесет години и с глоба от десет хиляди до сто хиляди лева.

2. когато предмет на престъплението е рисково наркотично вещество или негов аналог – с лишаване от свобода от три до дванадесет години и с глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева.

(2) Който без надлежно разрешение пренесе през границата на страната прекурсори, съоръжения или материали за производство на наркотични вещества, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години и с глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева.

(3) В случаите по ал. 1 или 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато деянията по ал.1 и 2 са извършени:

1. от две или повече лица;

2. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от тридесет хиляди до сто хиляди лева и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Тежконаказуема контрабанда

Чл. 335. (1) Когато предметът на контрабандата по чл. 333 или 334 е в особено големи размери или когато деянието е осъществено с участието на митнически служител, наказанието е:

1. в случаите по чл. 333 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години и глоба от десет хиляди до сто хиляди лева;

2. в случаите по чл. 334 – лишаване от свобода от десет до двадесет години и глоба от двеста хиляди до триста хиляди лева.

(2) В случаите по ал. 1 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, както и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Лъжлив транзит

Чл. 336. Който в нарушение на установения ред за транзитен пренос разтоварва стоки в големи размери на територията на страната, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба до двадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Приготовление

Чл. 337. За приготовление към престъпление по чл. 333 или 334 наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.

Отнемане на предмета или на средството

Чл. 338. (1) Предметът на престъплението по този раздел се отнема в полза на държавата, независимо чия собственост е, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

(2) Превозното или преносното средство, послужило за превозване или за пренасяне на предмет на контрабандата, се отнема в полза на държавата, независимо чия собственост е, освен когато:

1. е придобито от дееца или от друго чрез престъпление и подлежи на връщане на това основание;
2. стойността му явно не съответства на тежестта на престъплението.

Раздел IV

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОСИГУРИТЕЛНАТА СИСТЕМА

Осигурителна измама

Чл. 339. (1) Длъжностно лице, което осуети установяване или заплащане на задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване, за допълнително задължително пенсионно осигуряване или за задължително здравно осигуряване в размер на не по-малко от двадесет и пет установени за страната минимални работни заплати, като:

1. наема работна сила без договор;
2. обяви осигурителен доход в по-малък размер от действителния за осигурено лице;
3. не подаде декларация;
4. потвърди неистина или затаи истина в подадена декларация;
5. състави или използва документ с невярно съдържание,

неистински или преправен документ;

б. унищожи, укрие или не съхрани в законоустановените срокове счетоводни документи, счетоводни регистри или ведомости за заплати, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато предметът на престъплението е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато задълженията за задължителни осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване, за допълнително задължително пенсионно осигуряване или за задължително здравно осигуряване са в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години и конфискация на част или на цялото имущество на виновния.

(4) Ако до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд необявеното или неплатеното задължение за държавно обществено осигуряване, за допълнително задължително пенсионно осигуряване или за задължително здравно осигуряване бъде внесено заедно с лихвите, наказанието по ал. 1 е лишаване от свобода до две години и глоба до петстотин лева, а по ал. 3 – лишаване от свобода до три години и глоба до хиляда лева.

(5) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(6) Лицето, подлежащо на задължително осигуряване, не носи наказателна отговорност по ал. 1 – 3, включително и за подбудителство и помагачество.

Определяне на по-леки наказания

Чл. 340. Когато вноските по чл. 339 бъдат внесени до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до три години или пробация;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1;

3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Раздел V

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ БЮДЖЕТНАТА СИСТЕМА

Получаване на средства

Чл. 341. (1) Който чрез използване на документ с невярно съдържание, на неистински, на преправен или на чужд документ получи без правно основание публични средства, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който чрез съставяне на документ с невярно съдържание, на неистински или преправен документ или чрез предоставяне на чужд документ съзнателно даде възможност на друго или на юридическо лице да получи без правно основание публични средства.

Тежконаказуемо получаване

Чл. 342. (1) Когато предметът на престъплението по чл. 341 е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до десет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(2) Когато:

1. предметът на престъплението е в особено големи размери;
  2. деянието е извършено с участието на длъжностно лице в нарушение на неговата служба или функция;
  3. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,
- наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Разпореждане със средства

Чл. 343. (1) Длъжностно лице, което противозаконно се разпорежи с публични средства или поеме ангажимент за разходване на публични средства, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и когато средствата са изразходвани за цел, за която те не са предназначени.

(3) Когато в случаите по ал. 1 или 2 са настъпили немаловажни вредни последици, наказанието е лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(4) Длъжностно лице, което нареди да бъде извършено деяние по ал. 1 или 2, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Определяне на по-леки наказания

Чл. 344. Когато публичните средства по чл. 341 - 343 бъдат възстановени до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд, предвидените в тези разпоредби наказания се намаляват с една втора.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНИ ОРГАНИ ИЛИ НА ДЪЛЖНОСТНИ ЛИЦА

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕДА НА УПРАВЛЕНИЕ

Противодействие на длъжностно лице

Чл. 345. (1) Който употреби сила или заплашване с цел да принуди длъжностно лице да извърши или да пропусне нещо по служба или свързано с функцията му, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Който по друг противозаконен начин пречи на длъжностно лице да изпълни задълженията си, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(3) Когато престъплението по ал. 1 или 2 е извършено от участници в тъпа, подбудителите и предводителите се наказват с лишаване от свобода от две до осем години.

Неоказване на помощ

Чл. 346. Който след поканване от орган на власт и при опасност за живота или за здравето на друго не окаже помощ, която може да даде без опасност за себе си или за друго, са наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба, както и с порицание.

Действие от неоправомощено лице

Чл. 347. (1) Който извърши действие, което спада в кръга на службата или на функцията на длъжностно лице, която той не заема или от която е лишен, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Който, без да има право, носи униформа или служебен знак, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено с користна цел или с цел да бъде извършено друго престъпление, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба.

Подправка на удостоверителни знаци

Чл. 348. (1) Който изготви неистински или преправи истински удостоверителен знак, като печат, знак за качество на благороден метал, входни билети, билети за превоз и други такива, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато предмет на престъплението по ал. 1 са таксови или пощенски марки, акцизни бандероли или визови стикери, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба, не по-малка от две хиляди лева, и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение или предметът на престъплението по ал. 2 е в голямо количество, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години, глоба от три хиляди до дванадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Държане на удостоверителни знаци

Чл. 349. (1) Който държи знаци по чл. 348 в голямо количество, се наказва:

1. в случаите по ал. 1 – с лишаване от свобода до една година или с пробация;

2. в случаите по ал. 2 – с лишаване от свобода до две години и с глоба.

(2) В случаите по ал. 1 съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Обръщение на удостоверителни знаци

Чл. 350. (1) Който пусне в обръщение знаци по чл. 348, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който противозаконно пусне в обръщение истински удостоверителни знаци.

(3) Който съзнателно ползва удостоверителен знак по ал. 1, се наказва с глоба.

Премахване на знак или печат

Чл. 351. (1) Който противозаконно отнеме, унищожи, повреди или скрие удостоверителен знак, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Който премахне или повреди печат, поставен на законно основание от орган на власт, частен съдебен изпълнител или помощник-частен съдебен изпълнител върху вещь за означаване, че достъпът или разпореждането с нея са ограничени, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

Противозаконно преминаване на границата

Чл. 352. (1) Който влезе или излезе през границата на страната без разрешение на надлежните органи на властта или с разрешение, но не през определените за това места, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Не се наказва онзи, който влезе в страната, за да се ползва от правото на убежище.

Превеждане през границата

Чл. 353. (1) Който преведе през границата на страната отделни лица или групи от хора без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. преведеното лице не е навършило 18-годишна възраст;
2. преведеното лице не е български гражданин;
3. превеждането е станало без знанието на преведеното лице;
4. за превеждането е използвано превозно средство;
5. деянието е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;
6. превеждането е извършено с участието на длъжностно лице, което се е възползвало от служебното си положение;
7. превеждането е извършено по начин, опасен за живота на преведеното лице,

наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, глоба, конфискация на част или на цялото имущество на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Подпомагане на чужденец

Чл. 354. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага противозаконно подпомага чужденец да пребивава в страната в нарушение на закон, се наказва с глоба.

Раздел II

ОБЩИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПО СЛУЖБА

Нарушаване на служба или на функция

Чл. 355. (1) Длъжностно лице, което с цел да набави за себе си или за друго облага или да причини на друго вреда наруши или не изпълни задълженията си по служба или по функция, или превиши правата си и от това могат да настъпят немаловажни вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Когато:

1. от деянието са настъпили значителни вредни последици;
2. деянието е извършено от лице, което изпълнява отговорна служба или функция,

наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1

Използване на служба или на функция

Чл. 356. Длъжностно лице, което набави за себе си или за друго противозаконна облага, като използва службата или функцията си, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Допустителство

Чл. 357. Длъжностно лице, което допусне негов подчинен да извърши престъпление, свързано със службата, функцията или работата му, се наказва с наказанието, предвидено за извършеното престъпление.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПРАВОСЪДИЕТО

Лъжесвидетелстване

Чл. 358. Свидетел, който потвърди неистина или затаи истина пред надлежен орган, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

Невярна декларация пред съд

Чл. 359. Който съзнателно даде невярна писмена декларация пред надлежен орган, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Неверен превод или тълкуване

Чл. 360. Преводач или тълковник, който устно или писмено даде неверен превод или тълкуване пред надлежен орган, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

Невярно заключение

Чл. 361. (1) Вещо лице, което устно или писмено даде невярно заключение пред надлежен орган, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Когато деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

Отпадане на наказуемостта

Чл. 362. За престъпления по чл. 358 – 361 наказуемостта отпада:

1. когато свидетелят, ако каже истината, би обвинил себе си в престъпление;

2. когато лицето доброволно се отрече пред надлежен орган от своето лъжливо показание, превод, тълкуване или заключение, до влизане в сила на съдебния акт и преди да е образувано наказателно производство за това;

3. в случаите по чл. 359 – когато лицето доброволно оттегли декларацията си до влизане в сила на съдебния акт по делото, по което е представена.

Лъжливо доказване

Чл. 363. (1) Който изготви неистински или преправи съдържанието на истински доказателства или доказателствени средства, или изготви

такива с невярно съдържание с цел да се представят пред надлежен орган, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който:

1. отнеме, скрие, унищожи или повреди доказателства или доказателствени средства;

2. използва доказателства или доказателствени средства по ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от:

1. надлежен орган;

2. адвокат;

3. юрисконсулт;

4. лице, което упражнява публична функция,

при или по повод службата или функцията му, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Осуетяване на производство

Чл. 364. (1) Надлежен орган, който осуети образуване или приключване на производство, като наруши или не изпълни своевременно задълженията, които му налага службата или функцията му, или превиши правата си, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Когато деянието е извършено с цел да се избави другото от наказание, което му се следва по закон, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Склоняване към нарушение

Чл. 365. (1) Който склонява надлежен орган да наруши или да не изпълни свое служебно задължение, или да превиши правата си, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез употреба на сила или на заплашване, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от:

1. надлежен орган;

2. адвокат;

3. юрисконсулт;

4. лице, което упражнява публична функция,

при или по повод службата или функцията му, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Осуетяване на изпълнение

Чл. 366. (1) Който осуети или попречи да бъде изпълнено съдебно решение, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който:

1. не изпълни заповед за защита от домашно насилие;
2. наруши забрана за посещение на спортно мероприятие в страната или в чужбина в срока на забрана, наложена по установен ред, след като му е налагано административно наказание за същото деяние.

(3) Който с цел да попречи или да осуети изпълнението на съдебен акт унищожи, повреди, укрие или отчужди вещ, за която се отнася този акт, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

Противодействие на лице, изпълняващо публична функция

Чл. 367. (1) Който противозаконно пречи на лице, изпълняващо публична функция, да изпълни задълженията си, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез употреба на сила или на заплашване, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба.

Набедяване

Чл. 368. (1) Който пред надлежен орган:

1. набеди някого в престъпление, като знае, че е невинен;
2. представи неистински доказателства за извършено престъпление, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато набеденият бъде привлечен към наказателна отговорност, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Изтръгване на информация

Чл. 369. Надлежен орган, който в кръга на службата или на функцията си, сам или чрез другото, употреби сила или заплашване или извърши други противозаконни действия по отношение на обвиняем, свидетел, преводач, тълковник, вещо лице или задържано лице, за да изтръгне признание, обяснения, показания, превод, тълкуване, заключение или информация от него, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Лично укривателство

Чл. 370. (1) Който спомогне на лице, извършило престъпление, да избегне или да бъде осуетено спрямо него наказателно преследване, или

да остане ненаказано, без да се е споразумял с това лице, преди да е извършило самото престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, но не с по-тежко наказание от предвиденото за укривания.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. от надлежен орган;

2. с користна цел,

наказанието е лишаване от свобода до пет години, но не по-тежко от предвиденото за укривания.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 не се прилагат спрямо съпруг, низходящ, възходящ, брат или сестра на укриваното лице и техните съпрузи.

Непривеждане на присъда в изпълнение

Чл. 371. Надлежен орган на власт, който с цел да избави осъдено лице от наказание или да забави изпълнението на наказание не изпълни задълженията си по привеждане на присъдата в изпълнение, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Бягство на затворник

Чл. 372. (1) Затворник, който избяга, се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Наказанието е лишаване от свобода до три години, когато:

1. за бягството затворникът си е послужил с подкопаване, събаряне, разрушаване на стени, врати, прозорци и други;

2. затворникът е бил въоръжен.

(3) Затворници, които са се наговорили да избягат чрез задружни усилия, се наказват с лишаване от свобода до две години.

(4) Когато затворниците по ал. 3 са пристъпили към изпълнение на замисленото, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(5) Когато затворниците по ал. 4 са избягали, наказанието е лишаване от свобода до четири години.

Отклонение от изтърпяване на наказание

Чл. 373. (1) Затворник, който не се завърне в срок след:

1. прекъсване на изпълнението на наказание лишаване от свобода;

2. домашен отпуск,

се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на осъден, който след изтичане на определения срок се отклони от изпълнение на отложено наказание лишаване от свобода.

Противозаконно освобождаване на затворник

Чл. 374. Длъжностно лице, което самоволно освободи затворник или го улесни да избяга, се наказва с лишаване от свобода до две години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Подбуждане към престъпления против правосъдието

Чл. 375. (1) Който подбужда друго към престъпление по този раздел, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от:

1. надлежен орган;

2. адвокат;

3. юрисконсулт;

4. лице, което упражнява публична функция,

при или по повод службата или функцията му, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Глава двадесет и пета

ПОДКУП И ТЪРГОВИЯ С ВЛИЯНИЕ

Раздел I ПОДКУП

Пасивен подкуп

Чл. 376. (1) Длъжностно лице или чуждо длъжностно лице, което приеме дар или облага, която не му се следва, за да извърши или за да не извърши действие по служба или функция, или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба, не по-малка от хиляда лева, и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и когато деецът:

1. поиска подкуп;

2. приеме предложение или обещание за подкуп.

Тежконаказуем пасивен подкуп

Чл. 377. (1) Когато деецът е извършил някое от деянията по чл. 376, за да наруши или загдето е нарушил службата или функцията си или за да

превиши или загдето е превишил властта или правата си, когато това нарушение не съставлява престъпление, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, глоба, не по-малка от две хиляди лева, и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато деецът е извършил някое от деянията по чл. 376, за да извърши или загдето е извършил друго престъпление във връзка със службата или с функцията си, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) За подкуп, извършен:

1. от орган на власт или от лице, което заема отговорно служебно положение;

2. чрез злоупотреба със служебно положение, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато приетият дар или облага е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато приетият дар или облага е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Пасивен подкуп в полза на трето лице

Чл. 378. Съобразно различията по чл. 376 или 377 длъжностното лице или чуждото длъжностно лице се наказва и когато с негово съгласие дарът или облагата е предложена, обещана или дадена на друго.

Активен подкуп

Чл. 379. (1) Който даде дар или облага на длъжностно лице или на чуждо длъжностно лице, за да извърши или за да не извърши действие по служба или по функция или загдето е извършило или не е извършило такова действие, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба, не по-малка от хиляда лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който предложи или обещае подкуп.

Тежконаказуем активен подкуп

Чл. 380. (1) Когато във връзка с подкупа длъжностното лице или чуждото длъжностно лице е нарушило задълженията си по служба или по функция или е превишило властта или правата си и извършеното не съставлява престъпление, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба, не по-малка от две хиляди лева.

(2) Когато във връзка с подкупа длъжностното лице или чуждото длъжностно лице е извършило друго престъпление във връзка със службата или с функцията си, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева.

(3) Когато подкупът е даден, предложен или обещан на орган на власт или на лице, което заема отговорно служебно положение, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева.

(4) Когато даденият дар или облага е в големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(5) Когато даденият дар или облага е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца.

Активен подкуп в полза на трето лице

Чл. 381. Съобразно различията по чл. 379 или 380 деецът се наказва и когато със съгласие на длъжностното лице дарът или облагата е предложена, обещана или дадена на другиго.

Освобождаване от наказание за активен подкуп

Чл. 382. Не се наказва онзи, който е обещал, предложил или дал подкуп, когато е бил принуден от длъжностното лице или от чуждото длъжностно лице да го направи.

Подкуп на състезател

Чл. 383. (1) Състезател, който приеме дар или друга облага, която не му се следва, или приеме обещание или предложение за дар или друга облага, за да повлияе или загдето е повлиял върху резултата или върху развитието на състезание, администрирано от спортна организация, в което той участва, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2 и с порицание.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до шест години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2 и ал. 2, както и с порицание.

(3) Съобразно различията по ал. 1 или 2 състезателят се наказва и когато с негово съгласие дарът или облагата е обещана, предложена или дадена на другото.

(4) Който обещае, предложи или даде дар или облага, която не се следва, на състезател, за да повлияе или загдето е повлиял върху резултата или върху развитието на състезание, администрирано от спортна организация, в което състезателят участва, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба и с порицание.

(5) Когато деянието по ал. 4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до шест години, глоба и порицание, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Посредничество

Чл. 384. Който посредничи към подкуп, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, като съдът може да наложи и глоба.

Провокация към подкуп

Чл. 385. Който преднамерено създава обстановка или условия, за да предизвика обещаване, предлагане, даване или получаване на подкуп с цел да навреди на онзи, който приеме или даде подкупа, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Отнемане на предмета

Чл. 386. При даден или получен подкуп предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

Раздел II ТЪРГОВИЯ С ВЛИЯНИЕ

Пасивна търговия с влияние

Чл. 387. (1) Който приеме дар или облага, която не му се следва, за да упражни влияние при вземане на решение от длъжностно лице или от чуждо длъжностно лице във връзка с неговата служба или функция, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който поиска дар или облага, която не му се следва, или приеме предложение или обещание за

такъв дар или облага, за да упражни влияние при вземане на решение от длъжностно лице или от чуждо длъжностно лице във връзка със службата или с функцията му.

(3) Наказанието по ал. 1 или 2 се налага и когато със съгласието на дееца дарът или облагата са предложени, обещани или дадени на другото.

Активна търговия с влияние

Чл. 388. (1) Който даде дар или облага, която не се следва, на лице, което твърди, че може да упражни влиянието по чл. 387, ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който предложи или обещае дар или облага на лице, което твърди, че може да упражни влиянието по чл. 387, ал. 1.

(3) Наказанието по ал. 1 или 2 се налага и когато със съгласието на лицето, което твърди, че може да упражни влиянието по чл. 387, ал. 1, дарът или облагата са предложени, обещани или дадени на другото.

Посредничество

Чл. 389. Който посредничи към търговия с влияние, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, като съдът може да наложи и глоба.

Отнемане на предмета

Чл. 390. Предметът на престъплението се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ

Застрашаване на културна ценност

Чл. 391. (1) Който без съответно разрешение търси археологически обект, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който без съответно разрешение извършва или нареди да бъдат извършени теренни, археологически, геофизични или подводни проучвания, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) С наказанието по ал. 2 се наказва и онзи, който противозаконно извършва или нареди да се извършат изкопни работи на територията на недвижима културна ценност или в нейната охранителна зона.

(4) Когато:

1. за извършване на деянието по ал. 1 – 3 е използвано техническо средство или моторно превозно средство;

2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, глоба от хиляда до десет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Противозаконна дейност в защитена територия

Чл. 392. (1) Който нареди или допусне осъществяване на противозаконна дейност в защитена територия за опазване на културно наследство, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с глоба.

(2) Който продължи, нареди или допусне да бъде продължена дейността по ал. 1, след като е била спряна по надлежния ред, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба от три хиляди до двадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Съобразно с различията по ал. 1 или 2 се наказва и онзи, който организира или ръководи противозаконната дейност.

Изготвяне, държане или укриване на средства

Чл. 393. Който противозаконно изготвя, държи или укрива предмети, материали или компютърни програми, които са предназначени или са послужили за търсене, съхранение, изменение или пренасяне на културна ценност, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Несъобщаване за културна ценност

Чл. 394. (1) Който открие културна ценност и в продължение на седем дни не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

(2) Който, като търси, открие културна ценност и в продължение на седем дни не съобщи на властта, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

(3) С наказанието по ал. 1 се наказва и длъжностно лице, което не поиска идентификация и регистрация на културна ценност, като съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(4) Когато предметът на престъплението по ал. 1 – 3 има особено висока културна, научна или художествена стойност, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба.

(5) Когато предметът по ал. 1 – 4 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева.

(6) Когато е последвало унищожаване или повреждане на културната ценност, като деецът не е искал и не е допускарал това, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода до пет години и глоба;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода до пет години, глоба от две хиляди до десет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1;

3. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода до шест години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1;

4. в случаите по ал. 5 – лишаване от свобода от една до шест години, глоба от десет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(7) Деецът не се наказва, когато съобщи за откритата културна ценност и след срока по ал. 1, ако не са настъпили последиците по ал. 6.

Държане на културна ценност

Чл. 395. (1) Който противозаконно държи културна ценност, която не е идентифицирана и регистрирана по съответния ред, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Когато:

1. предметът на престъплението представлява национално богатство;

2. деецът държи повече от три културни ценности, които не са идентифицирани и регистрирани по съответния ред,

наказанието е лишаване от свобода до шест години, глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Отчуждаване, придобиване или износ

Чл. 396. (1) Който предлага за отчуждаване или отчужди документ от Националния архивен фонд или културна ценност, която не е идентифицирана и регистрирана по съответния ред, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба от хиляда до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който придобие такъв документ или културна ценност.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. с цел предметът на престъплението да бъде изнесен през границата на страната,

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Който без съответно разрешение изнесе през границата на страната документ от Националния архивен фонд или културна ценност, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години, с глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева, с конфискация до една втора от имуществото на дееца и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато предметът на престъплението по ал. 1 – 4 представлява национално богатство, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Унищожаване или повреждане

Чл. 397. (1) Който противозаконно унищожи или повреди културна ценност или документ от Националния архивен фонд, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 и с порицание.

(2) Длъжностно лице, което противозаконно даде разрешение за унищожаване, повреждане, видоизменение или за износ на културна ценност или на документ от Националния архивен фонд, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато от деянието по ал. 2 е последвало унищожаване, повреждане, видоизменение или износ на предмета на престъплението, наказанието е лишаване от свобода до шест години, глоба от две до десет

хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Отнемане на предмета

Чл. 398. Предметът на престъплението по тази глава се отнема в полза на държавата.

Глава двадесет и седма ДОКУМЕНТНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Подправка на официален документ

Чл. 399. Който състави неистински официален документ или преправи съдържанието на официален документ с цел да бъде използван, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Подправка на частен документ

Чл. 400. Който сам или чрез другото състави неистински частен документ или преправи съдържанието на частен документ и го употреби като доказателство за отразените в него факти, се наказва с лишаване от свобода до три години.

Тежконаказуема подправка

Чл. 401. (1) Когато деянието по чл. 399 или чл. 400 е извършено от длъжностно лице в кръга на неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Когато предмет на деянието е:

1. акт за гражданско състояние, документ за самоличност или друг документ, с който се удостоверяват лични данни;
  2. документ за завършено образование, за придобита квалификация, за право за управляване на превозно средство или друг документ, удостоверяващ правоспособност;
  3. удостоверение за наследници;
  4. нотариален акт, нотариално удостоверяване или документ, с който се учредява или прехвърля вещно право;
  5. документ за регистрация на превозно средство или друг документ, който удостоверява регистрационни данни;
  6. ценна книга,
- наказанието е лишаване от свобода до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато деянието е извършено:

1. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;
  2. с цел улесняване или финансиране на тероризъм;
  3. с користна цел,
- наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Леконаказуема подправка

Чл. 402. За подправка по чл. 399 или чл. 400, представляваща маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Приготовление към подправка

Чл. 403. (1) За приготовление към престъпление по чл. 399 или чл. 400 наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

(2) За приготовление към престъпление по чл. 401 наказанието е лишаване от свобода до пет години.

(3) Не се наказва съучастник в приготвянето, който доброволно се предаде на властта, преди да е извършена подправка на документ.

(4) Който изготвя, държи или укрива компютърна програма или вещи, които са предназначени или са послужили за подправка на документ, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Лъжливо документиране

Чл. 404. (1) Длъжностно лице, което в кръга на службата или на функцията си състави документ, в който удостовери невярно обстоятелство или изявление с цел да бъде използван документът като доказателство за това обстоятелство или изявление, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Който потвърди неистина или затаи истина в частен документ, в който по закон е длъжен да удостовери истината, и използва този документ като доказателство за невярно удостовереното обстоятелство или изявление, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

(3) Лекар, който издаде документ с невярно съдържание за здравословното състояние на друго, когато не действа като длъжностно лице, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Ветеринарен лекар, който издаде документ с невярно съдържание за здравословното състояние на животно, когато не действа като длъжностно лице, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Леконаказуемо лъжливо документиране

Чл. 405. За лъжливо документиране, представляващо маловажен случай, наказанието е лишаване от свобода до шест месеца, пробация или глоба.

Посредствено лъжливо документиране

Чл. 406. Който умишлено стане причина да се внесе невярно обстоятелство или изявление в официален документ, съставен по установен ред въз основа на заявление на частно лице, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Лъжливо деклариране

Чл. 407. Който потвърди неистина или затаи истина в декларация, която по закон се дава за удостоверяване истинността на определени обстоятелства, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

Злоупотреба с подпис

Чл. 408. (1) Който състави документ, като попълни лист, подписан от издателя, със съдържание, което не съответства на волята на подписалия, се наказва съобразно различията по чл. 399 – 402.

(2) Съобразно същите различия се наказва и онзи, който по измамлив начин склони другиго да подпише документ със съдържание, което не съответства на волята на подписалия.

Ползване на документ

Чл. 409. (1) Наказанията по чл. 399 – 402 и чл. 404 – 408 се налагат и на онзи, който съзнателно се ползва от неистински или преправен документ, от документ с невярно съдържание или от документ по чл. 408, когато от него не може да се търси наказателна отговорност за самото съставяне.

(2) Който се ползва от документ, като знае, че издателят го е подписал без намерение да се задължи по него, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(3) Който противозаконно си служи с чужд документ, за да заблуди длъжностно лице, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Премахване на документ

Чл. 410. (1) Който унищожи, повреди или скрие чужд или не изключително принадлежащ на него документ, за да причини вреда на друго или да набави за себе си или за друго облага, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

(2) Който повреди, скрие или противозаконно унищожи документ по ал. 1, за който по закон е предвиден специален ред за съхранение, ползване и унищожаване, се наказва с лишаване от свобода до три години.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА ЗАЩИТЕНА ИНФОРМАЦИЯ

Разгласяване на държавна тайна

Чл. 411. (1) Който съобщи на друго или разгласи по какъвто и да е начин информация, представляваща държавна тайна, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице или от чуждо длъжностно лице, на което информацията е поверена или е станала известна във връзка с неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Разкриване на държавна тайна по непредпазливост

Чл. 412. (1) Който по непредпазливост стане причина да бъде разкрита информация, за която знае, че представлява държавна тайна и която му е била поверена или му е станала известна във връзка с неговата работа или във връзка с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице или от чуждо длъжностно лице, на което информацията е поверена или е станала известна във връзка с неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Загубване на носител

Чл. 413. (1) Който загуби носител, който съдържа информация, представляваща държавна тайна, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Нарушаване режима на чуждестранна класифицирана информация

Чл. 414. Наказанията по чл. 411 – 413 се налагат и когато предмет на престъплението е чуждестранна класифицирана информация, предоставена по силата на международен договор, влязъл в сила за Република България.

Разгласяване на служебна тайна

Чл. 415. (1) Който във вреда на гражданин, на юридическо лице или на държавата съобщи на друго или разгласи по какъвто и да е начин информация, представляваща служебна тайна и която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговата работа или с неговото занятие, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице, на което информацията е поверена или е станала известна във връзка с неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) С наказанието по ал. 2 се наказва и вещо лице, преводач или тълковник за разгласяване на информация, представляваща служебна тайна и която му е станала известна във връзка с възложената му задача.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено с користна цел, съдът налага и глоба.

Разкриване на защитена информация

Чл. 416. (1) Който във вреда на гражданин, на юридическо лице или на държавата съобщи на другото или разгласи информация, чието разкриване е ограничено със закон и която му е поверена или му е станала известна във връзка с неговата работа или с неговото занятие, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице, на което информацията е поверена или е станала известна във връзка с неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода до две години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) С наказанието по ал. 2 се наказва и вещо лице, преводач или тълковник за разгласяване на информация, чието разкриване е ограничено със закон и която му е станала известна във връзка с възложената му задача.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено с користна цел, съдът налага и глоба.

Противозаконно събиране или съхраняване на информация

Чл. 417. (1) Който противозаконно:

1. разреши, разпореди да се използват или прилага специални разузнавателни средства;

2. използва специално техническо средство, създадено за негласно събиране на информация;

3. съхранява информация, получена чрез използване на средства по т. 1 или 2,

се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице в кръга на неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено с користна цел, съдът налага и глоба.

Противозаконно използване на информация

Чл. 418. (1) Който противозаконно използва информация, събрана чрез специални разузнавателни средства, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от длъжностно лице, което е придобило информацията или тя му е станала известна във връзка с

неговата служба или функция, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено с користна цел, съдът налага и глоба.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

Достъп до данни

Чл. 419. (1) Който осъществи без разрешение достъп до информационна система или до данни, управлявани от нея, както и до данни, съхраняване във файлове, които се обработват от програмни пакети, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, като съдът може да наложи и глоба до десет хиляди лева.

(2) Когато деянието по ал. 1 е съпроводено с копиране, използване, повреждане, заличаване, изтриване, разстройване, изменяне или блокиране на данни, наказанието е лишаване от свобода до три години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 2 е осъществено по отношение на данни:

1. които са лични;
2. които съставляват класифицирана информация;
3. за създаване на електронен подпис;
4. с цел получаване на облага или да се причини на друго вреда, наказанието е лишаване от свобода до пет години, глоба от три хиляди до десет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3:

1. е извършено от лице, което се е възползвало от възложената му работа;
2. е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;
3. представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Разстройване на система

Чл. 420. (1) Който противозаконно промени, възпрепятства или наруши функционирането на чужда информационна система, като без съответно разрешение:

1. добави, измени, изтрие, копира, блокира или премахне данни;
2. въведе, измени или премахне програмен продукт;
3. използва програма, чрез която се възпрепятства или нарушава функционирането на информационна система,
се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Когато предмет на престъплението:

1. са данни, за които в закон е предвидено да се предоставят по електронен път, на магнитен, електронен, оптичен или друг подобен носител;

2. е електронно изявление;

3. са данни от електронно изявление,
наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2:

1. е извършено от лице, което се е възползвало от възложената му работа;

2. е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

3. е извършено с цел получаване на облага или да се причини на друго лице вреда;

4. представлява особено тежък случай,
наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Действия с вредна програма

Чл. 421. (1) Който:

1. създаде, придобие или държи програма, която може да затрудни или наруши функционирането на информационна система и която се разпространява автоматично и без знанието или против волята на потребителя;

2. продаде, придобие или предостави с цел използване или разпространение, или по друг начин предостави програма по т. 1;

3. въведе в система или приведе в действие програма по т. 1,
се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който създаде, придобие, предостави, държи или приведе в действие програма, която е предназначена за узнаване, заличаване, изтриване, записване, предаване,

увреждане, разстройване, блокиране или използване по предназначение на данни от информационна система без съответно разрешение.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е:

1. извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. причинило значителни вредни последици,
наказанието е лишаване от свобода до шест години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Преодоляване на защита

Чл. 422. (1) Който чрез програмен продукт противозаконно създаде използва, узнае, държи или разпространява пароли или кодове за достъп, или по друг начин създаде условия за преодоляване на защита срещу достъп до информационна система или до данни, управлявани от такава система, както и до данни, съхраняване във файлове, които се обработват от програмни пакети, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Когато с деяние по ал. 1 са разкрити лични данни, класифицирана информация или друга защитена от закон тайна, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2:

1. е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на неговата служба или функция;

2. е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

3. представлява особено тежък случай,
наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от пет хиляди лева до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД

Раздел I ОБЩИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Престъпно сдружение

Чл. 423. (1) Който образува или ръководи престъпно сдружение, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Който участва в престъпно сдружение, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(3) Когато:

1. в престъпното сдружение участва въоръжено лице;

2. престъпното сдружение е създадено с цел извършване на престъпления по чл. 109, 110, 140, 142, 144, глава шестнадесета, чл. 273, 323, 325, 330, 353, 399 – 401, 429, 470, 496, и глава тридесет и пета,

наказанието е: в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, а в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до пет години.

(4) Не се наказва участник в престъпното сдружение, който доброволно го разкрие пред надлежен орган преди да е извършено някое от престъпленията, за които то е създадено.

(5) Участник в престъпното сдружение, който преустанови участието си в него и разкрие пред надлежен орган всичко, което му е известно за сдружението, след като е извършено някое от престъпленията, за които то е създадено, се наказва при условията на чл. 67.

Явно подбуждане

Чл. 424. Който явно подбужда към престъпление пред множество хора или чрез печатно произведение, чрез средство за масово осведомяване, чрез използване на информационна или съобщителна технология или по друг подобен начин, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Явна закана

Чл. 425. Който явно се закана да извърши тероризъм или тежко общоопасно престъпление и това може да предизвика основателен страх за осъществяване на заканата, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

Лъжлива тревога

Чл. 426. (1) Който подаде невярна информация или заблуждаващ сигнал за помощ, за злополука или за тревога и от това могат да настъпят значителни вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са настъпили значителни вредни последици, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба.

Хулиганство

Чл. 427. (1) Който извърши непристойно действие, грубо нарушаващо обществения ред и изразяващо явно неуважение към обществото, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с порицание.

(2) Когато деянието по ал. 1 е съпроводено със съпротива срещу орган на властта или се отличава с изключителен цинизъм или дързост, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

(3) Когато с деянието по ал. 1 или 2 са причинени значителни вреди, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(4) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е глоба.

Самоуправство

Чл. 428. (1) Който самоволно, не по установения ред, осъществи оспорвано от друго свое или чуждо действително или предполагаемо право, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който самоволно заеме недвижим имот, от владението на който е отстранен по съответния ред, като употреби за това сила или заплашване.

(3) Деецът не се наказва, ако след предупреждение от орган на власт и в определения от него срок възстанови първоначалното фактическо положение. Тази разпоредба не се прилага повторно.

(4) Когато деянието по ал. 1 или 2 е осъществено чрез сила или заплашване, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Противозаконна дейност върху земеделска земя

Чл. 429. (1) Който противозаконно използва земеделска земя или горска територия за строителство или за друга неземеделска дейност, съответно за дейност, различна от горскостопанската дейност, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Когато деецът продължи строителството или дейността по ал. 1 след спирането им по установения ред, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба от две до десет хиляди лева.

(3) Длъжностно лице, което в нарушение на службата или на функцията си допусне извършване на деяние по ал. 1 или 2, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОПАЗВАНЕТО НА ЖИВОТНИ

Бой с животни

Чл. 430. (1) Който организира или участва в провеждане на бой с животни или отглежда, подготвя или предоставя животни за бой, се наказва в немаловажен случай с лишаване от свобода до пет години и с глоба от хиляда до десет хиляди лева.

(2) Когато:

1. на боя присъства лице, ненавършило 18-годишна възраст;
2. боят се заснема с цел разпространение на записа, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от ветеринарен лекар или ветеринарен техник, или от лице, което осъществява дейност или упражнява професия, свързана с отглеждане на животни или с полагане на грижи за тях, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години, глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Жестокост към животно

Чл. 431. (1) Който, като прояви жестокост към гръбначно животно му причини противозаконно смърт, тежко или трайно увреждане, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до пет хиляди лева.

(2) Наказанието е от една до три години и глоба от две хиляди до пет хиляди лева, когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. по начин или със средства, опасни за живота на хора или животни, по особено мъчителен начин за животното или с особена жестокост;
2. на публично място;
3. в присъствието на лице, ненавършило 18-годишна възраст;
4. като се заснема с цел разпространение на записа.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено от ветеринарен лекар или ветеринарен техник, или от лице, което осъществява дейност или упражнява професия, свързана с отглеждане на животни или с полагане на грижи за тях, наказанието е лишаване от свобода до три години, глоба, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 и порицание.

Неполагане на грижи за животно

Чл. 432. (1) Който не положи достатъчно грижи за животно под негов надзор, поради което то причини увреждане на друг човек, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация и глоба.

(2) Когато увреждането по ал. 1 съставлява тежка или средна телесна повреда, наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация и глоба до пет хиляди лева.

(3) Когато е причинена смърт, наказанието е лишаване от свобода до пет години и глоба до десет хиляди лева.

Отнемане на предмета

Чл. 433. Животното по чл. 430 и по чл. 432 се отнема в полза на държавата.

Раздел III**ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА ХАЗАРТНИТЕ ИГРИ****Устройване на хазартна игра**

Чл. 434. (1) Който противозаконно организира или провежда хазартна игра, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(2) Когато деянието по ал. 1:

1. представлява особено тежък случай;
  2. включва залагане върху развитието или резултата от бой с животни или от състезание, администрирано от спортна организация;
  3. е осъществено чрез използване на техническо средство,
- наказанието е лишаване от свобода от една до пет години и глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който посредничи при организирането и провеждането на хазартна игра.

Участие в хазартна игра

Чл. 435. (1) Който участва в хазартна игра по чл. 434, ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Който участва в хазартна игра по чл. 434, ал. 2, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба.

(3) Деецът не се наказва, ако доброволно съобщи на властта за извършеното престъпление по чл. 434.

Предоставяне на помещение за хазарт

Чл. 436. Който системно предоставя помещение за хазартна игра по чл. 434, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, като съдът може да наложи и глоба.

Измама при хазартна игра

Чл. 437. Който с цел да набави за себе си или за друго имотна облага:

1. наруши правилата на хазартна игра;
  2. извърши или допусне неразрешено изменение на техническо средство за провеждане на хазартна игра,
- когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Отнемане на предмета

Чл. 438. Предметът на престъпленията по чл. 434 и 435 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден, се присъжда неговата равностойност.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПО ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

Раздел I ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПО ТРАНСПОРТА

Унищожаване или повреждане

Чл. 439. Който унищожи или повреди подвижен железопътен състав или железен път, моторно превозно средство, електротранспортно средство или транспортно средство, предназначено за масов превоз, съоръжение или принадлежност към тях, тунел, мост или подпорна стена по пътищата и с това създаде опасност за живота или за здравето на друго, или за повреждане на имущество на значителна стойност, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Тежконаказуемо унищожаване или повреждане

Чл. 440. (1) Когато с деяние по чл. 439 са причинени значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Когато с деяние по чл. 439 е причинена средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица, независимо дали са настъпили последици по ал. 1, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(3) Когато с деяние по чл. 439 е причинена смърт на едно или повече лица, независимо дали са настъпили последици по ал. 1 или 2, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

Унищожаване или повреждане по непредпазливост

Чл. 441. (1) Който по непредпазливост разруши въздухоплавателно средство, намиращо се в експлоатация, или му причини повреда, която го прави негодно за полет или може да застраши сигурността му в полет, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който по непредпазливост:

1. разруши кораб, намиращ се в експлоатация, или причини повреда на кораб или на неговия товар, която прави кораба негоден за експлоатация или може да застраши безопасното му плаване;

2. разруши неподвижна платформа, включително когато е разположена върху континенталния шелф, или ѝ причини повреда, която я прави негодна за експлоатация или може да застраши нейната сигурност.

(3) За унищожаване или повреждане по чл. 435, извършено по непредпазливост, когато:

1. са причинени значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода до три години;

2. от деянието е настъпила средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1, наказанието е лишаване от свобода до пет години;

3. от деянието е настъпила смърт на едно или повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1 или 2, наказанието е лишаване от свобода от една до десет години.

(4) За унищожаване или повреждане по ал. 1 или 2, когато:

1. са причинени значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години;

2. от деянието е настъпила средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години;

3. от деянието е настъпила смърт на едно или на повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1 или 2, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Застрашаване

Чл. 442. (1) Който постави в транспортно средство устройство или вещество, което може да го разруши или да му причини повреда, която го прави негодно за експлоатация или създава опасност за сигурността му, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и онзи, който застраши сигурността на транспортно средство във време на експлоатация, като:

1. разруши или повреди инсталация или съоръжения за ръководството на движението или експлоатацията;

2. съобщи информация или даде сигнал, за които знае, че са лъжливи, постави знак или премахне, или премести знак, предназначен за обезпечаване сигурността на движението или експлоатацията.

Завладяване

Чл. 443. Който противозаконно завладее или установи контрол върху транспортно средство за масов превоз във време на движение, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежконаказуемо завладяване

Чл. 444. (1) Когато деянието по чл. 443 е извършено:

1. чрез употреба на сила или заплашване;

2. от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

3. с користна цел,

наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(2) Когато от деянието по чл. 443 е последвала значителна повреда на предмета на престъплението, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(3) Независимо дали са настъпили последици по ал. 2, когато от деянието по чл. 443 е последвала:

1. средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

2. смърт на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(4) В случаите по ал. 1–3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Насилие при транспорт

Чл. 445. Който употреби сила или заплашване спрямо лице, което се намира в транспортно средство за масов превоз във време на движение и с това застраши неговата безопасност, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежконаказуемо насилие при транспорт

Чл. 446. (1) Когато деянието по чл. 445 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от две до дванадесет години.

(2) Когато от деянието по чл. 445 е последвала значителна повреда на предмета на престъплението, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.

(3) Независимо дали са настъпили последици по ал. 2, когато от деянието по чл. 445:

1. е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

2. е последвала смърт на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(4) В случаите по ал. 1 – 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Приготовление или подбуждане

Чл. 447. За приготовление или подбуждане към престъпление по чл. 439, 440, чл. 442–446 наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Нарушаване на правилата за движение, експлоатация или ремонт

Чл. 448. (1) Който при управление на подвижен железопътен състав, въздухоплавателно средство, моторно превозно средство, електротранспортно средство, плавателен съд, бойна или специална машина наруши правилата за движение, като допуска причиняването на телесна повреда или на смърт на друго, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на работник или служител по транспорта, който наруши правилата за експлоатация или изискванията за добро качество на ремонта на подвижен железопътен състав, въздухоплавателно средство, моторно превозно средство, електротранспортно средство, плавателен съд, на пътищата или на съоръженията и с това създаде опасност за живота или за здравето на другото.

(3) Когато в случаите по ал. 1 или 2 умишлено са причинени:

1. значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години;

2. средна или тежка телесна повреда на едно или повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години;

3. смърт на едно или повече лица, независимо дали са настъпили последици по т. 1 или 2, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

(4) В случаите по ал. 1–3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, а в случаите по ал. 3 – и лишаване от право по чл. 60, ал. 2.

Причиняване на имуществени вреди по непредпазливост

Чл. 449. (1) Който с деяние по чл. 448 по непредпазливост причини имуществени вреди в големи размери, се наказва с лишаване от свобода до две години, с пробация или с глоба.

(2) Когато причинените вреди са в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено в пияно състояние, след употреба на наркотично вещество или деецът е избягал от местопроизшествието, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до три години;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до четири години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода до пет години.

(4) В случаите по ал. 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Причиняване на телесна повреда по непредпазливост

Чл. 450. (1) Когато с деяние по чл. 448 по непредпазливост е причинена на другото средна или тежка телесна повреда, независимо дали са настъпили имуществени вреди, наказанието е:

1. при средна телесна повреда – лишаване от свобода до три години

или пробация;

2. при тежка телесна повреда – лишаване от свобода до четири години.

(2) Когато е причинена средна или тежка телесна повреда на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от две до осем години.

(3) В случаите по ал. 1 или 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Причиняване на смърт по непредпазливост

Чл. 451. (1) Когато с деяние по чл. 448 по непредпазливост е причинена смърт на друго, независимо дали са настъпили имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода до шест години.

(2) Когато е причинена смърт на повече от едно лице, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(3) В случаите по ал. 1 или 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Причиняване на смърт и на телесна повреда по непредпазливост

Чл. 452. (1) Когато с деяние по чл. 448 по непредпазливост са причинени смърт на едно лице и средна или тежка телесна повреда на друго или на няколко други лица, независимо дали са настъпили имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато са причинени смърт на повече от едно лице и средна или тежка телесна повреда на друго или на няколко други лица, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

(3) В случаите по ал. 1 или 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Тежконаказуемо причиняване на телесна повреда или на смърт

Чл. 453. (1) Когато деянието по чл. 450–452 е извършено в пияно състояние, след употреба на наркотично вещество или деецът е избягал от местопроизшествието, наказанието е:

1. в случаите по чл. 450, ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;

2. в случаите по чл. 450, ал. 2 – лишаване от свобода от две до шест години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от две до осем години;

3. в случаите по чл. 451, ал. 1 – лишаване от свобода от две до осем години;

4. в случаите по чл. 451, ал. 2 – лишаване от свобода от три до дванадесет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

5. в случаите по чл. 452, ал. 1 – лишаване от свобода от три до дванадесет години;

6. в случаите по чл. 452, ал. 2 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от осем до петнадесет години.

(2) В случаите по ал. 1 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Определяне на по-леки наказания

Чл. 454. (1) Когато след деянието по чл. 450–452 деецът е направил всичко зависещо от него за оказване на помощ на пострадал, наказанието е:

1. в случаите по чл. 450, ал. 1 – лишаване от свобода до две години или пробация;

2. в случаите по чл. 450, ал. 2 – лишаване от свобода до три години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода до пет години;

3. в случаите по чл. 451, ал. 1 – лишаване от свобода до четири години;

4. в случаите по чл. 451, ал. 2 – лишаване от свобода от една до шест години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от три до десет години;

5. в случаите по чл. 452, ал. 1 – лишаване от свобода от една до шест години;

6. в случаите по чл. 452, ал. 2 – лишаване от свобода от две до десет години, а в особено тежки случаи – лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(2) В случаите по ал. 1 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Отнемане на моторно превозно средство

Чл. 455. (1) Който противозаконно отнеме чуждо моторно превозно средство от владението на другото без негово съгласие с намерение да го

ползва, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. е последвала повреда на моторното превозно средство;
  2. деянието е извършено в пияно състояние;
  3. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,
- наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато за отнемането на моторното превозно средство или за запазване на владението върху него е употребена сила или заплашване или пострадалият е приведен в безпомощно състояние, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Откуп за връщане

Чл. 456. Който предлага съдействие за връщане на отнето моторно превозно средство срещу получаването на имотна облага и извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Подправка на идентификационен номер

Чл. 457. (1) Който противозаконно заличи или подправи идентификационен номер на моторно превозно средство, се наказва с лишаване от свобода до четири години и с глоба.

(2) Когато са заличени или подправени номера на части на моторно превозно средство, наказанието е лишаване от свобода до три години или глоба до три хиляди лева.

Управление след употреба на алкохол или на наркотично вещество

Чл. 458. (1) Който управлява моторно превозно средство в пияно състояние, след като е:

1. наказан за друго такова деяние по административен ред и не е изменила една година от влизане в сила на наказателното постановление или на съдебното решение;
  2. освобождаван от наказателна отговорност за престъпление по този член;
  3. наказан за престъпление по този член,
- се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(2) Когато концентрацията на алкохол в кръвта на дееца по ал. 1 е над 1,2 на хиляда, наказанието е лишаване от свобода до три години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 2.

(3) С наказанието по ал. 2 се наказва и онзи, който управлява моторно превозно средство след употреба на наркотично вещество.

Преотстъпване на управление

Чл. 459. Съобразно различията по чл. 449 – 453 или чл. 458 се наказва и онзи, който преотстъпи управлението на моторно превозно средство на лице, което е неспособно, на лице в пияно състояние или употребило наркотично вещество.

Престъпления от частен характер

Чл. 460. (1) Когато имуществените вреди по чл. 449 или телесната повреда по чл. 450 е причинена на възходящ, низходящ, брат или сестра, съпруг или лице, с което деецът се намира във фактическо съжителство, наказателното производство се образува по тѣжба на пострадалия.

(2) В случаите по ал. 1 деецът може да бъде лишен от право да управлява моторно превозно средство по административен ред и когато не е подадена тѣжба или подадената тѣжба е оттеглена.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ СЪОБЩЕНИЯТА

Смущаване на съобщенията

Чл. 461. (1) Който противозаконно прекъсне или попречи на съобщенията и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година, пробация или глоба.

Отклонение на съобщителен трафик

Чл. 462. Който противозаконно използва електронно съобщително устройство или електронна съобщителна услуга, за да генерира или за да пренасочи електронни съобщения в свой или в чужд интерес, се наказва с лишаване от свобода до шест години или с пробация.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ВТОРА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Раздел I ЗАМЪРСЯВАНЕ

Замърсяване

Чл. 463. (1) Който замърси или допусне да бъдат замърсени въздух, води или почва и с това ги направи опасни за хора, животни или растения или негодни за използване, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години, с глоба от пет хиляди до тридесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и длъжностно лице, което е допуснало при проектиране, строителство или експлоатация на канализационна, отводнителна или напоителна система да не се вземат необходимите мерки срещу замърсяване на зона за защита на водите по специалния закон или срещу опасно покачване нивото на води в населени или курортни места.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или 2 са причинени немаловажни вредни последици за околната среда, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато с деяние по ал. 1 или 2 са причинени смърт или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, които деецът не е искал и не е допускал, наказанието е лишаване от свобода от пет до двадесет години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева.

Замърсяване на морски или речни води

Чл. 464. (1) Който замърси или допусне да бъдат замърсени морски или речни води с:

1. петролни продукти или деривати;
  2. вредни течни вещества в наливно състояние, определени с международен договор, влязъл в сила за Република България,
- се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева, а когато деянието е извършено

от капитан на кораб, съдът постановява и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба от две хиляди до петнадесет хиляди лева.

Недоносителство за замърсяване

Чл. 465. Капитан на кораб или на друго плавателно средство, който не съобщи незабавно в най-близкото пристанище за изхвърляне във водите на петролни продукти, на деривати или на други вещества, опасни за хората, животните или растенията, когато деянието не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до една година, с пробация или с глоба.

Раздел II ДЕЙСТВИЯ С ОПАСНИ ВЕЩЕСТВА

Нарушаване режима на вещества, които увреждат озоновия слой

Чл. 466. (1) Който в нарушение на установения ред произвежда, използва, разпространява или пренася през границата на страната вещества, които увреждат озоновия слой, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба, не по-малка от хиляда лева, и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

Съхраняване на опасни вещества или смеси

Чл. 467. (1) Който в нарушение на установения ред съхранява опасни вещества или смеси и с това създаде опасност за живота или за здравето на другото, или за причиняване на немаловажни вредни последици на околната среда, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато с деянието по ал. 1 са причинени немаловажни вредни последици на околната среда, наказанието е лишаване от свобода до пет години, глоба от две хиляди до десет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация.

Пускане в експлоатация на опасно предприятие

Чл. 468. (1) Който в нарушение на установения ред пусне или нареди да се пусне в експлоатация предприятие или инсталация:

1. чието функциониране е опасно за живота или за здравето на другото или за причиняване на немаловажни вредни последици на околната среда;

2. за чиято работа се използват опасни вещества или смеси и с това създаде опасност за живота или за здравето на другото, или за причиняване на немаловажни вредни последици на околната среда,

се наказва с лишаване от свобода от една до пет години, с глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато с деянието по ал. 1 са причинени немаловажни вредни последици за околната среда, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато с деянието по ал. 1 или 2 са причинени смърт или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, които деецът не е искал и не е допускал, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години или пробация, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Раздел III

НАРУШАВАНЕ НА РЕЖИМА ЗА ДЕЙНОСТИ С ОТПАДЪЦИ

Непозволена дейност с отпадъци

Чл. 469. (1) Който в нарушение на установения ред управлява отпадъци и с това създаде опасност за живота или за здравето на другото, или за причиняване на немаловажни вредни последици на околната среда, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години, с глоба от пет хиляди до тридесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който не изпълни задължение за осигуряване на изправност и правилна работа на инсталация или съоръжение за третиране на отпадъци.

(3) Когато с деянието по ал. 1 или 2 са причинени немаловажни вредни последици на околната среда, наказанието е лишаване от свобода

от две до осем години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато с деянието по ал. 1 или 2 са причинени смърт или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, които деецът не е искал и не е допускар, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба от две хиляди до петнадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Непозволена дейност с опасни отпадъци

Чл. 470. (1) Който в нарушение на установения ред управлява отпадъци и с това създаде опасност за живота или за здравето на друго, или за причиняване на немаловажни вредни последици на околната среда, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато с деяние по ал. 1 са причинени немаловажни вредни последици на околната среда, наказанието е лишаване от свобода от една до осем години, глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато с деяние по ал. 1 – 3 са причинени значителни вредни последици на околната среда, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато с деяние по ал. 1 – 3 са причинени смърт или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, които деецът не е искал и не е допускар, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от десет хиляди до тридесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години и глоба от три хиляди до двадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Пренасяне на отпадъци

Чл. 471. (1) Който извършва незаконен превоз на отпадъци и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до четири

години, с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато предмет на престъплението са опасни отпадъци, биологични агенти или отровни вещества, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.

Раздел IV

НАРУШАВАНЕ НА РЕЖИМА ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА

Унищожаване или повреждане на защитени природни обекти

Чл. 472. (1) Който противозаконно унищожил или повредил защитена територия или местообитание – предмет на опазване в защитена зона, се наказва с лишаване от свобода до четири години или с пробация, както и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Който унищожил или повредил изключително ценно единично или невъзстановимо земно или скално образувание, или пещера, обявени за защитени, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, като съдът може да наложи и глоба.

Нарушаване режима на защитени видове

Чл. 473. (1) Който противозаконно унищожил, повредил, придобил, държи или отчуждил екземпляр от защитен див растителен или животински вид и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Който противозаконно извършва търговска дейност с екземпляри от защитен див растителен или животински вид или с тяхна част или продукт и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, като съдът може да наложи и глоба, не по-малка от хиляда лева.

Нарушаване режима на застрашен животински вид

Чл. 474. (1) Който противозаконно унищожи, повреди, държи, придобие или отчужди екземпляр от застрашен защитен или приоритетен за опазване див животински вид, изрично посочен в специален закон, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато предметът на престъплението е диво животно от вид, обявен за застрашен в Европа или в света, наказанието е лишаване от свобода до пет години, глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Раздел V ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Изграждане на съоръжение

Чл. 475. Който в нарушение на закон изгради съоръжение за вземане или за използване на вода, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба от две хиляди до петнадесет хиляди лева.

Пускане в експлоатация

Чл. 476. (1) Длъжностно лице, което пусне, разреши или нареди да бъде пуснато в експлоатация предприятие и/или канализационна система, преди да бъдат поставени в действие необходимите пречиствателни съоръжения или пречиствателна станция за отпадъчни води, се наказва с лишаване от свобода до четири години, с глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на длъжностно лице, което не изпълни задължение за изграждане на пречиствателно съоръжение или пречиствателна станция за отпадъчни води или за осигуряване на тяхната изправност и непрекъсната правилна работа.

Разработване на земни недра

Чл. 477. Който без разрешение разработва земни недра или използва или добива природни ресурси, с което причини немаловажни вредни последици на околната среда, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Използване на минерална вода

Чл. 478. Който противозаконно използва минерална вода за стопанска дейност, се наказва с лишаване от свобода до една година и глоба.

Невярно информиране

Чл. 479. Длъжностно лице, което в нарушение на службата или на функцията си:

1. укрие информация за състоянието на околната среда;
2. разгласи невярна информация за състоянието на околната среда, и от това последват немаловажни вредни последици за околната среда, се наказва с лишаване от свобода до пет години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Неизпълнение на задължение по контрол

Чл. 480. (1) Длъжностно лице, което не изпълни свое задължение за контрол по опазване на околната среда и от това може да последва замърсяване на въздуха, на вода или на почва или унищожаване, или повреждане на ценни природни обекти, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са последвали немаловажни вредни последици за околната среда, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

**ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ТРЕТА
ОБЩООПАСНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ****Раздел I****ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ИЗВЪРШЕНИ ПО ОБЩООПАСЕН НАЧИН
ИЛИ С ОБЩООПАСНИ СРЕДСТВА****Палеж**

Чл. 481. Който запали вещ на значителна стойност, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежконаказуем палеж

Чл. 482. (1) Когато с деянието по чл. 481 е създадена опасност за живота или за здравето на друго или за причиняване на други

значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. са причинени значителни имуществени вреди;
  2. е последвала средна или тежка телесна повреда на другото и деецът не е искал и не е допускал това;
  3. запалената вещь има историческа, научна или художествена стойност или е създадена опасност за вещь с такава стойност;
  4. запалената вещь се намира в защитена територия;
  5. деянието е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително,
- наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато:

1. е последвала смърт на другото и деецът не е искал и не е допускал това;
  2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,
- наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Палеж по непредпазливост

Чл. 483. (1) Който по непредпазливост запали чужда вещь на значителна стойност, се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Когато от деянието по ал. 1:

1. са последвали и други значителни имуществени вреди;
  2. е последвала средна или тежка телесна повреда на другото,
- наказанието е лишаване от свобода до четири години.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на другото, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

Палеж на стърнище

Чл. 484. Който запали стърнище и по непредпазливост причини запалване на вещь на значителна стойност, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

Отпадане на наказуемостта

Чл. 485. Деецът не се наказва за палеж, когато незабавно е загасил пожара, преди да са настъпили значителни вреди.

Взрив

Чл. 486. Съобразно различията по чл. 481–483 се наказва и онзи, който причини взрив.

Наводнение

Чл. 487. Който причини наводнение и с това изложи на опасност живота, здравето или имота на друго, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежконаказуемо наводнение

Чл. 488. (1) Когато:

1. с деянието са причинени значителни вреди;
2. от деянието е последвала средна или тежка телесна повреда на друго и деецът не е искал и не е допускал това;
3. деянието е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително,
наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. от деянието е последвала смърт на друго и деецът не е искал и не е допускал това;
2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,
наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Наводнение по непредпазливост

Чл. 489. (1) Който причини наводнение по непредпазливост и с това създаде опасност за живота, здравето или имуществото на друго, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато от деянието по ал. 1:

1. са последвали значителни вреди;
2. е последвала средна или тежка телесна повреда на друго,
наказанието е лишаване от свобода до четири години.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на друго, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

Приготовление или подбуждане

Чл. 490. За приготовление или подбуждане към престъпление по чл. 480, 481, 486–488 наказанието е лишаване от свобода до две години или пробация.

Раздел II
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА ОРЪЖИЯТА,
БОЕПРИПАСИТЕ, ВЗРИВНИТЕ ВЕЩЕСТВА И
ПИРОТЕХНИЧЕСКИТЕ ИЗДЕЛИЯ

Производство и ремонт

Чл. 491. (1) Който противозаконно разработва, изработва, произвежда, видоизменя или ремонтира оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. предметът на престъплението е в голямо количество или в големи размери;

2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, като съдът може да наложи и глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато предмет на престъплението е химическо, биологично или ядрено оръжие, или боеприпаси за тях, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Трафик на оръжия

Чл. 492. (1) Който противозаконно пренася, превозва, предлага, продава или по друг начин разпространява огнестрелни оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, като съдът може да наложи и глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. деянието е извършено по отношение на лице, ненавършило 18-годишна възраст;

2. предметът на престъплението е в голямо количество или в големи размери;

3. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато предмет на престъплението е химическо, биологично или ядрено оръжие или боеприпаси за тях, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Придобиване, държане, използване или предаване

Чл. 493. (1) Който противозаконно придобие, държи, използва или предаде на друго огнестрелни оръжия, боеприпаси за тях, взривни вещества или пиротехнически изделия, се наказва с лишаване от свобода до шест години, с глоба и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. предметът на престъплението е в голямо количество или в големи размери;

2. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,

наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и глоба.

(3) Когато предмет на престъплението е химическо, биологично или ядрено оръжие или боеприпаси за тях, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор, както и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Невземане на мерки за сигурност

Чл. 494. (1) Който не взема мерки за сигурност, предвидени в нормативен акт за осъществяване на дейности с оръжия, боеприпаси, взривни вещества или пиротехнически изделия, се наказва с лишаване от свобода до пет години или с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато:

1. с деянието са причинени значителни имуществени вреди;

2. от деянието е последвала тежка или средна телесна повреда на едно или на повече лица и деецът не е искал и не е допускал това,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато с деянието по ал. 1 или 2 по непредпазливост е причинена и смърт, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОБЩЕСТВЕННОТО ЗДРАВЕ

Замърсяване на водоизточник

Чл. 495. (1) Който постави вещество, опасно за живота или за здравето, в извор, кладенец, резервоар, водопровод или друго приспособление, предназначено за общо ползване на вода, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато от деянието по ал. 1 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, със или без телесна повреда, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от осем до двадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Непредпазливо замърсяване на водоизточник

Чл. 496. Когато деянието по чл. 495 е извършено по непредпазливост, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години;
3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от три до десет години;
4. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Действия с опасни храни, вино или спиртни напитки

Чл. 497. (1) Който изготвя храни, вино или спиртни напитки, предназначени за общо ползване, по такъв начин, че в тях се създават или попадат опасни за живота или за здравето вещества, както и онзи, който предлага, продава или по друг начин разпространява храни, вино или спиртни напитки, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с глоба от три хиляди до двадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато от деянието по ал. 1 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от три до

десет години, глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, със или без телесна повреда, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от десет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от осем до двадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Непредпазливи действия с опасни храни, вино или спиртни напитки

Чл. 498. Когато деянието по чл. 497 е извършено по непредпазливост, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години;
3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от три до десет години;
4. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Действия с опасни храни за животни или с ветеринарномедицински продукти

Чл. 499. (1) Който изготвя храни за животни или ветеринарномедицински продукти по такъв начин, че в тях се създават или попадат опасни за живота или за здравето на хората или на животните вещества, както и онзи, който предлага, продава или по друг начин разпространява такива храни или продукти, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба от три хиляди до петнадесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са последвали значителни имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, със или без имуществени вреди, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години, глоба от пет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, със или без имуществени вреди или телесна повреда, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от осем до двадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Непредпазливи действия с опасни храни за животни или ветеринарномедицински продукти

Чл. 500. Когато деянието по чл. 499 е извършено по непредпазливост, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от една до шест години;
3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от две до осем години;
4. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода от три до десет години;
5. в случаите по ал. 5 – лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Нарушаване на режима за дейности с храни, вино или спиртни напитки

Чл. 501. (1) Който в нарушение на установения ред добива, произвежда, преработва, държи, предлага, продава или по друг начин разпространява храни, вино или спиртни напитки, предназначени за общо ползване, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който в нарушение на установения ред добива, произвежда, преработва, държи, предлага, продава или по друг начин разпространява храни за животни или ветеринарномедицински продукти, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление.

Разпространяване на епидемично заболяване

Чл. 502. (1) Който разпространява причинител на епидемично заболяване, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Който по време на епидемия, свързана със смъртни случаи на хора, наруши правила против разпространяване на епидемичното заболяване, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Нарушаване режима на биологични продукти

Чл. 503. (1) Който наруши правила за вземане, преработване, съхранение или ползване на биологични продукти, предназначени за нуждите на здравеопазването, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено с користна цел, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Действия с опасни вещества

Чл. 504. Който в нарушение на установения ред произведе, преработи, придобие, държи, предаде на друго или пренася силно действащо или отровно вещество, което не е наркотично, се наказва с лишаване от свобода до две години, пробация или с глоба.

Упражняване на професия или на занятие

Чл. 505. Който противозаконно упражнява професия или занятие, свързани със здравеопазване, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация, като съдът може да наложи и глоба.

Неизпълнение на задължение за контрол

Чл. 506. (1) Длъжностно лице, което не изпълни свое задължение за контрол и от това може да последва опасност за народното здраве, се наказва с лишаване от свобода до две години и с глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са последвали немаловажни вредни последици за народното здраве, наказанието е лишаване от свобода до четири години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

Приготовление

Чл. 507. За приготовление към престъпление по чл. 495, 497, 499, 502 или 504 наказанието е лишаване от свобода до шест години.

Отнемане на предмета на престъплението

Чл. 508. Предметът на престъпленията по този раздел се отнема в полза на държавата.

Раздел IV
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА НАРКОТИЧНИ
ВЕЩЕСТВА, АНАЛОЗИ НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА И
ПРЕКУРСОРИ

Производство на растение или на суровина

Чл. 509. (1) Който в нарушение на установени правила засява или отглежда растение, което е наркотично вещество или от което е възможно да се добива или произвежда наркотично вещество, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с глоба от две хиляди до десет хиляди лева.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който в нарушение на установени правила произвежда вещество, от което е възможно да се добива или произвежда наркотично вещество или аналог на наркотично вещество.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години, глоба от пет хиляди до петнадесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Производство или преработване

Чл. 510. (1) Който в нарушение на установени правила добива, произвежда, приготвя или преработва наркотично вещество или аналог на наркотично вещество, се наказва:

1. когато предметът е високорисково вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода от три до десет години, с глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60;

2. когато предметът е рисково вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба от пет хиляди до двадесет и пет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. предметът на престъплението е в големи размери или в голямо количество,

наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по

чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(3) Когато предметът на престъплението е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от петдесет хиляди до двеста хиляди лева, конфискация до една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато деянието има за предмет прекурсори, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от една до шест години, глоба от пет хиляди до двадесет и пет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от две до осем години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60;

3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от три до десет години, глоба от двадесет и пет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Трафик на наркотични вещества или на аналози

Чл. 511. (1) Който в нарушение на установени правила придобива, държи или получава наркотично вещество или аналог на наркотично вещество, се наказва:

1. когато предметът е високорисково наркотично вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода от една до шест години, като съдът може да наложи и глоба, и лишаване от право по чл. 60;

2. когато предметът е рисково наркотично вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода до пет години, като съдът може да наложи и глоба, и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Който придобива, държи, изпраща или получава наркотично вещество или аналог на наркотично вещество с цел разпространение, или предлага или разпространява наркотично вещество или аналог на наркотично вещество, се наказва:

1. когато предметът е високорисково наркотично вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода от две до осем години и глоба от две хиляди до двадесет хиляди лева, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

2. когато предметът е рисково наркотично вещество или аналог на такова вещество – с лишаване от свобода от една до шест години и глоба, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато:

1. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение;

2. предметът на престъплението е в големи размери или в голямо количество,

наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години, глоба от двадесет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(4) Когато предметът на престъплението по ал. 1 – 3 е в особено големи размери, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години, глоба от петдесет хиляди до двеста хиляди лева, конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато деянието има за предмет прекурсори, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 или 2 – лишаване от свобода до пет години, глоба от хиляда до десет хиляди лева, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1;

2. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода от две до шест години, глоба от десет хиляди до петдесет хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2;

3. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода от три до десет години, глоба от двадесет и пет хиляди до сто хиляди лева и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, като съдът може да наложи и конфискация до една втора от имуществото на дееца.

Склоняване към употреба

Чл. 512. (1) Който склонява друго към употреба на наркотично вещество или на аналог на наркотично вещество, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено по отношение на:

1. лице, ненавършило 18-годишна възраст;

2. лице, което не разбира свойството или значението на извършеното;

3. лице, което е в положение на зависимост или на надзор от дееца;

4. повече от едно лице,

наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Предоставяне на помещение

Чл. 513. Който системно предоставя помещение на различни лица за употреба на наркотични вещества или на аналози на наркотични вещества или организира употребата им, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години, с глоба от две хиляди до десет хиляди лева и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Приготовление или финансиране

Чл. 514. (1) Който изготвя, държи или укрива съоръжения или материали, предназначени за добиване, производство или преработване на наркотично вещество, на аналог на наркотично вещество или на прекурсор, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Който финансира дейности по този раздел, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години, с конфискация на не по-малко от една втора от имуществото на дееца и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Отнемане предмета на престъплението

Чл. 515. Предметът на престъпленията по този раздел се отнема в полза на държавата.

Раздел V

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ РЕЖИМА НА СТРОИТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ

Некачествено строителство

Чл. 516. (1) Който при извършване на строителна дейност наруши установени строителни, санитарни или противопожарни правила, с което създаде опасност за живота или за здравето на хора, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, като съдът може да наложи и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато от деянието по ал. 1 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на няколко лица, като деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала смърт на едно или на няколко лица със или без телесна повреда, като деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато деянието по ал. 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Недостатъчен контрол

Чл. 517. Съобразно с различията по чл. 516 се наказва и длъжностно лице, което в нарушение на службата или на функцията си е дало разрешение за извършване на строителна дейност или не е упражнило достатъчен контрол върху извършената строителна дейност.

Раздел VI

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЯДРЕНАТА БЕЗОПАСНОСТ

Нарушаване на режима за дейности с източник на йонизиращо лъчение

Чл. 518. (1) Който противозаконно произвежда, обработва, видоизменя, обезврежда, разпръсква, придобие, държи, превозва, пренася или използва ядрен материал или друг източник на йонизиращо лъчение, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато в случаите по ал. 1 е последвала:

1. опасност за увреждане на околната среда, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2;

2. вреда на околната среда, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато в случаите по ал. 1 и независимо от последиците по ал. 2 е последвала:

1. опасност за живота или за здравето на друго лице, наказанието е лишаване от свобода от три до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2;

2. средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1;

3. смърт на едно или повече лица, когато деецът не е искал и не е допускал това, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Унищожаване или повреждане

Чл. 519. Който унищожил или повредил ядрено съоръжение, ядрен материал или източник на йонизиращи лъчения и с това създаде опасност

за живота или за здравето на другото, или за увреждане на околната среда, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Тежконаказуемо унищожаване или повреждане

Чл. 520. (1) Когато:

1. е увредена околната среда;
2. са причинени значителни имуществени вреди;
3. деянието е извършено от лице, на което е възложена работа с предмет по чл. 519;
4. деянието е извършено от лице, което осъществява контрол върху предмет по чл. 519 или върху дейността на лице по т. 3;
5. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение,
наказанието е лишаване от свобода от две до дванадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато в случаите по ал. 1 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, като деецът не е искал и не е допускар това, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато в случаите по ал. 1 е последвала смърт на едно или на повече лица, като деецът не е искал и не е допускар това, със или без телесни повреди, наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Унищожаване или повреждане по непредпазливост

Чл. 521. (1) Когато деянието по чл. 519 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(2) Когато:

1. е увредена околната среда;
2. са причинени значителни имуществени вреди;
3. деянието е извършено от лице, на което е възложена работа с предмет по чл. 519;
4. деянието е извършено от лице, което осъществява контрол върху предмет по чл. 519 или върху дейността на лице по т. 3,
наказанието е лишаване от свобода до пет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(3) Когато в случаите по ал. 1 или 2 е последвала средна или тежка телесна повреда на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато в случаите по ал. 1 – 3 е последвала смърт на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(5) Когато деянието по ал. 4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Нарушаване на правила

Чл. 522. (1) Който наруши правилата за ядрена или радиационна безопасност, или за физическата защита на ядрено съоръжение, на ядрен материал или на друг източник на йонизиращо лъчение и с това създаде опасност за увреждане на околната среда, за причиняване на значителни имуществени вреди, на телесна повреда или на смърт на друго, се наказва с лишаване от свобода до пет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато:

1. е увредена околната среда;
  2. са причинени значителни имуществени вреди;
  3. деянието е извършено от лице, на което е възложена работа с предмет по ал. 1;
  4. деянието е извършено от лице, което осъществява контрол върху предмет по ал. 1 или върху дейността на лице по т. 3,
- наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Съобразно различията по ал. 1 или 2 се наказва и онзи, който без надлежно разрешение извършва дейност с ядрено съоръжение, ядрен материал или източник на йонизиращи лъчения.

Недоносителство за повреда

Чл. 523. (1) Който незабавно не съобщи на властта за настъпила повреда в ядрено съоръжение, ядрен материал или източник на йонизиращо лъчение, когато деецът е могъл да стори това без опасност за себе си или за друго, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато от повредата по ал. 1 е последвала опасност за живота или за здравето на хора, за настъпване на значителна имуществена вреда или за увреждане на околната среда, наказанието е лишаване от свобода до четири години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, като съдът може да наложи и глоба.

(3) Когато от повредата по ал. 1 е последвала значителна имуществена вреда или увреждане на околната среда, наказанието е

лишаване от свобода до пет години, глоба и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено от лице:

1. на което е възложена работа с предмет по ал. 1;
  2. което упражнява контрол върху предмет по ал. 1 или върху дейността на лице, което работи с такъв предмет,
- наказанието е лишаване от свобода от една до шест години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Когато деянието по ал. 1 – 4 е извършено от длъжностно лице в нарушение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Невземане на мерки срещу радиоактивна опасност

Чл. 524. (1) Длъжностно лице, което в нарушение на службата или на функцията си и при предстояща или налична радиоактивна опасност:

1. не обяви тревога;
2. не оповести населението за такава опасност;
3. не приведе в действие необходимите мерки за предпазване на населението или на околната среда;
4. разгласи невярна информация за радиоактивното състояние на околната среда,

се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от орган на власт, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1, т. 1.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ВОЕННИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Раздел I СУБЕКТИ

Лица, които отговарят за военни престъпления

Чл. 525. За престъпления по тази глава носят отговорност:

1. военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България;

2. военнослужещи от други министерства и ведомства;
3. други лица, извън тези по т. 1 и 2, за съучастие в престъпления по тази глава.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ПОДЧИНЕНОСТТА И ЛИЧНИ ПРАВА

Неизпълнение на заповед

Чл. 526. (1) Който не изпълни или откаже да изпълни заповед на началника си и от това настъпят вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до една година.

(2) Който не изпълни или откаже да изпълни заповед на началника си по демонстративен начин, пред строя или когато деянието е извършено от две или повече лица, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(4) Който не изпълни или откаже да изпълни заповед на началника си във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Неизпълнение на законно искане

Чл. 527. Съобразно различията по чл. 526 се наказва онзи, който не изпълни или откаже да изпълни законно искане на военно длъжностно лице.

Недоволство против заповед

Чл. 528. (1) Който явно изрази недоволство против заповед на началника си и от това настъпят вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до една година.

(2) Който изрази явно недоволство против заповед на началника си във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, се наказва с лишаване от свобода от една до четири години.

Заплашване

Чл. 529. (1) Който заплаши с телесна повреда или с убийство началника си или военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието е извършено във военно време или в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Съпротива

Чл. 530. (1) Който се съпротивлява на началника си или на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който принуждава другото да извърши деяние по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено с оръжие или е извършено от две или повече лица, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години, а в особено тежък случай – лишаване от свобода от две до десет години.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено във военно време или в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Насилие

Чл. 531. (1) Който извърши насилствено действие по отношение на началника си, както и по отношение на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба, се наказва с лишаване от свобода до шест години.

(2) Когато от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(3) Когато деянието по ал. 2 е извършено във военно време или в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

Телесни повреди

Чл. 532. (1) Който причини телесна повреда на лице по чл. 525, т. 1–2 при или по повод изпълнение на задължение по военна служба, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) За причиняване на телесна повреда:

1. от началник на подчинен или от подчинен на началник;
2. от военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба;

3. по отношение на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба;

4. на повече от едно лице,
наказанието е лишаване от свобода до три години, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление.

Обида и клевета

Чл. 533. (1) Който обиди или наклевети лице по чл. 525, т. 1–2 при или по повод изпълнение на задължение по военна служба, се наказва с лишаване от свобода до една година и с порицание.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено:

1. от подчинен срещу началник или от началник срещу подчинен;
2. от военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба;

3. по отношение на военно длъжностно лице при или по повод изпълнение на задължение по военна служба,
наказанието е лишаване от свобода до три години и порицание.

(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който в отсъствие на началника си каже или извърши нещо унижително за честта или за достойнството му.

Хулиганство

Чл. 534. Който извърши насилствено или непристойно действие, грубо нарушаващо установения войскови ред и което изразява явно неуважение към воинската чест или достойнство на военнослужещ, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

Раздел III

ОТКЛОНЕНИЕ ОТ ВОЕННА СЛУЖБА

Напускане или неявяване

Чл. 535. Който без разрешение напусне мястото на службата си или не се яви на служба за срок повече от едно денонощие и от това настъпят вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до три години или пробация.

Тежконаказуемо напускане или неявяване

Чл. 536. (1) Който без разрешение напусне мястото на службата си или не се яви на служба за срок до едно денонощие във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който извърши деянието по ал. 1 системно или групово или ако деянието е за срок от едно до три денонощия, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 е за срок повече от три денонощия, както и когато напускането на мястото на службата или неявяването на служба във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната за срок от едно до три денонощия е извършвано групово или системно, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Отклонение

Чл. 537. (1) Който се отклони от задължение по военна служба чрез симулиране на болест, подправка на документ или по друг лъжлив начин, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Който се отклони от задължение по военната служба чрез причиняване разстройство на здравето си, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

(4) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Отказ или системно отклонение

Чл. 538. (1) Който откаже да изпълнява задължение по военна служба или системно се отклонява от изпълнението му и от това настъпят вредни последици, се наказва с лишаване от свобода до пет години.

(2) Който откаже да изпълнява задължение по военна служба или системно се отклонява от изпълнението му във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Отклонение чрез напускане на страната

Чл. 539. Който във военно време се отклони от военна служба, като без надлежно разрешение напусне страната или не се завърне в нея в определения срок, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Раздел IV ДЛЪЖНОСТНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Нарушаване на служба

Чл. 540. (1) Който злоупотреби с властта си или със служебното си положение, наруши или не изпълни служебните си задължения или превиши правата си и от това настъпят вредни последици, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието се извършва системно или от него са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Когато деянието е извършено с цел деецът да набави за себе си или за друго облага или да причини на друго вреда, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до пет години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от една до шест години.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(5) Когато деянието е извършено във военно време или в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(6) Когато вредните последици са причинени по непредпазливост, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до две години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до пет години.

Непредпазливо нарушаване на служба

Чл. 541. (1) Който по непредпазливост наруши или не изпълни служебните си задължения и от това настъпят вредни последици, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода до две години или с пробация.

(2) Когато от деянието са настъпили тежки последици, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(3) Когато деянието е извършено във военно време или в бойна обстановка, или при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до три години;
2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до пет години.

Раздел V
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ КАРАУЛНАТА, ПОСТОВАТА,
ПАТРУЛНАТА, ВЪТРЕШНАТА И ГРАНИЧНАТА СЛУЖБА,
ОПЕРАТИВНОТО И БОЙНОТО ДЕЖУРСТВО

Нарушаване на правила

Чл. 542. (1) Който наруши правила, установени за караулна, постова или патрулна служба, или издадена въз основа на такива правила заповед, се наказва с лишаване от свобода до две години.

(2) Когато деянието е извършено при охрана на обект от критична инфраструктура, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(3) Който наруши правила, установени за носене на оперативно или на бойно дежурство, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(4) Когато от деянието по ал. 1–3 са настъпили вредни последици, за предотвратяването на които е установен караулът, постът или патрулът или е назначено оперативното или бойното дежурство, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

(5) Когато деянието по ал. 1–4 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(6) Когато деянието по ал. 1–4 е извършено във военно време, в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(7) Когато деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода до една година или пробация;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода до две години;

3. в случаите по ал. 3 – лишаване от свобода до три години;

4. в случаите по ал. 4 – лишаване от свобода до четири години;

5. в случаите по ал. 5 – лишаване от свобода от една до пет години.

Нарушаване на правила за наблюдение или оповестяване

Чл. 543. Съобразно различията по чл. 542 се наказва и военно длъжностно лице, което наруши установени правила за наблюдение или оповестяване във връзка с осигуряване на противовъздушна, ядрена, химическа или биологична защита, както и на отбрана на териториалното море или вътрешните води.

Нарушаване на правила за вътрешна служба

Чл. 544. (1) Лице от денонощния наряд, което наруши правила за вътрешна служба и случаят не е маловажен, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

(2) Когато от деянието са настъпили вредни последици, за предотвратяването на които е установен нарядът, наказанието е лишаване от свобода до две години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода до три години.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено във военно време или в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Нарушаване на правила за гранична служба

Чл. 545. (1) Който наруши правила за охрана на държавната граница, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието се е изразило в самоволно изоставяне или незаемане на охраняван обект или участък от държавната граница, наказанието е лишаване от свобода от една до пет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

(4) Когато деянието по ал. 1 – 3 е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до две години.

Раздел VI

ДРУГИ ВОЕННИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Разгласяване на държавна тайна

Чл. 546. Който разгласява по какъвто и да е начин информация с военен характер, представляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, получена по международен договор, влязъл в сила за Република България, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Изоставяне или загубване на вещи

Чл. 547. (1) Който изостави оръжие, боеприпаси или снаряжение, дадени му по служба, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Който загуби вещь по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до една година или с пробация.

Раздел VII ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ВОЕННИ ДЕЙСТВИЯ

Бездействие на началник

Чл. 548. (1) Началник, който:

1. не унищожи или не приведе в негодност поверени му средства за водене на война, или не вземе надлежните мерки за тяхното унищожаване или привеждане в негодност, когато има непосредствена опасност от завземане от неприятеля;

2. макар и да не получи заповед за военни действия, но като е било необходимо да се действа, своевременно не е издал такава заповед или при неотложни обстоятелства не действа по собствен почин,

когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Изоставяне на кораб

Чл. 549. Командир на погиващ военен кораб, който изостави кораба, без да е изпълнил докрай служебните си задължения, както и лице от корабния екипаж, което изостави кораба без разпореждане на командира си, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор, като съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Дезертиране

Чл. 550. Който във време на бой самоволно напусне полесражението или се предаде в плен, или откаже да действа с оръжие, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор, като съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Участие в работа от военно значение

Чл. 551. Който, като се намира в плен, доброволно участва в работа, която има непосредствено военно значение, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Жестокост към военнопленник

Чл. 552. Който, като се намира в плен, като старши се отнася жестоко с друг военнопленник, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

Действие във вреда на военнопленник

Чл. 553. Който, като се намира в плен, извърши действие във вреда на друг военнопленник, за да си набави облага или да си осигури снизходително отношение от страна на противника, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.

Посегателство срещу имущество

Чл. 554. (1) Който противозаконно отнеме, присвои, повреди или унищожи имущество на население, намиращо се в района на военните действия, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

Мародерство

Чл. 555. (1) Който на полесражението отнеме вещи от ранен или пленник или вземе вещи от убит с намерение противозаконно да ги присвои, когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до петнадесет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

(2) Когато деянието по ал. 1 представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от десет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1.

**Раздел VIII
ОСОБЕНИ ПРАВИЛА****Освобождаване от наказателна отговорност**

Чл. 556. (1) За деянията по:

1. член 525, ал. 1;
2. член 527, ал. 1;
3. член 528, ал. 1;
4. член 531, ал. 1;
5. член 532, ал. 1;

6. член 534, ал. 1;
7. член 540, ал. 1;
8. член 541, ал. 1;
9. член 542, ал. 1 или 2;
10. член 543 във връзка с чл. 542, ал. 1 или 2;
11. член 544, ал. 1 или 2;
12. член 547, ал. 2,

които не засягат съществено военната дисциплина, прокурорът може да реши да не се образува или да прекрати образуваното досъдебно производство, а съдът да реши деецът да не бъде предаван за съдене или да не бъде осъден.

(2) В случаите по ал. 1 наказателното производство се прекратява и делото се изпраща на компетентния началник за налагане на дисциплинарно наказание.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЕТА ТЕРОРИЗЪМ

Раздел I

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЦА, ПОЛЗВАЩИ СЕ С МЕЖДУНАРОДНА ЗАЩИТА

Убийство

Чл. 557. Който умъртви лице, ползващо се с международна защита, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор, както и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Телесна повреда

Чл. 558. (1) Който причини телесна повреда на лице, ползващо се с международна защита, се наказва с:

1. лишаване от свобода от три до дванадесет години – за тежка телесна повреда;
2. лишаване от свобода от две до осем години – за средна телесна повреда;
3. лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба – за лека телесна повреда.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 и 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Противозаконно лишаване от свобода

Чл. 559. (1) Който противозаконно лиши от свобода лице, ползващо се с международна защита, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(2) Когато лишаването от свобода е продължило повече от едно денонощие, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

(3) Когато деянието е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода от две до десет години.

(4) В случаите по ал. 1 – 3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Отвлечане

Чл. 560. (1) Който отвлече лице, ползващо се с международна защита, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Когато:

1. от деянието са настъпили значителни вредни последици;
  2. към отвлеченото лице е проявена особена жестокост;
  3. деянието е извършено по начин, особено мъчителен за отвлечения или опасен за неговото здраве,
- наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(3) В случаите по ал. 1 или 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Закана с престъпление

Чл. 561. (1) Който се закана на лице, ползващо се с международна защита, с престъпление против неговата личност, негово помещение или превозно средство и тази закана би могла да възбуди основателен страх за осъществяването ѝ, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

(2) Когато деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

Противозаконно влизане

Чл. 562. (1) Който противозаконно влезе в жилище, служебно помещение или превозно средство на лице, което се ползва с международна защита, се наказва с лишаване от свобода до три години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено чрез принуда, хитрост, ловкост или чрез използване на техническо средство, наказанието е лишаване от свобода до пет години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено нощем, от въоръжено лице, от две или повече лица, както и когато деецът се е представил за длъжностно лице, наказанието е лишаване от свобода от две до осем години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Раздел II ТЕРОРИСТИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

Задържане като заложник

Чл. 563. (1) Който залови или задържа друго като заложник, чието освобождаване поставя в зависимост от изпълнението на определено условие от страна на представител на държава или на международна организация, се наказва с лишаване от свобода от три до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Когато:

1. са заловени или са задържани две или повече лица;
2. деецът заплаши, че ще причини смърт, тежка или средна телесна повреда на заложника или че ще продължи да го задържа, ако условието му не бъде изпълнено,

наказанието е лишаване от свобода от четири до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Когато деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е:

1. в случаите по ал. 1 – лишаване от свобода от три до десет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2;

2. в случаите по ал. 2 – лишаване от свобода от пет до дванадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(4) Когато деянието по ал. 1 е извършено с терористична цел, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(5) Който се закани с престъпление по ал. 1–4, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

Действия с взривно или друго смъртоносно устройство

Чл. 564. (1) Който постави взривно или друго смъртоносно устройство на място за обществено ползване, в държавен или правителствен обект, в система за обществен транспорт или в инфраструктурен обект:

1. с цел да причини смърт, тежка или средна телесна повреда;

2. с терористична цел;
3. с цел да причини значителни имуществени вреди,
се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и онзи, който със същата цел изготвя, пренася, предава, доставя или набавя взривно или друго смъртоносно устройство.

(3) Който с цел по ал. 1 причини взрив или задейства взривно или друго смъртоносно устройство на място за обществено ползване, в държавен или правителствен обект, в система за обществен транспорт или в инфраструктурен обект, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(4) Когато с деяние по ал. 1–3 е причинена тежка или средна телесна повреда другиму, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години.

(5) Когато с деяние по ал. 1–3 е причинена смърт другиму, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

(6) В случаите по ал. 1–5 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(7) Който се закани с престъпление по ал. 1–3, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

Насилие

Чл. 565. (1) Който употреби сила или заплашване спрямо лице, което се намира:

1. във въздухоплавателно средство;
2. на кораб;
3. на неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф;
4. на гражданско летище,
с което застраши тяхната безопасност, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от две до дванадесет години.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала значителна повреда на предмета на престъплението, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.

(4) Независимо дали са настъпили последици по ал. 3, когато от деянието по ал. 1 или 2:

1. е последвала тежка или средна телесна повреда на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

2. е последвала смърт на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

(5) Който чрез сила или заплашване поиска да му бъде даден ядрен материал или друг източник на йонизиращо лъчение и извършеното не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години и с конфискация до една втора от имуществото на дееца.

(6) Когато извършеното не съставлява по-тежко престъпление, с наказанието по ал. 5 се наказва и онзи, който заплашва, че ще използва ядрен материал или друг източник на йонизиращо лъчение за причиняване на смърт, на тежка или на средна телесна повреда, или на значителна имуществена вреда с цел да придобие по какъвто и да е начин такъв материал или да принуди другиго да извърши, да пропусне или да претърпи нещо противно на волята му.

(7) В случаите по ал. 1–6 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(8) Който се закани с престъпление по ал. 1–5, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

Завладяване

Чл. 566. (1) Който чрез употреба на сила или заплашване завладее или установи контрол върху:

1. въздухоплавателно средство;

2. кораб;

3. неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф,

се наказва с лишаване от свобода от две до осем години.

(2) Когато деянието по ал. 1 е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, наказанието е лишаване от свобода от три до десет години.

(3) Когато от деянието по ал. 1 е последвала значителна повреда на предмета на престъплението, наказанието е лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(4) Независимо дали са настъпили последици по ал. 3, когато от деянието по ал. 1 или 2 е последвала:

1. тежка или средна телесна повреда на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от пет до петнадесет години;

2. смърт на едно или на повече лица, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

(5) В случаите по ал. 1–4 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(6) Който се закачи с престъпление по ал. 1–4, се наказва с лишаване от свобода до три години, с пробация или с глоба.

Застрашаване

Чл. 567. (1) Който постави опасно устройство или вещество:

1. във въздухоплавателно средство;
2. на кораб;
3. на неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф,

с което се застрашава тяхното безопасно ползване, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(2) Който с терористична цел:

1. използва взривно вещество, радиоактивен материал, биологично, химично или ядрено оръжие, или друго ядрено съоръжение срещу или във въздухоплавателно средство, на кораб или на неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф;

2. изпусне, излее, изхвърли или разтоварва от въздухоплавателно средство, от кораб или от неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф, взривно вещество, радиоактивен материал, биологично, химично или ядрено оръжие, или друго ядрено съоръжение;

3. изпусне, излее, изхвърли или разтоварва от въздухоплавателно средство, от кораб или от неподвижна платформа, разположена върху континенталния шелф, петрол, втечен природен газ, опасно или вредно вещество, извън случаите по т. 2;

4. използва въздухоплавателно средство или кораб,

и с това създаде опасност за живота на друго или за причиняване на тежка или на средна телесна повреда, или на значителна вреда, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(3) С наказанието по ал. 2 се наказва и онзи, който противозаконно превозва на въздухоплавателно средство или на кораб оръжие, опасно вещество, материал, информационна технология или друг предмет, предвиден в международен договор, влязъл в сила за Република България.

(4) Който предаде или съобщи невярна информация, или подаде сигнал и с това застраши сигурността на въздухоплавателно средство в полет или безопасното плаване на кораб, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години.

(5) В случаите по ал. 1 – 4 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(6) Който се закачи с престъпление по ал. 1, 2 или 4, се наказва с лишаване от свобода до три години или с глоба.

Разрушаване или повреждане

Чл. 568. (1) Който разруши въздухоплавателно средство или му причини повреда, която го прави негодно за полет или може да застраши сигурността му в полет, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години.

(2) Наказанието по ал. 2 се налага и на онзи, който:

1. разруши кораб или му причини повреда, или причини повреда на неговия товар, която прави кораба негоден за експлоатация или може да застраши безопасното му плаване;

2. разруши неподвижна платформа, включително когато е разположена върху континенталния шелф, или ѝ причини повреда, която я прави негодна за експлоатация или може да застраши нейната сигурност.

(3) Който разруши или повреди, или наруши работата на:

1. инсталация или съоръжение за ръководството на движението или експлоатацията на въздухоплавателно средство, ако това може да застраши неговата сигурност в полет;

2. морски навигационни съоръжения, когато това може да застраши безопасното плаване на кораб;

3. инсталация или съоръжение на гражданско летище, ако това действие застрашава или може да застраши неговата сигурност, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години.

(4) В случаите по ал. 1–3 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Застрашаване на летище

Чл. 569. Който по какъвто и да е начин разстройва дейността на гражданско летище и с това застрашава или може да застраши неговата сигурност, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Действие с източник на йонизиращо лъчение

Чл. 570. Който противозаконно произвежда, обработва, видоизменя, обезврежда, разпръсква, придобие, държи, превозва, пренася, използва, унищожи или повреди ядрен материал или друг източник на йонизиращо лъчение, като е искал да причини смърт, тежка или средна

телесна повреда или значителни имуществени вреди, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Други терористични действия

Чл. 571. (1) Който с терористична цел извърши деяние по чл. 122, 140, 142, 144, 263, 426, 439, 443, 444, 480, 481, 486–488, 490 и 491, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

(2) Наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор, когато:

1. е причинена смърт;
2. пострадал е орган на власт или представител на държава или на международна организация;
3. пострадал е лице от състава на командването на българските въоръжени сили или на съюзническа въоръжена сила;
4. са пострадали две или повече лица;
5. деянието е причинило разрушаване или повреждане на културна ценност;
6. деянието е причинило бедствие;
7. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение.

(3) Който с терористична цел унищожи или повреди сграда, строеж, инсталация, съоръжение, място за обществено ползване, информационна система, транспортно средство или друго значително имущество, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години, а когато деянието представлява особено тежък случай – с лишаване от свобода от десет до двадесет години.

(4) В случаите по ал. 1 и 2 съдът налага и лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Раздел III ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Укриване или превозване

Чл. 572. Който укрива или превозва лице, което е извършило престъпление по тази глава, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2, но не по-тежко от предвиденото за укривания или превозвания.

Финансиране

Чл. 573. (1) Който пряко или косвено събира или предоставя финансови или други средства, като знае или предполага, че те ще бъдат използвани изцяло или отчасти:

1. за извършване на престъпление по тази глава;
2. от група или организация по чл. 575;
3. от лице, извършило престъпление по тази глава,

се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Предметът на престъплението по ал. 1 се отнема в полза на държавата, а когато липсва или е отчужден – се присъжда неговата равностойност.

Набиране или обучение

Чл. 574. Който набира или обучава отделни лица или групи от хора за извършване на престъпление по тази глава, се наказва с лишаване от свобода от три до дванадесет години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

Създаване на терористична група или организация

Чл. 575. (1) Който образува или ръководи група или организация, която си поставя за цел извършване на престъпления по тази глава, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(2) Който участва в такава група или организация, се наказва с лишаване от свобода до шест години и с лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

(3) Наказанията по ал. 1 и 3 не могат да бъдат по-тежки от наказанията, предвидени за престъпленията, които групата или организацията си е поставила за цел да извършва.

(4) Не се наказва участник в организацията или групата, който доброволно се предаде на властта и я разкрие, преди да е извършено друго престъпление по тази глава.

(5) Участник в организацията или групата, който се предаде на властта и разкрие всичко, което му е известно за нея, когато е извършено някое от престъпленията, за които тя е създадена, се наказва при условията на чл. 67.

Проповядване или подбуждане

Чл. 576. (1) Който проповядва тероризъм или публично оправдава, отрича или грубо омаловажава извършването му, се наказва с лишаване от свобода до три години или с пробация, както и с порицание.

(2) Който явно подбужда към престъпление по тази глава, се наказва с лишаване от свобода до четири години.

(3) Когато деянието по ал. 1 или 2 е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му, наказанието е лишаване от свобода до пет години, лишаване от право по чл. 60, ал. 1 и порицание.

Приготовление за тероризъм

Чл. 577. За приготовление към престъпление по тази глава наказанието е лишаване от свобода до пет години или глоба.

**ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ШЕСТА
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА И ЧОВЕЧЕСТВОТО****Раздел I
ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ МИРА****Пропаганда**

Чл. 578. Който пропагандира война, се наказва с лишаване от свобода до осем години.

Подстрекателство към война

Чл. 579. Който пряко или косвено, чрез печат, слово, средства за масово осведомяване или по друг начин се стреми да предизвика въоръжено нападение от една държава срещу друга, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

Агресия

Чл. 580. Който планира, подготвя или ръководи агресивна война, се наказва с лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или с доживотен затвор.

Раздел II

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЗАКОНИТЕ И ОБИЧАИТЕ ЗА ВОДЕНЕ НА ВОЙНА

Международни военни престъпления

Чл. 581. (1) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война извърши или заповяда да се извърши:

1. убийство, изтезание, осакатяване или друго увреждане на здравето, биологичен, химичен или друг експеримент, причиняване на тежко страдание, унижително или нечовешко отнасяне по отношение на ранени, болни, корабокрушенци, санитарен персонал, гражданското население или военнопленници;

2. значително разрушаване на санитарни съоръжения или присвояване на санитарни съоръжения или материали;

3. незаконно или произволно разрушаване или присвояване на имущества в големи размери,

се наказва с лишаване от свобода от пет до двадесет години или с доживотен затвор.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който:

1. принуди пленник или гражданско лице да служи във въоръжените сили на неприятелска държава;

2. лиши пленник или гражданско лице от правото му да бъде съдено от редовен съд и по редовна процедура;

3. извърши или заповяда да се извършат незаконни депортирания, преследвания, задържания или вземане на заложници.

Забранени методи и средства

Чл. 582. (1) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война използва или заповяда да бъдат използвани ядрено, химическо, бактериологично, биологично или токсично оръжие или друго непозволено средство, или начин за водене на война, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години.

(2) Когато от деянието по ал. 1 са настъпили особено тежки последици, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(3) За приготвяне към престъпление по ал. 1 или 2 наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.

Посегателство срещу ценности

Чл. 583. (1) Който в нарушение на правилата на международното право за водене на война унищожи, повреди или направи негодни

културни или исторически паметници или предмети, произведения на изкуството, сгради или съоръжения с културно, научно или друго хуманитарно предназначение, се наказва с лишаване от свобода от две до десет години.

(2) Който противозаконно отнеме, присвои или укрие предмети по ал. 1, или наложи по отношение на такива предмети контрибуция или конфискация, се наказва с лишаване от свобода от една до десет години.

Злоупотреба с хуманитарни символи

Чл. 584. Който, като няма право, носи знака на Червения кръст или на Червения полумесец или който злоупотреби с флаг или знак на Червения кръст или на Червения полумесец, или с цвета, определен за транспортните средства за санитарна евакуация, се наказва с лишаване от свобода до две години.

Раздел III

ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ГРУПИ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО

Геноцид

Чл. 585. Който с цел да унищожи изцяло или отчасти национална, етническа, расова или религиозна група:

1. причини смърт или тежка телесна повреда на лице, което принадлежи към такава група;

2. постави групата в такива условия на живот, които водят към нейното пълно или частично физическо унищожаване;

3. предприема мерки за възпрепятстване на раждаемостта сред такава група;

4. насилствено предава деца от една група в друга,
се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

Приготовление

Чл. 586. За приготовление към престъпление по чл. 585 наказанието е лишаване от свобода от две до осем години.

Явно подбуждане

Чл. 587. Който явно подбужда към геноцид, се наказва с лишаване от свобода от една до осем години.

Раздел IV ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЧОВЕЧЕСТВОТО

Апартейд

Чл. 588. (1) Който с цел да бъде установено или поддържано господство или системно подтисничество на една расова група над друга расова група:

1. причини смърт или тежка телесна повреда на едно или повече лица от такава група;

2. налага условия на живот от естество да причинят пълно или частично физическо унищожаване на тази група,

се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

(2) Който с целта по ал. 1:

1. незаконно лиши от свобода членове на расова група или ги подлага на принудителен труд;

2. преднамерено създава условия, които препятстват пълноценното развитие на такава група, включително като лишава нейни членове от основни свободи и права на гражданите;

3. предприема мерки за препятстване участието на членове на расова група в политическия, обществения, икономическия или културния живот на страната;

4. предприема мерки за разделяне на населението по расов признак чрез създаване на резервати и гета, чрез забрана на смесени бракове между членове на различни расови групи или чрез експроприация на поземлена собственост, принадлежаща на лица от такава група;

5. отнема основни права и свободи на организации или на лица, защото те се противопоставят на деяния по ал. 1 или по тази алинея, се наказва с лишаване от свобода от пет до петнадесет години.

Изтезание

Чл. 589. (1) Който в нарушение на международен договор, влязъл в сила за Република България, причини на друго болка, физическо или душевно страдание, за да даде той или друго лице сведения или признания, за да бъде наказан за деяние, което пострадалият или друг е извършил или в извършването на което е заподозрян, или за да бъде той или друг заплашен или принуден да извърши нещо против волята си, се наказва с лишаване от свобода от три до осем години.

(2) Когато деянието по ал. 1:

1. е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

2. е извършено с явно или мълчаливо съгласие на длъжностно лице при или по повод изпълнение на службата или на функцията му;

3. е съпроводено с причиняване на средна телесна повреда;

4. е извършено поради защитен признак на пострадалия, наказанието е лишаване от свобода от пет до дванадесет години.

(3) Когато с деяние по ал. 1 или 2 е причинена тежка телесна повреда или смърт, наказанието е лишаване от свобода от десет до двадесет години или доживотен затвор.

(4) Когато е причинена смърт или тежка телесна повреда на повече от едно лице или деянието представлява особено тежък случай, наказанието е лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години или доживотен затвор.

Други престъпления против човечеството

Чл. 590. Който извърши деяние, обявено за престъпление против човечеството от международен договор, влязъл в сила за Република България, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.

Раздел V ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Одобряване на престъпление

Чл. 591. (1) Който оправдава, отрича или грубо омаловажава извършено престъпление против мира и човечеството и с това създаде опасност да се упражни насилие или да се създаде омраза срещу отделни лица или групи от хора поради тяхната раса, цвят на кожата, религия, произход, национална или етническа принадлежност, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години.

(2) Който подбужда друго към престъпление по ал. 1, се наказва с лишаване от свобода до една година.

Допустителство

Чл. 592. Съобразно различията по чл. 542–549 се наказва и онзи, който допусне негов подчинен да извърши престъпление по тази глава.

Особена разпоредба

Чл. 593. За престъпления по чл. 578–583 и 585–590 съдът налага и наказание лишаване от право по чл. 60, ал. 1 или 2.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. Указаните по-долу думи и изрази са употребени в този кодекс в следния смисъл:

1. „Длъжностно лице” е това лице, на което е възложено да изпълнява със заплата или безплатно, постоянно или временно:

а) служба или функция в държавно или общинско учреждение, с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение;

б) работа в лечебно или учебно заведение, с изключение на извършващите дейност само на материално изпълнение;

в) ръководна работа в юридическо лице или при едноличен търговец;

г) пазене или управление на чуждо имущество в държавно или общинско учреждение или предприятие, в лечебно или учебно заведение, в юридическо лице или при едноличен търговец;

д) публична функция.

2. „Публична функция” е дейност с обществено значение, уредена в закон и възложена за изпълнение на правоспособно лице по съответния ред.

3. „Орган на власт” са:

а) органите на законодателната, на изпълнителната и на съдебната власт;

б) органи на местното самоуправление;

в) лицата, които упражняват властническите функции на органите по букви „а” и „б”;

г) Президентът и Вицепрезидентът на Републиката;

д) Конституционният съд, както и съдиите от него.

4. „Надлежен орган” е:

а) орган на съдебната власт;

б) длъжностно лице, чиято служба или функция е да извършва действия за установяване, разкриване или доказване на престъпление;

в) длъжностно лице, чиято служба или функция е свързана с изпълнение на наказание;

г) орган по приходите или публичен изпълнител.

5. „Чуждо длъжностно лице” е това лице, което изпълнява:

а) служба в учреждение на чужда държава;

б) функции, възложени от чужда държава, включително от чуждо държавно предприятие или организация;

в) служба или поръчение, възложени от международна организация, както и служба в международно парламентарно събрание или международен съд;

г) функции на арбитър, възложени в съответствие със законодателството на чужда държава.

6. „При изпълнение на службата или на функцията“ е обстоятелство, което показва, че престъплението е извършено докато деецът или пострадалият изпълнява службата или функцията си във или извън работно време.

7. „По повод изпълнение на службата или на функцията“ е обстоятелство, което показва, че престъплението е извършено в пряка връзка със службата или с функцията на дееца или на пострадалия, но не при изпълнението ѝ.

8. „Лице, ползващо се с международна защита“ е лице, за което е предвидена такава защита в международен договор, който е влязъл в сила за Република България.

9. „Престъплението е извършено от две или повече лица“, когато в самото изпълнение са участвали най-малко две лица.

10. „Тежко престъпление“ е това, за което в този кодекс е предвидено наказание лишаване от свобода повече от пет години или доживотен затвор.

11. „Особено тежък случай“ е този, при който извършеното престъпление разкрива изключително висока степен на обществена опасност на деянието и на дееца с оглед на настъпилите вредни последици или на други отегчаващи обстоятелства.

12. „Маловажен случай“ е този, при който извършеното престъпление представлява по-ниска степен на обществена опасност в сравнение с обикновените случаи на престъпление от съответния вид поради липсата или незначителността на вредните последици или с оглед на други смекчаващи обстоятелства.

13. „Престъпно сдружение“ е структурирано и трайно обединение на две или повече лица да вършат съгласувано в страната или в чужбина престъпления, за които е предвидено наказание лишаване от свобода не по-малко от четири години или доживотен затвор, и чрез които преследват противодържавна, терористична или користна цел. Сдружението е структурирано независимо от разпределението на роли за извършване на конкретно престъпление и е трайно, независимо от времетраенето на участието на отделните лица в него.

14. „Големи размери“ са тези, при които паричната равностойност на предмета на престъплението или на причинената вреда е не по-малка от петдесет установени за страната минимални работни заплати към момента на извършване на деянието.

15. „Особено големи размери“ са тези, при които паричната равностойност на предмета на престъплението или на причинената вреда

е не по-малка от сто установени за страната минимални работни заплати към момента на извършване на деянието.

16. „Значителна стойност“ е тази, при която паричната равностойност на предмета на престъплението е не по-малка от десет установени за страната минимални работни заплати.

17. „Значителна вреда“ е тази, чиято стойност е не по-малка от десет установени за страната минимални работни заплати.

18. „Публични средства“ са:

а) средствата на бюджетните организации по смисъла на § 1, т. 5 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси, на държавните предприятия по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон и на общинските предприятия;

б) средствата от Европейския съюз и по други международни програми и договори;

в) средствата по букви „а“ и „б“, предоставени на други лица за администриране, управление или ползване.

19. „Платежен инструмент“ е веществено средство, което позволява самостоятелно или във връзка с друго средство да се прехвърлят пари или парични стойности или да се ползват услуги, за които се заплаща.

20. „Облага“ е благоприятно изменение с имуществен или неимуществен характер в правната сфера на лице.

21. „Лица в особено близки отношения“ са:

а) съпрузите;

б) лицата, които продължително съжителстват фактически;

в) възходящите, низходящите, осиновителите, осиновените, доведените или заварените, включително на лице по буква „б“;

г) роднините по сребрена линия до четвърта степен.

22. „Защитен признак“ е раса, цвят на кожата, народност, националност, етническа принадлежност, произход, религия, вяра, здравословно състояние, възраст, пол или сексуална ориентация.

23. „Полово действие“ е действие, което предизвиква полово възбуждане или полово удовлетворение, както и похотливото показване на живо или в реално време на човешки полови органи.

24. „Предмет с порнографско съдържание“ е носител на информация (книга, филм, снимка, картина или други), в който по неприличен, неприемлив или несъвместим с обществения морал начин е отразено действително или симулирано полово действие.

25. „Порнографско представление“ е представяне пред другото на полово действие по неприличен, неприемлив или несъвместим с обществения морал начин.

26. „Жилище“ е всяко помещение, което се ползва постоянно или временно за живеене от едно или няколко лица, като включва и прилежащи части с обслужващо предназначение.

27. „Пияно състояние“ е състояние на човек, при което концентрацията на алкохол в неговата кръв не е по-малка от 0,5 на хиляда.

28. „След употреба на наркотично вещество“ е състояние на човек, при което в неговия организъм има наркотично вещество или аналог на наркотично вещество.

29. „Официален документ“ е този, който е издаден по установения ред и форма от длъжностно лице в кръга на неговата служба или функция.

30. „Неистински документ“ е този, на който е придаден вид, че представлява конкретно писмено изявление на друго лице, а не на това, което действително го е съставило.

31. „Документ с невярно съдържание“ е този истински документ, с който се удостоверяват факти или обстоятелства, които не отговарят на действителността.

32. „Противодържавна цел“ е цел за:

- а) насилствено завземане или за насилствено задържане на власт;
- б) нарушаване на териториалната цялост на Република България;
- в) нарушаване на единството на българската нация;
- г) насилствено изменение на установените с Конституцията държавно управление или форма на държавно устройство;
- д) предизвикване на смущения или на затруднения в дейността на органи на власт;
- е) предизвикване на война, на друго враждебно действие или на международни усложнения против Републиката;
- ж) служене на чужда държава, на чужда организация или на организация под чужд контрол във вреда на Републиката;
- з) намаляване на отбранителната способност на Републиката.

33. „Терористична цел“ е цел за:

- а) предизвикване на страх или на смут в населението;
- б) принуждаване на орган на власт, на представител на държава или на международна организация да извърши или да пропусне действие;
- в) подравяне или разрушаване на основни политически, конституционни, икономически или обществени структури на държава или на международна организация.

34. „Военно време“ е времето, през което в страната е обявено военно положение, както и времето от обявяването на война или от фактическото започване на военните действия до обявяване на тяхното прекратяване.

35. „Бойна обстановка” е положение, при което е започнало или предстои да започне изпълнение на бойна задача.

36. „Военно длъжностно лице“ е военнослужещ, който има специфични права и задължения, по силата на които може да предявява задължителни за изпълнение разпореждания.

37. „Затворник“ е всяко лице, което е задържано по установен от закон ред.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. (1) Наказателният кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм. и доп., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. - бр. 97 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. - бр. 120 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 98 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г. и бр. 17, 61 и 84 от 2013 г.) се отменя.

(2) За престъпленията, осъществени до влизането в сила на този кодекс, се прилага отменения с ал. 1 Наказателен кодекс, освен когато са налице условия по чл. 2, ал. 2.

§ 3. (1) Наложения преди влизането в сила на този кодекс наказания „доживотен затвор без замяна” и „пробация” се изтърпяват по досегашния ред.

(2) Наложения преди влизането в сила на този кодекс пробационни мерки се изтърпяват по досегашния ред.

§ 4. Неприклучилите производства за реабилитация по съдебен ред се довършват по досегашния ред.

§ 5. Неприклучилите производства пред местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, срещу непълнолетни, които са извършили престъпление и са освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс (отм.), се довършват по досегашния ред.

§ 6. Неприклучилите наказателни производства, образувани по тъжба на пострадалия или по тъжба на пострадалия до прокурора преди влизането в сила на този кодекс, се довършват по досегашния ред.

§ 7. Неприклучилите наказателни производства, образувани по общия ред за престъпления, които след влизането в сила на този кодекс се преследват по тъжба на пострадалия, се довършват по досегашния ред.

§ 8. Неприклучилите досъдебни производства, образувани за престъпленията чл. 218б от Наказателния кодекс (отм.), се довършват по досегашния ред, а административните наказания се налагат от органите по чл. 424, ал. 4 от Наказателния кодекс (отм.).

§ 9. (1) Неприклучилите наказателни производства за престъпления по чл. 343б и по чл. 326, ал. 1 от Наказателния кодекс (отм.), образувани преди влизането в сила на този кодекс, се прекратяват.

(2) За деянията по ал. 1 се налагат административни наказания, а срокът за издаването на наказателните постановления по чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания започва да тече от влизането в сила на кодекса.

§ 10. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 63 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. - бр. 47 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. - бр. 5 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 45 и 49 от 2012 г. и бр. 15 и 66 от 2013 г.), в чл. 525, ал. 2 думите „чл. 323, ал. 2 от Наказателния кодекс” се заменят с „чл. 428, ал. 2 от Наказателния кодекс”.

§ 11. В Кодекса за застраховането (обн., ДВ, бр. 103 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 105 от 2005 г., бр. 30, 33, 34, 54, 59, 80, 82 и 105 от 2006 г., бр. 48, 53, 97, 100 и 109 от 2007 г., бр. 67 и 69 от 2008 г., бр. 24 и 41 от 2009 г., бр. 19, 41, 43, 86 и 100 от 2010 г., бр. 51, 60 и 77 от 2011 г., бр. 21, 60 и 77 от 2012 г. и бр. 20, 70 и 109 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 157, ал. 1, т. 3 думите „освен ако е реабилитиран” и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 267, ал. 2, т. 1 думите „чл. 346 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 455 от Наказателния кодекс“.

3. В чл. 288, ал. 1, т. 2, буква „г“ и в ал. 3 думите „чл. 346 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 455 от Наказателния кодекс“.

§ 12. В Кодекса за социално осигуряване (обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 55 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 64 от 2000 г., бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45 и 74 от 2002 г., бр. 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 21, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г., бр. 17, 30, 34, 56, 57, 59 и 68 от 2006 г.; попр., бр. 76 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 80, 82, 95, 102 и 105 от 2006 г., бр. 41, 52, 53, 64, 77, 97, 100, 109 и 113 от 2007 г., бр. 33, 43, 67, 69, 89, 102 и 109 от 2008 г., бр. 23, 25, 35, 41, 42, 93, 95, 99 и 103 от 2009 г., бр. 16, 19, 43, 49, 58, 59, 88, 97, 98 и 100 от 2010 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2011 г. - бр. 45 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 60, 77 и 100 от 2011 г., бр. 7, 21, 38, 40, 44, 58, 81, 89, 94 и 99 от 2012 г., бр. 15, 20, 70, 98, 104, 106, 109 и 111 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 4, ал. 1, т. 4 след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”;

2. В чл. 69:

а) в заглавието след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”;

б) в ал. 2 след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”.

3. В чл. 230, ал. 3, буква „в” след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”.

4. В чл. 262, ал. 1, т. 4 след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”.

5. В чл. 282, ал. 1, буква „в” след думите „Закона за изпълнение на наказанията” се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”.

§ 13. В Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г. и бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 24, ал. 1 т. 7 и 9 се отменят.

2. В чл. 35, ал. 2 думите „чл. 95 –110, 115, 116, 118, 119, 123, 124, чл. 131, ал. 2, т. 1 и 2, чл. 142, чл. 149, ал. 5, чл. 152, ал. 4, чл. 196а, 199, 203, чл. 206, ал. 4, чл. 212, ал. 5, чл. 213а, ал. 3 и 4, чл. 214, ал. 2, чл. 219, 224, 225б, 225в, 242, 243 – 246, 248 – 250, 252 – 260, 277а – 278д, 282 – 283б, 287а, 301– 307а, 319а – 319е, чл. 330, ал. 2 и 3, чл. 333, 334, 340 – 342, чл. 343, ал. 1, буква „в”, ал. 3, буква „б” и ал. 4, чл. 349, ал. 2 и 3, чл. 350, ал. 2, чл. 354а, ал. 1 и 2, чл. 354б, чл. 356е - 356и, чл. 357 - 360 и чл. 407 - 419а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 109, 110, 113, 114, 118, 119, 142, чл. 159, ал. 4, чл. 163, ал. 4, чл. 233, ал. 3, чл. 237, чл. 240, ал. 2, чл. 243, ал. 3, чл. 253, ал. 3, чл. 258, 269, 271 – 272, 273 – 276, 292 - 300, 301 – 316, 323 – 328, 330 – 331, 333 – 335, 337, предложение първо, чл. 339 – 340, 341 – 344, 355 – 356, 363, 376 – 381, 384 – 385, 387 – 389, 391 – 397, 411 – 414, 419 – 422, 439 – 448, 451, 452, чл. 453, ал. 1, т. 3 – 6, чл. 472 – 474, 482, 486, 487 – 488, чл. 495, ал. 2 – 4, чл. 501, чл. 502, ал. 1, чл. 509, ал. 3, чл. 510, чл. 511, ал. 2 – 4 и ал. 5, т. 1, предложение второ, т. 2 и 3, чл. 512 – 514, 518 – 524, 557 – 577 и чл. 578 – 592 от Наказателния кодекс”.

3. В чл. 39, ал. 2 думите „чл. 64, ал. 1 или на чл. 66“ се заменят с „чл. 71, ал. 1“.

4. В чл. 63, ал. 2, т. 2 думите „чл. 66“ се заменят с „чл. 71, ал. 1“.

5. В чл. 112, ал. 1 и 3 думите „чл. 53“ се заменят с „чл. 64“.

6. В чл. 172, ал. 2 думите „глава първа, глава втора, раздели I, II, IV, V, VIII и IX, глава пета, раздели I - VII, глава шеста, раздели II - IV, глава осма, глава осма „а”, глава девета „а”, глава единадесета, раздели I - IV, глава дванадесета, глава тринадесета и глава четиринадесета, както и за престъпления по чл. 167, ал. 3 и 4, чл. 169г, чл. 219, ал. 4, предложение второ, чл. 220, ал. 2, чл. 253, чл. 308, ал. 2, 3 и 5, изречение второ, чл. 321, чл. 321а, чл. 356к и чл. 393“ се заменят с „глава дванадесета, раздели I и II, глава тринадесета, раздели I и III, глава петнадесета, глава

шестнадесета, глава деветнадесета, раздели I – III, и раздел IV – чл. 261 – 263, глава двадесета, раздели II и III, глава двадесет и първа, глава двадесет и трета, раздели I, III и V, глава двадесет и четвърта, глава двадесет и пета, глава двадесет и шеста, глава двадесет и осма, глава двадесет и девета, глава тридесет и първа, глава тридесет и втора, глава тридесет и трета, раздели I - V, глава тридесет и четвърта, глава тридесет и пета, глава тридесет и шеста, както и за престъпления по чл. 269, ал. 5, т. 2, чл. 270, ал. 3, чл. 273, чл. 320, ал. 2 и 4, чл. 401, ал. 2 и 3, чл. 403, ал. 1, предложение първо, и ал. 2, чл. 423 и чл. 518”.

7. В чл. 194:

а) в ал. 1, т. 1 думите „по чл. 95 - 110, чл. 357 - 360 и чл. 407 - 419а” се заменят с „по чл. 301 – 308, чл. 313 – 316, чл. 411 – 414, чл. 416, чл. 557 – 577 и чл. 578 – 592;

б) в ал. 2 думите „чл. 234, 242, 242а и 251” се заменят с „чл. 329, 332 и чл. 333 – 337”;

в) в ал. 4 думите „чл. 234, 242, 242а и 251” се заменят с „чл. 329, 332 и чл. 333 – 337”.

8. В чл. 198, ал. 2 думите „чл. 360“ се заменят с „чл. 416“.

9. В чл. 207 ал. 2 – 4 се отменят.

10. В чл. 242, ал. 1 след думите „с налагане на административно наказание” се добавя „или мярка за въздействие”.

11. В чл. 246, ал. 2 и 3 думите „чл. 53“ се заменят с „чл. 64“.

12. В чл. 250, т. 1 цифрите „7” и „9” се заличават.

13. В чл. 301, ал. 1:

а) в т. 3 думите „чл. 23-25 и 27“ се заменят с „чл. 37 – 41 и чл. 44, ал. 2“;

б) в т. 4 думите „чл. 61, ал. 1 и чл. 78а, ал. 1“ се заменят с „чл. 82, ал. 1 или по чл. 105, ал. 1 или 4“;

в) в т. 5 думите „а в случаите по чл. 64, ал. 1 от Наказателния кодекс – каква възпитателна мярка да се наложи“ и запетаята пред тях се заличават;

г) точка 7 се изменя така:

„7. какви мерки за въздействие да се наложат на подсъдимия в случаите на условно осъждане;”

д) в т. 8 думите „чл. 68-69а и чл. 70, ал. 7“ се заменят с „чл. 73, 75 или чл. 101, ал. 2“;

е) в т. 9 думите „чл. 53“ се заменят с „чл. 64“.

14. В чл. 305, ал. 5 думите „в случаите на чл. 61, ал. 2, предложение първо от Наказателния кодекс – признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага възпитателна мярка, в случаите по чл. 78а от Наказателния кодекс – признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага административно наказание” се заменят с „в случаите по чл. 82, ал. 1 от Наказателния кодекс – признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага административно наказание; в случаите по чл. 105, ал. 1 и 4 от Наказателния кодекс – признава подсъдимия за виновен, освобождава го от наказателна отговорност и му налага мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3 от Наказателния кодекс”.

15. В чл. 306, ал. 1:

а) в т. 1 думите „чл. 25, 27 и прилагането на чл. 53“ се заменят с „чл. 41 или 44, ал. 2 и прилагането на чл. 64“;

б) в т. 3 думите „чл. 68, 69, 69а и чл. 70, ал. 7“ се заменят с чл. 73, 75 или чл. 101, ал. 2“; думите „чл. 68, ал. 3“ се заменят с „чл. 73, ал. 4 или чл. 104, ал. 3“; а думите „чл. 70, ал. 7, изречение първо, предложение второ“ се заменят с „чл. 75, ал. 3“.

16. В чл. 337:

а) в ал. 1:

аа) в т. 3 думите „чл. 64, ал. 1 или чл. 66“ се заменят с „чл. 71, ал. 1 или чл. 104, ал. 1“;

бб) в т. 4 думите „чл. 78 и 78а“ се заменят с „чл. 82, ал. 1 и чл. 105, ал. 1 и 4“;

б) в ал. 2, т. 2 думите „по чл. 64, ал. 1 или чл. 66“ се заменят с „чл. 71, ал. 1 или чл. 104, ал. 1“.

17. В чл. 341, ал. 1 числото „436” се заличава.

18. В чл. 346, т. 1 и 2 след думите „с налагане на административно наказание” се добавя „или мярка за въздействие”, а думите „чл. 78а” се заменят с „чл. 82, ал. 1 или чл. 105, ал. 1 или 4”.

19. В чл. 348, ал. 5, т. 1 думите „чл. 36” се заменят с „чл. 46”.

20. В чл. 354, ал. 2, т. 3 думите „чл. 64, ал. 1 или чл. 66” се заменят с „чл. 71, ал. 1 или чл. 104, ал. 1”.

21. В чл. 373, ал. 2 думите „чл. 58а” се заменят с „чл. 68”.

22. В чл. 375 думите „чл. 78а” се заменят с „чл. 82 или чл. 105, ал. 1 или 4”, а след думите „административно наказание” се добавя „или мярка за въздействие”.

23. В чл. 377 думите „чл. 78а” се заменят с „чл. 82 или чл. 105, ал. 1 или 4”.

24. В чл. 378, ал. 4, т. 1 след думите „административно наказание” се добавя „или мярка за въздействие”.

25. В чл. 379 думите „При решаване на делото” се заменят с „В случаите, в които обвиняемият се освобождава от наказателна отговорност с налагане на административно наказание”.

26. В чл. 380, ал. 1 пред думите „Предложението за възобновяване” се добавя „В случаите, в които обвиняемият е освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание”, а думите „по тази глава” се заличават.

27. В чл. 381:

а) в ал. 2 думите „глава първа, глава втора, раздели I и VIII, глава осма, раздел IV, глава единадесета, раздел V, глава дванадесета, глава тринадесета, раздели VI и VII и по глава четиринадесета от особената част на Наказателния кодекс” се заменят с „глава дванадесета, раздел I, глава петнадесета, глава двадесет и първа, глава двадесет и пета, глава тридесет и трета, раздел VI, глава тридесет и пета, глава тридесет и шеста, както и за престъпления по чл. 411 – 414, 416, чл. 526, ал. 4, чл. 528, ал. 2, чл. 529, ал. 2, чл. 530, ал. 4, чл. 531, ал. 3, чл. 536, ал. 3, предложение второ и трето, чл. 537, ал. 4, чл. 538, ал. 2, чл. 539, чл. 540, ал. 5, чл. 541, ал. 3, чл. 542, ал. 6, чл. 544, ал. 4 и чл. 548 – 555 от Наказателния кодекс”.

б) в ал. 4 думите „чл. 55“ се заменят с „чл. 67“;

в) в ал. 5:

аа) в т. 3 думите „чл. 66“ се заменят с „чл. 71, ал. 1“;

бб) в т. 4 думите „на кого да се възложи възпитателната работа“ се заменят с „какви мерки за въздействие да се наложат на подсъдимия“;

вв) в т. 5 думите „възпитателна мярка“ се заменят с „мярка за въздействие“, а думите „чл. 64, ал. 1“ се заменят с „чл. 104, ал. 1“;

г) в ал. 8 думите „чл. 23“ се заменят с „чл. 37 - 41“.

28. В чл. 383:

а) в ал. 2 думите „чл. 68, ал. 1“ се заменят с „чл. 73, ал. 1 или 2 или чл. 101, ал. 2“;

б) в ал. 3 думите „чл. 68, ал. 2“ се заменят с „чл. 73, ал. 3“.

29. В чл. 395 ал. 2 и 3 се отменят.

30. В чл. 411а:

а) в ал. 1 думите „чл. 321 и чл. 321а“ се заменят с „чл. 423“;

б) алинея 2 се изменя така:

„(2) На специализирания наказателен съд са подсъдни и делата за престъпления по чл. 110, ал. 1, т. 9, чл. 125, ал. 1, т. 9, чл. 138, ал. 4, чл. 140, ал. 2, т. 6, чл. 142, ал. 2, т. 4, чл. 144, ал. 3, чл. 175, ал. 3, т. 1, чл. 176, ал. 3, чл. 179, ал. 3, чл. 185, т. 9, чл. 190, ал. 1 и ал. 2, чл. 214, ал. 2, чл. 233, ал. 2, т. 3, чл. 237, ал. 2, т. 3, чл. 246, ал. 2, чл. 258, ал. 1, т. 2 и т. 3, чл. 262, т. 3, чл. 263, ал. 4, чл. 273, ал. 3, т. 4, чл. 287, ал. 4, т. 1, чл. 321, ал. 3, т. 3, чл. 332, ал. 4, т. 2, чл. 333, ал. 2, т. 5, чл. 334, ал. 4, т. 2, чл. 342, ал. 2, т. 3, чл. 348, ал. 3, предложение първо, чл. 353, ал. 2, т. 5, чл. 391, ал. 4, т. 2, чл. 396, ал. 3, т. 1, чл. 401, ал. 3, т. 1, чл. 419, ал. 4, т. 2, чл. 420, ал. 3, т. 2, чл. 421, ал. 3, т. 1, чл. 422, ал. 3, т. 2, чл. 444, ал. 1, т. 2, чл. 446, ал. 1, чл. 455, ал. 2, т. 3, чл. 482, ал. 3, т. 2, чл. 488, ал. 2, т. 2, чл. 491, ал. 2, чл. 492, ал. 2, чл. 493, ал. 2, чл. 509, ал. 3, чл. 510, ал. 2, т. 1, чл. 511, ал. 3, т. 1, чл. 512, ал. 2, т. 1 и 4, чл. 513, чл. 520, ал. 1, т. 5, чл. 561, ал. 2, чл. 563, ал. 2, 565, ал. 2, 566, ал. 2 и 571, ал. 2, т. 7 от Наказателния кодекс.“

31. В чл. 416 се правят следните изменения:

а) в ал. 2 след думата „наказание“ се добавя „или мярка за въздействие“;

б) в ал. 3 думите „чл. 53“ се заменят с „чл. 64“.

32. В чл. 417 думите „чл. 59“ се заменят с „чл. 70“.

33. В чл. 420, ал. 2 след думите „с налагане на административно наказание” се добавя „или мярка за въздействие”, а думите „чл. 78а“ се заменят с „чл. 82, ал. 1 или чл. 105, ал. 1 или 4“.

34. В част седма наименованието на глава тридесет и четвърта се изменя така:

„ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА
ПРОИЗВОДСТВО ЗА НАСТАНЯВАНЕ И ЛЕЧЕНИЕ“

35. В глава тридесет и четвърта наименованието „Раздел I „Прилагане на принудителни медицински мерки“ се заличава.

36. Създава се чл. 426а:

„Лица, които подлежат на настаняване и лечение

Чл. 426а. На настаняване и лечение по този ред подлежат лица, които са:

1. извършили общественоопасно деяние в състояние на невменяемост;

2. извършили престъпление, но са изпаднали в състояние на невменяемост преди постановяване на присъдата;

3. извършили престъпление, за което са осъдени, но са изпаднали в състояние на невменяемост преди или през време на изтърпяване на наказанието.”

37. В чл. 427:

а) заглавието се изменя така:

„Предложение за настаняване и лечение“

б) в ал. 1 думите „прилагане на принудителни медицински мерки по чл. 89 и следващите“ се заменят с „настаняване и лечение на лица по чл. 426а“.

38. В чл. 428 думите „прилагане на принудителни медицински мерки“ се заменят с „настаняване и лечение“.

39. В чл. 430, ал. 1, 2 и 3 думите „прилагането на принудителни медицински мерки“ се заменят с „настаняване и лечение“.

40. Член 432 се изменя така:

„Продължаване, замяна или прекратяване на лечението

Чл. 432. (1) След изтичане на шест месеца от настаняването за лечение съдът служебно се произнася за продължаване, замяна или прекратяване на лечението.

(2) Преди изтичане на шестмесечния срок от настаняването за лечение съдът може да замени или да прекрати лечението по предложение на прокурора.

(3) Съдът се произнася по продължаването, замяната или прекратяването на лечението в съдебно заседание, след като вземе мнението на съответното лечебно заведение и заключението на вещо лице – психиатър.“

41. В глава тридесет и четвърта раздел II „Реабилитация“ се отменя.

42. Членове 433 – 436 се отменят.

43. В глава тридесет и пета наименованието на Раздел I се изменя така:

„Раздел I Условно предсрочно освобождаване“

44. В чл. 437:

а) в заглавието след думите „Предложение за“ се добавя „условно“;

б) в ал. 1:

аа) в основния текст думите „Предложение за предсрочно освобождаване по чл. 70 и 71“ се заменят с „Предложение за условно предсрочно освобождаване по чл. 74 или 102“;

бб) в т. 2 думите „чл. 17 от Закона за изпълнение на наказанията“ се заменят с „чл. 73 от Закона за изпълнение на наказанията, мерките за въздействие и задържането под стража“;

в) в ал. 2 след думите „предлага за“ се добавя „условно“.

45. В чл. 439, ал. 2 думите „чл. 17 от Закона за изпълнение на наказанията“ се заменят с „чл. 73 от Закона за изпълнение на наказанията, мерките за въздействие и задържането под стража“.

46. В чл. 442 думите „чл. 70, ал. 7 и 8“ се заменят с „чл. 75“.

47. В чл. 443 в основния текст думите „чл. 41, ал. 4“ се заменят с „чл. 51, ал. 3“.

§ 14. В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 54 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 28 и 101 от 1983 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 24 от 1987 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 105 от 1991 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 102 от 1995 г., бр. 12 и 110 от 1996 г., бр. 11, 15, 59, 85 и 89 от 1998 г., бр. 51, 67 и 114 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 25, 61 и 101 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 39 и 79 от 2005 г., бр. 30, 33, 69, 108 от 2006 г., бр. 51, 59 и 97 от 2007 г., бр. 12, 27 и 32 от 2009 г., бр. 10, 33, 39, 60 и 77 от 2011 г., бр. 19, 54 и 77 от 2012 г. и бр. 17 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 9, ал. 2, буква „б“ думите „чл. 218б, ал. 1 от Наказателния кодекс“ се заличават.

2. В чл. 83а, ал. 1 думите „чл. 108а, 109, 110 (приготовление към тероризъм), 142 - 143а, чл. 152, ал. 3, т. 4, чл. 153, 154а, 155, 155а, 156, 158а, 159 - 159г, чл. 162, ал. 1 и 2, чл. 172а - 174, 209 - 212а, 213а, 214, 215, 225в, чл. 227, ал. 1 - 5, чл. 242, 250, 252, 253, 254, 254б, 255, 256, 257, 278в - 278д, 280, 283, 301 - 307, 307б, 307в, 307г, чл. 308, ал. 3, чл. 319а - 319е, 320 - 321а, 327, 352, 352а, 353б - 353е, 354а - 354в, 356к и 419а от Наказателния кодекс, както и от всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група“ се заменят с „чл. 140 – 144, 148 - 149, чл. 158, ал. 1, чл. 160, ал. 2, чл. 164, 169, 173, 174 – 176, 180, 181, 182 – 186, чл. 187, ал. 1 и 3, чл. 188, ал. 1 и 2, чл. 209 – 212, 249 – 256, 257 – 258, 261 – 262, 273, чл. 277, ал. 1-3, чл. 292, 293, 315, 330 - 331, 333 – 335, 337, 341 – 343, 353, 356, 376 – 389, чл. 401, ал. 3, чл. 419 – 422, 423 – 425, 434 – 437, 463 – 464, 466 – 467, 469 – 471, 472 – 474, 509 – 514, 518, 557 – 577 и 591 от Наказателния кодекс, както и от всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение“.

§ 15. В Закона за административното регулиране на производството и търговията с оптични дискове, матрици и други обекти, съдържащи обекти на авторското право и сродните права (обн., ДВ, бр. 74 от 2005 г.; изм. и доп., бр.105 от 2005 г., бр. 30 и 34 от 2006 г., бр. 84 от 2007 г., бр. 82 от 2009 г. и бр. 25 и 77 от 2011 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 12, т. 5 думите „чл. 172а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 211 от Наказателния кодекс“.

2. В чл. 14, ал. 1, т. 3 думите „чл. 172а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 211 от Наказателния кодекс“.

3. В чл. 36, т. 5 думите „чл. 172а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 211 от Наказателния кодекс“.

§ 16. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 1999 г. - бр. 8 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 и 81 от 2000 г., бр. 99 от 2001 г.; попр., бр. 101 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 95 от 2003 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30, 69 и 102 от 2006 г., бр. 46 и 78 от 2007 г., бр. 43 и 94 от 2008 г., бр. 35 и 42 от 2009 г., бр. 24 и 97 от 2010 г., бр. 69 от 2011 г., бр. 15 и 82 от 2012 г. и бр. 15 и 17 от 2013 г.) в чл. 19, ал. 5 думите „освен ако са реабилитирани“ се заличават.

§ 17. В Закона за безмитната търговия (обн., ДВ, бр. 105 от 2006 г.; изм., бр. 52 от 2008 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 3, ал. 2, т. 4, буква „а“ думите „освен ако са реабилитирани“ се заличават.

2. В чл. 15, ал. 3 думите „реабилитирани или“ се заличават.

§ 18. В Закона за биологичното разнообразие (обн., ДВ, бр. 77 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 88 и 105 от 2005 г., бр. 29, 30, 34 и 80 от 2006 г., бр. 52, 53, 64 и 94 от 2007 г., бр. 43 от 2008 г., бр. 19, 80 и 103 от 2009 г., бр. 62 и 89 от 2010 г., бр. 19 и 33 от 2011 г., бр. 32, 59 и 77 от 2012 г. и бр. 15, 27 и 66 от 2013 г.) в Приложение № 3 към чл. 37 думите „чл. 278д от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 474, ал. 2 от Наказателния кодекс“.

§ 19. В Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (обн., Изв., бр. 13 от 1958 г.; изм., бр. 11 от 1961 г.; ДВ, бр. 35 от 1966 г.; изм. и доп., бр. 30 от 1969 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 53 от 1975 г.; попр., бр. 55 от 1975 г.; изм. и доп., бр. 63 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 75 от 1988 г., бр. 110 от 1996 г.; попр., бр. 3 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 69 от 1999 г., бр. 66 и 96 от 2004 г., бр. 28, 94 и 103 от 2005 г., бр. 25, 47 и 74 от 2009 г., бр. 50 от 2010 г., бр. 82 от 2012 г. и бр. 15 и 68 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8, ал. 1, буква „в“ след думите „условно осъдени и“ се добавя „условно“.

2. В чл. 10, ал. 1, буква „в“ след думите „Закон за изпълнение на наказанията“ се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие“;

3. В чл. 11, ал. 1 думите „и престъпления, извършени от непълнолетни, освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс“ и запетаята след тях се заличават.

4. В чл. 12, т. 2 думите „както и когато непълнолетни, извършили престъпления, са освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс и делото е изпратено за разглеждане от местната комисия“ се заменят със „за които не носят наказателна отговорност“.

5. В чл. 13, ал. 1 думите „и непълнолетни, извършили престъпления, освободени от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс” и запетаята след тях се заличават.

6. В чл. 13б думите „или от влизането в сила на акта по чл. 61 от Наказателния кодекс“ се заличават.

7. В чл. 16, ал. 1, в основния текст думите „и за престъпления на непълнолетни” и запетаята след тях се заличават.

8. В чл. 21, ал. 1, т. 3 думите „освен в случаите, когато непълнолетният е освободен от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс“ се заличават.

9. В чл. 28, ал. 2 изречение второ се заличава.

10. В чл. 49а, т. 2 думите „и непълнолетен, освободен от наказателна отговорност по чл. 61 от Наказателния кодекс“ и запетаята след тях се заличават.

§ 20. В Закона за българските лични документи (обн., ДВ, бр. 93 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 53, 67, 70 и 113 от 1999 г., бр. 108 от 2000 г., бр. 42 от 2001 г., бр. 45 и 54 от 2002 г., бр. 29 и 63 от 2003 г., бр. 96, 103 и 111 от 2004 г., бр. 43, 71, 86, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 82 и 105 от 2006 г., бр. 29, 46 и 52 от 2007 г., бр. 66, 88 и 110 от 2008 г., бр. 35, 47, 82 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 100 от 2010 г., бр. 9, 23, 32 и 55 от 2011 г., бр. 21, 42 и 75 от 2012 г. и бр. 23 и 70 от 2013 г.) в чл. 75, т. 3 думите „чл. 66 и 70 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 71 и 74 от Наказателния кодекс“.

§ 21. В Закона за българското гражданство (обн., ДВ, бр. 136 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 41 от 2001 г., бр. 54 от 2002 г., бр. 52 и 109 от 2007 г., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 33 от 2010 г., бр. 11 и 21 от 2012 г. и бр. 16, 66, 68 и 108 от 2013 г.) в чл. 12, ал. 1, т. 3 думите „освен ако е реабилитирано“ се заличават.

§ 22. В Закона за виното и спиртните напитки (обн., ДВ, бр. 45 от 2012 г.; изм., бр. 15 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В приложение № 6 към чл. 134, т. 5 думите „по чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „по чл. 407 от Наказателния кодекс“.

2. В приложение № 7 към чл. 143 думите „по чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „по чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 23. В Закона за геодезията и картографията (обн., ДВ, бр. 29 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 57 и 109 от 2007 г., бр. 36 от 2008 г., бр. 19 и 74 от 2009 г., бр. 77 от 2010 г., бр. 77 от 2012 г. и бр. 66 от 2013 г.) в § 1, т. 4 от Допълнителната разпоредба думите „чл. 93, т. 1, буква „а“ от Наказателния кодекс“ се заменят с „§ 1, т. 1, буква „а“ от Допълнителната разпоредба на Наказателния кодекс“.

§ 24. В Закона за горите (обн., ДВ, бр. 19 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 43 от 2011 г., бр. 38, 60 и 82 от 2012 г. и бр. 15, 27 и 66 от 2013 г.) в чл. 198, ал. 2, т. 2 думите „чл. 78а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 82 от Наказателния кодекс“.

§ 25. В Закона за данъците върху доходите на физическите лица (обн., ДВ, бр. 95 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 52, 64 и 113 от 2007 г., бр. 28, 43 и 106 от 2008 г., бр. 25, 32, 35, 41, 82, 95 и 99 от 2009 г., бр. 16, 49, 94 и 100 от 2010 г., бр. 19, 31, 35, 51 и 99 от 2011 г., бр. 40, 81 и 94 от 2012 г., бр. 23, 66, 100 и 109 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.) в чл. 24, ал. 2, буква „д“ след думите „Закон за изпълнение на наказанията“ се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие“.

§ 26. В Закона за движението по пътищата (обн., ДВ, бр. 20 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 1 от 2000 г., бр. 43 и 76 от 2002 г., бр. 16 и 22 от 2003 г., бр. 6, 70, 85 и 115 от 2004 г., бр. 79, 92, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г., бр. 30, 34, 61, 64, 80, 82, 85 и 102 от 2006 г., бр. 22, 51, 53, 97 и 109 от 2007 г., бр. 36, 43, 69, 88 и 102 от 2008 г., бр. 74, 75, 82 и 93 от 2009 г., бр. 54, 98 и 100 от 2010 г., бр. 10, 19, 39 и 48 от 2011 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2012 г. – бр. 20 от 2012 г.; изм. и доп., бр. 47, 53, 54, 60 и 75 от 2012 г. и бр. 15 и 68 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 152, ал. 1, т. 2, буква „в“ думите „чл. 343г от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 60, ал. 1, т. 2 от Наказателния кодекс“.

2. В чл. 174:

- а) в ал. 1 думите „до 1,2 на хиляда включително“ се заличават;
- б) алинея 2 се отменя.

3. В чл. 175 се правят следните изменения:

а) създава се нова т. 2:

„2. си служи с контролен знак, издаден за друго моторно превозно средство, или със знак, неиздаден от съответните органи“;

б) досегашните т. 2 - 6 стават съответно т. 3 - 7.

4. В чл. 177, ал. 1 се създава т. 12:

„12. който, без да има право на това, премахне или премести пътен знак, пътна маркировка или друго средство за организиране движението по пътищата.”

5. В Допълнителните разпоредби, в § 6, т. 33 думите „а в случаите по чл. 174, ал. 2 - в двегодишен срок“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 27. В Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране (обн., ДВ, бр. 77 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 21 от 2012 г. и бр. 109 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 10, ал. 1 т. 1 се изменя така:

„1. осъждано за престъпления против собствеността, против стопанската дейност или против паричната система и публичните финанси.”

2. В чл. 93, ал. 1, т. 2 думите „освен ако е реабилитирано“ се заличават.

§ 28. В Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (обн., ДВ, бр. 109 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 69 и 94 от 2008 г., бр. 22, 35, 42, 82 и 93 от 2009 г., бр. 16, 80 и 97 от 2010 г., бр. 9 и 100 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г. и бр. 15, 30, 52, 65 и 71 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8, ал. 3, т. 4 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята след тях се заличават.

2. В чл. 53, ал. 1, т. 4 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята след тях се заличават.

3. В чл. 110, ал. 1, т. 7, буква „а“ думите „чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 60, ал. 1 от Наказателния кодекс“.

§ 29. В Закона за държавната финансова инспекция (обн., ДВ, бр. 33 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 59 от 2006 г., бр. 59, 64 и 86 от 2007 г., бр. 98 от 2008 г., бр. 42 от 2009 г., бр. 60 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 9, ал. 2, т. 5 думите „независимо че е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 30. В Закона за държавния служител (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 1 от 2000 г., бр. 25, 99 и 110 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30 и 102 от 2006 г., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 43, 94 и 108 от 2008 г., бр. 35, 42, 74 и 103 от 2009 г., бр. 15, 46, 58 и 77 от 2010 г.; Решение № 12 на

Конституционния съд от 2010 г. - бр. 91 от 2010 г.; изм. и доп., бр. 97 от 2010 г., бр. 1, 18 и 100 от 2011 г., бр. 15, 20, 38 и 82 от 2012 г. и бр. 15 и 68 от 2013 г.), в чл. 100, ал. 2 думите „чл. 93, т. 1, буква „а“ от Наказателния кодекс“ се заменят с „§ 1, т. 1, буква „а“ от Допълнителната разпоредба на Наказателния кодекс“.

§ 31. В Закона за държавния фонд за гарантиране устойчивостта на държавната пенсионна система (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 99 от 2009 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 3, ал. 1, т. 1 думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 32. В Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест (обн., ДВ, бр. 46 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 86 от 2005 г., бр. 52 от 2008 г., бр. 49 от 2010 г. и бр. 55 от 2011 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 36, ал. 3, т. 1 след думите „в организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

2. В приложението към чл. 37, ал. 1, в буква „е“, т. 1 след думите „в организирана престъпна група“ се добавя „или в престъпно сдружение“.

§ 33. В Закона за електронните съобщения (обн., ДВ, бр. 41 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 109 от 2007 г., бр. 36, 43 и 69 от 2008 г., бр. 17, 35, 37 и 42 от 2009 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2009 г. - бр. 45 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 82, 89 и 93 от 2009 г., бр. 12, 17, 27 и 97 от 2010 г., бр. 105 от 2011 г., бр. 38, 44 и 82 от 2012 г. и бр. 15, 27, 28, 52, 66 и 70 от 2013 г.), в чл. 250а, ал. 2 думите „чл. 319а - 319е от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 419 – 422 от Наказателния кодекс“.

§ 34. В Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г., бр. 30, 65 и 74 от 2006 г., бр. 49, 55 и 59 от 2007 г., бр. 36, 43 и 98 от 2008 г., бр. 35, 41, 42, 82 и 103 от 2009 г., бр. 54 и 97 от 2010 г., бр. 35 и 47 от 2011 г., бр. 38, 54 и 82 от 2012 г. и бр. 15, 20, 23, 59 и 66 от 2013 г.), в чл. 56, ал. 11, т. 2 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 35. В Закона за жилищностроителните кооперации (обн., ДВ, бр. 55 от 1978 г.; изм. и доп., бр. 102 от 1981 г., бр. 45 от 1984 г., бр. 75 от 1988 г., бр. 46 от 1989 г., бр. 21 от 1990 г., бр. 60 от 1992 г., бр. 104 от 1996 г., бр. 117 от 1997 г. и бр. 59 от 1998 г.), в чл. 31, ал. 2, т. 1 думите

„чл. 37, точка 6 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 60, ал. 1, т. 1 от Наказателния кодекс“.

§ 36. В Закона за защита на класифицираната информация (обн., ДВ, бр. 45 от 2002 г.; попр., бр. 5 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 31 от 2003 г., бр. 52, 55 и 89 от 2004 г., бр. 17 и 82 от 2006 г., бр. 46, 57, 95 и 109 от 2007 г., бр. 36, 66, 69 и 109 от 2008 г., бр. 35, 42, 82 и 93 от 2009 г., бр. 16 и 88 от 2010 г., бр. 23, 48 и 80 от 2011 г., бр. 44 и 103 от 2012 г. и бр. 52 и 70 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 40, ал. 1, т. 4 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 101, ал. 1, т. 6 думите „освен ако е реабилитиран“ и запетаята пред тях се заличават.

3. В § 2 от Допълнителните разпоредби думите „чл. 93, т. 1 от Наказателния кодекс“ се заменят с „§ 1, т. 1, буква „а“ от Допълнителната разпоредба на Наказателния кодекс“.

4. В приложение № 2 към чл. 47 и 48, т. XXIII думите „организирана престъпна група (българска или чуждестранна)“ се заменят с „българско престъпно сдружение или чуждестранна организирана престъпна група“.

§ 37. В Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателното производство (обн., ДВ, бр. 103 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 82 от 2006 г., бр. 33 и 66 от 2008 г. и бр. 82 от 2009 г.), в чл. 4 думите „по глава първа, глава втора, глава шеста - чл. 242, ал. 2, 3 и 4, глава осма - раздел IV, глава единадесета - чл. 330, 333, чл. 354а - 354в, и глава четиринадесета от Наказателния кодекс и по всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група“ се заменят с „по глава дванадесета, глава тринадесета, раздели I и III, глава четиринадесета, глава петнадесета, глава шестнадесета, глава двадесет и първа – чл. 301 – 308, чл. 313 – 316, глава двадесет и трета – чл. 334 и 335, глава двадесет и пета, глава тридесет и трета – чл. 481 – 482, 486, чл. 509 – 514, глава тридесет и пета и глава тридесет и шеста от Наказателния кодекс и по всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение“.

§ 38. В Закона за защита на личните данни (обн., ДВ, бр. 1 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 70 и 93 от 2004 г., бр. 43 и 103 от 2005 г., бр. 30 и 91 от 2006 г., бр. 57 от 2007 г., бр. 42 от 2009 г., бр. 94 и 97 от 2010 г.,

бр. 39, 81 и 105 от 2011 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 8, ал. 1, т. 3 думите „независимо дали са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 39. В Закона за защита при бедствия (обн., ДВ, бр. 102 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 41 и 113 от 2007 г., бр. 69 и 102 от 2008 г., бр. 35, 74 и 93 от 2009 г., бр. 61, 88 и 98 от 2010 г., бр. 8, 39 и 80 от 2011 г. и бр. 68 от 2013 г.), в чл. 40, ал. 1 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 40. В Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (обн., ДВ, бр. 25 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74 и 82 от 2009 г., бр. 32 и 73 от 2010 г., бр. 81 от 2011 г., бр. 103 от 2012 г. и бр. 15 и 68 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В наименованието на закона, след думите „изпълнение на наказанията“ се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие”.

2. Член 1 се изменя така:

„Чл. 1. Този закон урежда:

1. изпълнението на наказанията, наложени от съдилищата, с влезли в сила съдебни актове;

2. изпълнението на мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс;

3. правното положение на лица, задържани под стража по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.“

3. В чл. 4, ал. 2 след думата „наказанията“ се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс“.

4. В чл. 5:

а) в ал. 1 след думата „наказанията“ се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”;

б) в ал. 2 след думата „наказанията“ се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”.

5. В чл. 6, ал. 1 след думата „наказанията“ се поставя запетая и се добавя „мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс“.

6. В чл. 8, ал. 2 след думата „наказанията“ се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс“.

7. В чл. 9, ал. 2 след думата „наказанието“ се добавя „или мярката за въздействие, освен в случаите по чл. 239а, ал. 3”.

8. В чл. 10:

а) в ал. 1 накрая се добавя „и мерките за въздействие, освен в случаите по чл. 239а, ал. 3”;

б) в ал. 2, т. 2 накрая се добавя „и мерките за въздействие, освен в случаите по чл. 239а, ал. 3”.

9. В чл. 16а, т. 2 думите „пробационните мерки” се заменят с „мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”.

10. Създават се членове 16б – 16д:

„Чл. 16б. (1) Пробационните служби се създават и закриват със заповед на министъра на правосъдието, който осъществява общото ръководство и контрола върху тяхната дейност.

(2) Прякото ръководство и контрол върху дейността на пробационните служби се осъществяват от главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“.

Чл. 16в. Пробационните служби:

1. изпълняват наказанието пробация;

2. осигуряват необходимото наказателно-изпълнително въздействие за поправка и превъзпитание на осъдените лица и за постигане целите на наказанието;

3. подпомагат съда при избора на подходяща мярка за въздействие;

4. организират и изпълняват мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс;

5. работят във взаимодействие с държавни органи, правителствени и неправителствени организации за ресоциализацията на осъдените.

Чл. 16г. (1) Пробационните служители се организират в пробационни служби.

(2) По искане на съда за избор на подходящо наказание или мярка за въздействие пробационните служители изготвят предсъдебни доклади.

Чл. 16д. Окръжният прокурор упражнява надзор за законност върху дейността на пробационните служби по реда на Закона за съдебната власт.”

11. В чл. 32:

а) в ал. 2:

аа) в т. 1 накрая се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”;

бб) в т. 3 накрая се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”;

б) в ал. 3 след думите „изпълнение на наказанията” се добавя „и мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс”;

в) в ал. 4 след думите „изпълнение на наказанията” се добавя „и мерките за въздействие”.

12. В чл. 55, ал. 3 думите “и на доживотен затвор без замяна” се заличават.

13. В чл. 61, т. 1 думите „и на доживотен затвор без замяна“ се заличават.

14. В чл. 71, ал. 3 думите “и на доживотен затвор без замяна” се заличават.

15. В чл. 74, ал. 1 т. 6 се изменя така:

„6. предлага на окръжния съд условно предсрочно освобождаване със или без налагане на мерки за въздействие;“.

16. Създава се чл. 74а:

„Чл. 74а. (1) В заседанията на Комисията по изпълнение на наказанията за замяна на режима на лишените от свобода, преместване в други затворнически заведения и условно предсрочно освобождаване участва и пробационен служител.

(2) В случаите по ал. 1 началникът на пробационната служба организира взаимодействието с началника на затвора или на поправителния дом по местоизпълнение на наказанието и осигурява участието на пробационен служител.“

17. В чл. 76, ал. 1, т. 3 думите „и предсрочно” се заличават.

18. В чл. 176 т. 4 се изменя така:

„4. при условно предсрочно освобождаване;”.

19. В чл. 180, ал. 1 думите „и предсрочно” се заличават.

20. В чл. 183, ал. 4 думите „или предсрочно” се заличават.

21. В чл. 184:

а) в ал. 1 думите „пробационни мерки“ се заменят с „мерки за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 или 4 от Наказателния кодекс”;

б) в ал. 3 думите „пробационните мерки“ се заменят с „мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 или 4 от Наказателния кодекс”.

22. В наименованието на глава петнадесета думите „и доживотен затвор без замяна“ се заличават.

23. В чл. 197, ал. 1 и 2 думите „и доживотен затвор без замяна“ се заличават.

24. В чл. 198, ал. 1 и 2 думите „и на доживотен затвор без замяна“ се заличават.

25. В чл. 199, ал. 1 думите „и на доживотен затвор без замяна“ се заличават.

26. В наименованието на част трета се създава изречение второ:
„Изпълнение на мерки за въздействие“.

27. Членове 200 и 201 се отменят.

28. Член 202 се изменя така:

„Чл. 202. (1) В района на действие на всеки районен съд се създава пробационен съвет в състав:

1. председател - пробационен служител или юрисконсулт от съответната териториална служба;

2. членове - представители на общините, районните управления на Министерството на вътрешните работи, териториалните структури на здравеопазването, образованието, социалните грижи и службите по заетостта.

(2) В заседанието на пробационния съвет участва прокурор от съответната районна прокуратура.

(3) За участие в заседанията на пробационния съвет може да се привличат представители на неправителствени организации.

(4) Поименният състав на пробационните съвети се определя от главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” по предложение на началниците на областните служби „Изпълнение на наказанията”.

29. В чл. 203, ал. 3 т. 3 и 4 се изменят така:

„3. изготвяне на предложение до съответния съд по чл. 57, чл. 73, ал. 4 и чл. 75, ал. 3 от Наказателния кодекс;

4. изготвяне на предложение до съответния прокурор за упражняване на правомощията му по чл. 427 от Наказателно-процесуалния кодекс или по чл. 157 от Закона за здравето.”

30. В чл. 204 думите „пробационните служби и” се заличават.

31. Член 205 се изменя така:

„Чл. 205. (1) Наказанието пробация се изпълнява по настоящия адрес на осъдения.

(2) Местоизпълнението на пробацията може да бъде променено със заповед на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията”:

1. при промяна на настоящия адрес на осъдения, когато изпълнението на наказанието следва да продължи в друга пробационна служба;

2. по молба на осъдения, придружена с удостоверение за промяна на настоящия адрес; в този случай съответният пробационен служител изготвя становище.

(3) Местоизпълнението на пробацията в района на една и съща пробационна служба може да бъде променено със заповед на началника ѝ по молба на осъдения, придружена със становище от пробационния служител.

(4) За промяната по реда на ал. 2 или 3 задължително се уведомява съответната прокуратура, кметът на населеното място и съответният началник на районното управление на Министерството на вътрешните работи.”

32. В чл. 208:

а) в ал. 1, изречение второ, думите „размерът и видът на постановените от съда пробационни мерки” се заменят с „продължителността на наложеното наказание пробация”;

б) в ал. 3 думите „наложените пробационни мерки“ се заменят с „наказанието пробация“.

33. В чл. 209:

а) в ал. 1, т. 2 думите „пробационните мерки“ се заменят с „пробацията“;

б) в ал. 3 думите „пробационните мерки“ се заменят с „пробацията“.

34. Член 210 се изменя така:

„Чл. 210. (1) Срещите на осъдения с пробационния служител се провеждат по график и са планирани, извънредни или по искане на осъдения.

(2) Извънредните срещи се провеждат по ред, определен от пробационния служител. Когато се налага провеждането им след 22,00 ч. до 06,00 ч. сутринта, се уведомява районният прокурор.

(3) Когато срещата е поискана от осъдения, тя се провежда до 7 дни от поискването ѝ.”

35. Член 211 се изменя така:

„Чл. 211. (1) Поставянето под надзор на пробационната служба включва:

1. явяване на осъдения два пъти седмично пред пробационен служител;

2. задължение на осъдения да не променя своя адрес по мястото на изпълнение на наказанието, преди да е уведомил за такава промяна пробационния служител.

(2) Явяването на осъдения се извършва пред пробационен служител или пред определено от него длъжностно лице.

(3) Явяването се изпълнява по план, изготвен от пробационния служител и съгласуван със съответния началник на районното управление на Министерството на вътрешните работи.

(4) Поставянето под надзор може да се изпълнява чрез система за електронно наблюдение върху поведението на осъдения. Електронното наблюдение се урежда с наредба на министъра на правосъдието.”

36. Член 212 се изменя така:

„Чл. 212. (1) Пробационният служител може да освободи осъдения от поставянето под надзор за срок до 10 дни:

1. по причини от личен или служебен характер;

2. за домашно или болнично лечение;

3. за явяване на изпит в училища или във връзка със съдебни производства.

(2) Когато се налага отсъствието да продължи повече от 10 денонощия, пробационният служител съгласува разрешението със съответния районен прокурор.

(3) Времето за болнично или домашно лечение се удостоверява с официален документ, издаден от личния или лекуващия лекар, от лекарска консултативна комисия или от лекар по дентална медицина.

(4) Планирани срещи с пробационен служител се провеждат по друго време, уговорено с осъдения.”

37. Създава се чл. 212а:

„Чл. 212а. (1) За изтърпяно наказание се зачита и времето по чл. 212, ал. 1, т. 2, ако е за срок до 30 дни.

(2) Когато се налага освобождаването по чл. 212, ал. 1, т. 2 да продължи повече от 30 дни, изпълнението на наказанието пробация се спира по реда на чл. 228.”

38. Членове 213 – 224 се отменят.

39. Член 226 се изменя така:

„Чл. 226. (1) Когато осъденият е изтърпял най-малко една четвърт от определения размер на наложеното наказание пробация и е показал примерно поведение, пробационният съвет по предложение на пробационния служител съобразно оценката на осъдения може да намали честотата на явяването пред пробационен служител или да смекчи интензивността на електронното наблюдение.

(2) Честотата на явяване пред пробационния служител не може да бъде по-малка от веднъж месечно.

(3) За допуснати от осъдения нарушения пробационният съвет може да възстанови първоначалното съдържание на наказанието пробация.”

40. В чл. 227, ал. 1 думите „на постановените пробационни мерки” се заменят с „при изпълнение на наказанието пробация”.

41. Член 228 се изменя така:

„Чл. 228. (1) Изпълнението на наказанието пробация се спира:

1. когато осъденият не изпълнява което и да е от задълженията си, включени в съдържанието на наказанието пробация;

2. когато осъденият не изпълнява която и да било от наложените му мерки за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1 – 3 от Наказателния кодекс;

3. при внасяне на предложение за замяна на пробацията с лишаване от свобода при условията на чл. 57 от Наказателния кодекс;

4. когато по време на изтърпяване на наказанието пробация се постанови мярка за неотклонение задържане под стража или домашен арест или бъде приведена в изпълнение друга присъда по отношение на осъденото лице с наложено ефективно наказание лишаване от свобода.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 и 2 пробационният служител изготвя предложение до пробационния съвет за упражняване на правомощията му по чл. 203, ал. 3, т. 3.

(3) В случаите по ал. 1 пробационният служител изчислява изтърпяната част от наказанието пробация и уведомява пробационния съвет.

(4) Изпълнението на наказанието пробация се възобновява при отпадане на основанието за спиране.

(5) Спирането и възобновяването на изпълнението на наказанието пробация се постановява със заповед на началника на областната служба „Изпълнение на наказанията” по предложение на пробационен служител.

(6) Заповедта по ал. 5 може да се обжалва пред главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” в 7-дневен срок. Решението на главния директор е окончателно.

(7) За спирането и възобновяването на изтърпяването на наказанието, както и за остатъка от неизтърпяното наказание незабавно се уведомява съответният прокурор.”

42. В чл. 230:

а) в т. 1 думите „наложените пробационни мерки” се заменят с “наказанието пробация и мерките за въздействие”;

б) в т. 2 думите „за обществено въздействие” се заличават.

43. Член 231 се изменя така:

„Чл. 231. (1) Изпълнението на наказанието пробация приключва след изтичането на срока, за който е наложено.

(2) За приключването на изпълнението на наказанието писмено се уведомяват прокурорът, Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, съответното районно управление на Министерството на вътрешните работи, военното окръжие по постоянния адрес на осъдения и кметът на населеното място по последното местоизпълнение на наказанието.

(3) На изтърпелия наказанието пробация се издава удостоверение, а по негова молба – и характеристика.”

44. В наименованието на глава осемнадесета думата „обществено“ се заличава.

45. В чл. 236, ал. 1 думите „държавна или обществена“ се заличават.

46. Член. 238 се изменя така:

„Чл. 238. Наказанието лишаване от право на чужденец да влиза и да пребивава в страната се изпълнява от органите, които контролират упражняването на това право.”

47. Член 239 се изменя така:

„Чл. 239. (1) Наказанието порицание се изпълнява по определения в присъдата начин на публичното ѝ огласяване.

(2) Разноските по публичното огласяване се дължат от осъдения и се внасят преди изпълнението на наказанието.”

48. Наименованието на част четвърта се изменя така:

„Изпълнение на наказания без лишаване от свобода. Изпълнение на мерки за въздействие“

49. Създава се глава осемнадесета „а“ с членове 239а – 239п:

„ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА „А“ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕРКИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Чл. 239а. (1) По реда на тази глава се изпълняват мерките за въздействие:

1. ограничаване на свободното придвижване;
2. включване в курсове или програми;
3. безвъзмезден труд.

(2) Мярката за въздействие провеждане на лечение се изпълнява при условия и по ред, определени в наредба, издадена от министъра на здравеопазването и от министъра на правосъдието.

(3) В случаите, в които на лицето или условно предсрочно освобождения е наложена само мярка за въздействие провеждане на лечение, прокурорът изпраща съдебния акт за изпълнение на съответното лечебно заведение.

Чл. 239б. Мерките за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 и 4 от Наказателния кодекс се изпълняват по настоящия адрес на осъдения. Промяната на изпълнението на мерките за въздействие се извършва по реда на чл. 205.

Чл. 239в. (1) Съдебните актове, с които са наложени мерки за въздействие, се изпращат от прокурора за изпълнение в съответната пробационна служба, освен в случаите по чл. 239а, ал. 3.

(2) Когато е наложена мярка за въздействие провеждане на лечение, пробационната служба изпраща съдебния акт за изпълнение на съответното лечебно заведение.

Чл. 239г. (1) В тридневен срок от получаването на съдебния акт, с който е наложена мярка за въздействие по чл. 77, ал. 1, т. 1, 2 или 4 от Наказателния кодекс, пробационният служител призовава по реда на Наказателно-процесуалния кодекс лицето да се яви в срок до 7 дни за изпълнение на мярката за въздействие.

(2) Когато лицето, на което е наложена мярка за въздействие по ал. 1, не се яви без уважителни причини три дни след изтичането на указания му срок, се уведомява съответният прокурор, който разпорежда принудително довеждане.

Чл. 239д. (1) За начало на изпълнение на мярката за въздействие се смята денят на явяването на лицето пред пробационния служител, за което се уведомява съответният прокурор, кметът на населеното място по местоизпълнение на мярката и съответният началник на районното управление на Министерството на вътрешните работи. В уведомителното писмо се отбелязват данни за лицето, характерът на извършеното престъпление, видът и срокът на постановената мярка за въздействие.

(2) В тридневен срок от явяването на лицето пред пробационния служител се съставя досие и отчетна карта.

(3) При явяването пробационният служител съставя протокол, с който лицето се уведомява за правата и задълженията му по време на изпълнение на наложената мярка за въздействие. Протоколът се подписва от лицето и се прилага към досието.

Чл. 239е. (1) Изпълнението на мярката за въздействие ограничаване на свободното придвижване се контролира чрез проверки от пробационен служител или от определено от него длъжностно лице.

(2) Контролът по ал. 1 се изпълнява по план, изготвен от пробационния служител и съгласуван със съответния началник на районното управление на Министерството на вътрешните работи.

(3) За забраната по чл. 78, т. 1 от Наказателния кодекс се уведомяват собствениците или длъжностните лица, отговорни за достъпа до определените от съда места.

(4) Ограничаването на свободното придвижване може да се изпълнява чрез система за електронно наблюдение върху поведението на осъдения.

Чл. 239ж. (1) Разрешение за напускане на населеното място за срок до 10 дни се дава на лицето от пробационния служител:

1. по причини от личен или обществен характер;
2. за болнично или домашно лечение;
3. за явяване на изпит в училища или във връзка със съдебни производства.

(2) Когато се налага отсъствието да продължи повече от 10 дни, пробационният служител съгласува разрешението за напускане с районния прокурор.

(3) Необходимостта от провеждане на лечение в болнично заведение извън настоящия адрес на лицето се разрешава от пробационния служител въз основа на лекарско направление.

(4) Времето за болнично или домашно лечение се удостоверява с експертно решение, издадено от лекуващия лекар/лекар по дентална медицина/, лекарска консултативна комисия (ЛКК), център за спешна медицинска помощ (ЦСМП), териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) или от Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК).

(5) За изтърпяна мярка за въздействие се зачита и времето по чл. 239ж, ал. 1, т. 2, ако е за срок до 30 дни.

(6) Когато се налага разрешението по чл. 239ж, ал. 1, т. 2 да продължи повече от 30 дни, изпълнението на наказанието пробация се спира по реда на чл. 228.

Чл. 239з. При изпълнение на мярка за въздействие включване в курсове или програми пробационният служител взема предвид оценката на осъдения, регистрираните зони на нужда, необходимостта от снижаване на риска от повторно извършване на престъпление, квалификацията, степента на образование и желанието на осъденото лице.

Чл. 239и. (1) Курсове се организират за придобиване на професионална квалификация.

(2) При организиране на курсове се отчитат нуждите на пазара на труда и интересите на осъдените.

(3) Курсовете се организират и заплащат от пробационната служба съвместно с териториалните органи на Министерството на труда и социалната политика и Министерството на образованието, младежта и науката.

Чл. 239к. (1) Програмите са развиващи и корекционни.

(2) Развиващите програми включват курсове за ограмотяване, придобиване на умения за намиране на работа, консултативни срещи и беседи с представителите на социалните служби и полицията.

(3) Корекционните програми са насочени към промяна на нагласите, ценностите, поведението на осъдените и за преодоляване на зависимости.

(4) Програмите се организират и заплащат от областната служба “Изпълнение на наказанията”.

Чл. 239л. (1) За организирането на курсове или програми могат да се привличат неправителствени организации и доброволци.

(2) Пробационните служби и неправителствените организации могат да разработват съвместно и да реализират пробационни програми и практики.

(3) Пробационните служби могат да ползват специализирани услуги от физически и юридически лица за работа с осъдени.

Чл. 239м. (1) Изпълнението на мярката за въздействие безвъзмезден труд се организира от пробационен служител.

(2) Надзорът върху осъдените по време на полагането на безвъзмездния труд се осъществява от пробационния служител, определено от него длъжностно лице или от представител на субекта, в полза на който се полага безвъзмездният труд.

Чл. 239н. (1) Безвъзмездният труд се изпълнява на обекти на Държавно предприятие „Фонд затворно дело“ и на обекти, утвърдени от съответния пробационен съвет.

(2) Не може да се полага безвъзмезден труд в полза на физически лица, на еднолични търговци или на търговски дружества, в които няма държавно или общинско участие.

(3) При определянето на обектите, в които се изпълнява безвъзмезден труд, се отчитат трудовите умения, квалификацията и работоспособността на осъдения.

(4) На осъдения се възлага работа до три часа дневно в извънработно време или за пълен работен ден в един от празничните или почивните дни.

(5) По време на годишен отпуск или ако осъденият е безработен, може да му бъде възложена работа за не повече от 56 часа месечно при спазване разпоредбите на Кодекса на труда.

Чл. 239о. (1) Когато след изтичането на календарния срок за полагане на безвъзмезден труд определен брой часове не са отработени, задължението на осъдения за отработването им се погасява.

(2) Пробационните служители носят дисциплинарна отговорност за неизпълнение на задълженията си относно определянето на обектите и контрола по полагане на безвъзмездния труд.

Чл. 239п. Доколкото в тази глава не е предвидено друго, разпоредбите относно изпълнението на наказанието пробация се прилагат и при изпълнението на мерките за въздействие.”

50. В Допълнителните разпоредби:

а) в § 1, ал. 2 думите „чл. 23, 24, 25 и 27 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 37 – 41 и чл. 44, ал. 2 от Наказателния кодекс“;

б) в § 2, ал. 1 думите „чл. 25 и 27 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 41 и чл. 44, ал. 2 от Наказателния кодекс“;

в) в § 3, ал. 1, т. 1 думите „чл. 23 - 25 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 37 – 41 от Наказателния кодекс“.

§ 41. В Закона за Икономически и социален съвет (обн., ДВ, бр. 41 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 120 от 2002 г., бр. 20 от 2003 г., бр. 17 от 2006 г., бр. 36 от 2008 г. и бр. 82 от 2009 г.), в чл. 9, ал. 1, т. 11 думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 42. В Закона за кадастъра и имотния регистър (обн., ДВ, бр. 34 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 45 и 99 от 2002 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 39 и 105 от 2005 г., бр. 29 и 30 от 2006 г., бр. 57 и 59 от 2007 г., бр. 36 и 91 от 2008 г., бр. 80 от 2009 г., бр. 19 и 39 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г. и бр. 15, 66 и 109 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 11, ал. 3, т. 3 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 17, ал. 1, т. 1 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 43. В Закона за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране (обн., ДВ, бр. 20 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 77 от 2005 г., бр. 30 и 79 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 13 от 2008 г., бр. 28 от 2009 г., бр. 15 от 2010 г., бр. 82 от 2012 г. и бр. 66 и 83 от 2013 г.), в чл. 7, ал. 6 думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 44. В Закона за концесиите (обн., ДВ, бр. 36 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 53, 65 и 105 от 2006 г., бр. 41, 59 и 109 от 2007 г., бр. 50, 67 и 102 от 2008 г., бр. 47, 99 и 103 от 2009 г., бр. 52 и 54 от 2010 г., бр. 50 и 73 от 2011 г., бр. 45, 82 и 102 от 2012 г. и бр. 15, 24 и 66 от 2013 г.), в чл. 16, ал. 2, т. 3 думите „престъпления против собствеността, против стопанството, против финансовата, данъчната или осигурителната система (изпирание на пари или измама), за престъпление по служба или за подкуп (корупция), както и за престъпления, свързани с участие в престъпна група“ се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние или за престъпление, свързано с участие в престъпно сдружение”.

§ 45. В Закона за кооперациите (обн., ДВ, бр. 113 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 92 от 2000 г., бр. 98 от 2001 г., бр. 13 от 2003 г., бр. 102 и 105 от 2005 г., бр. 33, 34 и 105 от 2006 г., бр. 41 и 104 от 2007 г. и бр. 43 от 2008 г.), в чл. 20, ал. 2, т. 6 думите „и не са реабилитирани“ се заличават.

§ 46. В Закона за корпоративното подоходно облагане (обн., ДВ, бр. 105 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 52, 108 и 110 от 2007 г., бр. 69 и 106 от 2008 г., бр. 32, 35 и 95 от 2009 г., бр. 94 от 2010 г., бр. 19, 31, 35, 51, 77 и 99 от 2011 г., бр. 40 и 94 от 2012 г., бр. 15, 16, 23, 68, 91, 100 и 109 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 26, т. 6 думите „чл. 307а от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 386 или чл. 390 от Наказателния кодекс”.

2. В чл. 209, ал. 2, т. 5, буква „а“ думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

3. В § 1 от Допълнителните разпоредби:

а) в т. 65 думите „чл. 301 – 307 от Наказателния кодекс” се заменят с „чл. 376 – 389 от Наказателния кодекс”;

б) в т. 66 думите „чл. 93, т. 1 и 15 от Наказателния кодекс” се заменят с „§ 1, т. 1 и 5 от Допълнителната разпоредба на Наказателния кодекс”.

§ 47. В Закона за кредитните институции (обн., ДВ, бр. 59 от 2006 г., изм. и доп., бр. 105 от 2006 г., бр. 52, 59 и 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 23, 24, 44, 93 и 95 от 2009 г., бр. 94 и 101 от 2010 г., бр. 77 и 105 от 2011 г. и бр. 38 и 44 от 2012 г. и бр. 52, 70 и 109 от 2013 г.), в чл. 11, ал. 1, т. 3 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 48. В Закона за културното наследство (обн., ДВ, бр. 19 от 2009 г.; Решение № 7 от 2009 г. на Конституционния съд от 2009 г. - бр. 80 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 92 и 93 от 2009 г., бр. 101 от 2010 г., бр. 54 от 2011 г., бр. 15, 38, 45, 77 и 82 от 2012 г. и бр. 15 и 66 от 2013 г.), в чл. 97, ал. 7, изречение второ думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 49. В Закона за лечебните заведения (обн., ДВ, бр. 62 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 88 и 113 от 1999 г.; попр., бр. 114 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 36, 65 и 108 от 2000 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 2001 г. - бр. 51 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 28 от 2002 г., бр. 62, 83, 102 и 114 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 46, 76, 85, 88 и 105 от 2005 г., бр. 30, 34, 59, 80 и 105 от 2006 г., бр. 31, 53 и 59 от 2007 г., бр. 110 от 2008 г., бр. 36, 41, 99 и 101 от 2009 г., бр. 38, 59, 98 и 100 от 2010 г., бр. 45 и 60 от 2011 г., бр. 54 и 60 от 2012 г. и бр. 15 и 20 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 44, ал. 1, т. 2 думите „освен ако не е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 48, ал. 2, т. 2 думите „освен ако не е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 50. В Закона за лова и опазване на дивеча (обн., ДВ, бр. 78 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 26 от 2001 г., бр. 77 и 79 от 2002 г., бр. 88 от 2005 г., бр. 82 и 108 от 2006 г., бр. 64 от 2007 г., бр. 43, 67, 69 и 91 от 2008 г., бр. 6, 80 и 92 от 2009 г., бр. 73 и 89 от 2010 г., бр. 8, 19, 39 и 77 от

2011 г., бр. 38, 60, 77 и 102 от 2012 г. и бр. 15 и 62 от 2013 г.) се правят следните изменения::

1. В чл. 9, ал. 19, т. 6 думите „освен ако е реабилитиран” и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 36а, ал. 1, т. 6 думите „освен ако е реабилитиран” и запетаята пред тях се заличават.

§ 51. В Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (обн., ДВ, бр. 16 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 31 от 2003 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 59 от 2006 г., бр. 92 и 109 от 2007 г., бр. 28 и 36 от 2008 г., бр. 33 и 57 от 2011 г. и бр. 38 и 102 от 2012 г.), в чл. 5 се правят следните изменения:

1. В ал. 2, т. 2 думите „тероризъм, финансиране на тероризъм, набиране или обучаване на отделни лица или групи от хора с цел извършване на тероризъм, образуване, ръководене или членуване в организирана престъпна група, която си поставя за цел да извършва тероризъм или финансиране на тероризъм, приготвяне към извършване на тероризъм, подправка на официален документ с цел улесняване извършване на тероризъм, явно подбуждане към извършване на тероризъм или закана за извършване на тероризъм по смисъла на Наказателния кодекс” се заменят с „престъпление по глава тридесет и пета от Наказателния кодекс”.

2. В ал. 8 думите „тероризъм, финансиране на тероризъм, набиране или обучаване на отделни лица или групи от хора с цел извършване на тероризъм, образуване, ръководене или членуване в организирана престъпна група, която си поставя за цел да извършва тероризъм или финансиране на тероризъм, приготвяне към извършване на тероризъм, подправка на официален документ с цел улесняване извършване на тероризъм, явно подбуждане към извършване на тероризъм или закана за извършване на тероризъм по смисъла на Наказателния кодекс” се заменят с „престъпление по глава тридесет и пета от Наказателния кодекс”.

§ 52. В Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 17 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 30, 102 и 105 от 2006 г., бр. 11, 31, 41, 46, 57, 64 и 109 от 2007 г., бр. 28, 43, 69, 94 и 98 от 2008 г., бр. 27, 42, 74, 82 и 93 от 2009 г., бр. 88 от 2010 г., бр. 9, 23, 47, 48 и 81 от 2011 г., бр. 38 и 44 от 2012 г. и бр. 15, 52, 66, 68 и 70 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 91е, ал. 4, т. 2 думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 159, ал. 6 думата „реабилитация” се заличава.

3. В чл. 245, ал. 1, т. 7, буква „а“ думите „чл. 37, ал. 1, т. 6 и 7 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 60, ал. 1 от Наказателния кодекс“.

§ 53. В Закона за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 89 и 153 от 1998 г., бр. 30 и 83 от 1999 г., бр. 63 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 76 от 2002 г., бр. 37 и 95 от 2003 г., бр. 38 от 2004 г., бр. 45, 86, 91 и 105 от 2005 г., бр. 30 и 105 от 2006 г., бр. 59 и 109 от 2007 г. и бр. 28, 43 и 106 от 2008 г., бр. 12, 32, 42, 44 и 95 от 2009 г., бр. 54, 55, 73 и 94 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г., бр. 38 и 54 от 2012 г. и бр. 15 и 66 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 14, т. 8 думите „чл. 251, ал. 2 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 329, ал. 2 от Наказателния кодекс”.

2. В чл. 16а, ал. 1 думите „чл. 234, 242, 242а и 251 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 329, 332 и чл. 333 – 338 от Наказателния кодекс“.

§ 54. В Закона за насърчаване на заетостта (обн., ДВ, бр. 112 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 54 и 120 от 2002 г., бр. 26, 86 и 114 от 2003 г., бр. 52 и 81 от 2004 г., бр. 27 и 38 от 2005 г., бр. 18, 30, 33 и 48 от 2006 г., бр. 46 от 2007 г., бр. 26, 89 и 109 от 2008 г., бр. 10, 32, 41 и 74 от 2009 г., бр. 49, 59, 85 и 100 от 2010 г., бр. 9 и 43 от 2011 г., бр. 7 от 2012 г. и бр. 15, 68 и 70 от 2013 г.), в чл. 74е, ал. 2, т. 4 думите „освен ако са реабилитирани” и запетаята пред тях се заличават.

§ 55. В Закона за насърчаване на инвестициите (обн., ДВ, бр. 97 от 1997 г.; попр., бр. 99 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 29 и 153 от 1998 г., бр. 110 от 1999 г., бр. 28 от 2002 г., бр. 37 и 40 от 2004 г., бр. 34, 59, 65, 80, 82 и 86 от 2006 г., бр. 42 и 53 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 41 и 82 от 2009 г., бр. 18, 88 и 100 от 2010 г. и бр. 38, 45 и 82 от 2012 г. и бр. 15, 16 и 66 от 2013 г.), в чл. 13, ал. 1, т. 1 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 56. В Закона за националната акредитация на органи за оценяване на съответствието (обн., ДВ, бр. 100 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 105 от 2005 г., бр. 30 от 2006 г., бр. 42 и 82 от 2009 г., бр. 41 и 97 от 2010 г. и бр. 38 от 2012 г.), в чл. 10а, ал. 2, т. 1 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 57. В Закона за независимите оценители (обн., ДВ, бр. 98 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 49 и 62 от 2010 г. и бр. 19 от 2011 г.), в чл. 8, ал. 1, т. 3 думите „по глава пета и по раздел I на глава шеста от Особената част на Наказателния кодекс;“ се заменят с „по глава деветнадесета, по глава двадесета, раздел I или по глава двадесет и пета, раздел I от Наказателния кодекс;“.

§ 58. В Закона за независимия финансов одит (обн., ДВ, бр. 101 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 91 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 77 и 105 от 2005 г., бр. 30, 33, 62 и 105 от 2006 г., бр. 67 от 2008 г., бр. 95 от 2009 г., бр. 54 от 2010 г., бр. 99 от 2011 г., бр. 38, 60 и 102 от 2012 г. и бр. 15 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 15, ал. 1 думите „по глава пета, глава шеста, раздели I, Ia, III и IV и глава седма от особената част на Наказателния кодекс“ се заменят с „по глава деветнадесета, по глава двадесета, раздели I и III, по глава двадесет и трета или по глава двадесет и пета, раздел I от Наказателния кодекс“.

2. В чл. 27а, ал. 1, т. 3 думите „по глава пета, глава шеста, раздели I, Ia, III и IV и глава седма от особената част на Наказателния кодекс“ се заменят с „по глава деветнадесета, по глава двадесета, раздели I и III, по глава двадесет и трета или по глава двадесет и пета, раздел I от Наказателния кодекс“.

§ 59. В Закона за нотариусите и нотариалната дейност (обн., ДВ, бр. 104 от 1996 г.; изм. и доп., бр. 117, 118 и 123 от 1997 г., бр. 24 от 1998 г., бр. 69 от 1999 г., бр. 18 от 2003 г., бр. 29 и 36 от 2004 г., бр. 19 и 43 от 2005 г., бр. 30, 39 и 41 от 2006 г., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 50 и 69 от 2008 г. и бр. 42, 47 и 82 от 2009 г., бр. 87 от 2010 г., бр. 32, 41 и 82 от 2011 г., бр. 38 и 95 от 2012 г. и бр. 66 от 2013 г.), в чл. 8, ал. 1, т. 4 думите „независимо че е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 60. В Закона за обществените поръчки (обн., ДВ, бр. 28 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 53 от 2004 г., бр. 31, 34 и 105 от 2005 г., бр. 18, 33, 37 и 79 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 94, 98 и 102 от 2008 г., бр. 24 и 82 от 2009 г., бр. 52, 54, 97, 98 и 99 от 2010 г., бр. 19, 43, 73 и 93 от 2011 г., бр. 33, 38 и 82 от 2012 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 47 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 т. 1 се изменя така:

„1. осъден с влязла в сила присъда за:

- а) престъпление против паричната система и публичните финанси по чл. 323 – 344 от Наказателния кодекс;
- б) подкуп или търговия с влияние по чл. 376 – 389 от Наказателния кодекс;
- в) участие в престъпно сдружение по чл. 423 от Наказателния кодекс;
- г) престъпление против собствеността по чл. 232 – 264 от Наказателния кодекс;
- д) престъпление против стопанската дейност по чл. 266 – 300 от Наказателния кодекс;
- е) тероризъм по чл. 557 – 577 от Наказателния кодекс.”

2. В ал. 2, т. 5 думите „чл. 313 от Наказателния кодекс” се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс”.

§ 61. В Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (обн., ДВ, бр. 55 от 2003 г.; попр., бр. 59 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 107 от 2003 г., бр. 39 и 52 от 2004 г., бр. 31 и 87 от 2005 г., бр. 24, 38 и 59 от 2006 г., бр. 11 и 41 от 2007 г., бр. 16 от 2008 г., бр. 23, 36, 44 и 87 от 2009 г., бр. 25, 59, 73 и 77 от 2010 г., бр. 39 и 92 от 2011 г., бр. 26, 53 и 82 от 2012 г. и бр. 109 от 2013 г.), в чл. 5, ал. 3, изречение второ думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 62. В Закона за отбраната и въоръжените сили (обн., ДВ, бр. 35 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 74, 82, 93 и 99 от 2009 г., бр. 16, 88, 98 и 101 от 2010 г., бр. 23, 48, 99 и 100 от 2011 г., бр. 20, 33 и 38 от 2012 г., бр. 15, 66 и 68 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.), в чл. 141, ал. 1, т. 4 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 63. В Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (обн., ДВ, бр. 38 от 2012 г.; изм. и доп., бр. 82, 102 и 103 от 2012 г. и бр. 15, 50 и 66 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8, ал. 1, т. 1 думите „независимо от реабилитацията” и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 22 ал. 1 се изменя така:

„(1) Проверката по чл. 21, ал. 2 започва с акт на директора на съответната териториална дирекция, когато лице е привлечено като обвиняем за престъпление по:

1. член 110, ал. 1, т. 9 и 11;
2. член 142;
3. членове 174 – 176, чл. 179, ал. 3 и чл. 181;
4. членове 182 – 186;
5. член 233, ал. 3;
6. член 237;
7. членове 242 – 243;
8. член 246;
9. членове 249 – 250, 253 и чл. 255 – 256;
10. членове 257 – 258;
11. член 262, т. 1 и 4;
12. член 267, ал. 5;
13. членове 269, ал. 3 и 5 и чл. 270, ал. 3;
14. член 271;
15. членове 273 и 274;
16. членове 281, 282 и чл. 283, ал. 1 и 2;
17. член 287;
18. членове 292 и 293;
19. членове 297 – 298 и 300;
20. членове 323 – 327;
21. член 329;
22. член 330 - 331;
23. член 332, ал. 3 и 4, т. 1;
24. членове 333 – 337;
25. членове 341 – 344;
26. член 353;
27. членове 355 – 356;
28. членове 376 – 384 и чл. 387 – 388;
29. член 401;
30. член 423;
31. членове 434 – 437;
32. членове 455, ал. 2, т. 3 и чл. 456;
33. членове 491 – 492 и чл. 493, ал. 2, т. 1;
34. членове 509 – 511, 513 – 514;
35. членове 557 – 577 от Наказателния кодекс.”

§ 64. В Закона за подземните богатства (обн., ДВ, бр. 23 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 28 от 2000 г., бр. 108 от 2001 г., бр. 47 от 2002 г., бр. 86 от 2003 г., бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30, 36 и 37 от 2006 г., бр. 55 от 2007 г., бр. 70 от 2008 г., бр. 19 и 82 от 2009 г., бр. 46, 61 и 100 от 2010 г., бр. 19 от 2011 г., бр. 14 и 45 от 2012 г. и бр. 66 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 46, ал. 2, т. 7 думите „престъпления против собствеността, стопанството, финансовата, данъчната или осигурителната система, за престъпления по служба или за подкуп, както и за престъпления, свързани с участие в престъпна група” се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние или за престъпление, свързано с участие в престъпно сдружение”.

2. В чл. 93 ал. 1, 2 и 5 се отменят.

3. В чл. 95 ал. 2 се отменя.

§ 65. В Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления (обн., ДВ, бр. 105 от 2006 г.; изм., бр. 32 от 2010 г.), в чл. 3, ал. 3 думите „тероризъм; умишлено убийство; умишлена тежка телесна повреда; блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето; трафик на хора; престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група“ се заменят с „убийство; умишлена тежка телесна повреда; блудство и изнасилване, от които са настъпили тежки увреждания на здравето; трафик на хора; престъпления по глава тридесет и пета, раздели I и II от Наказателния кодекс; престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение”.

§ 66. В Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните лица (обн., ДВ, бр. 50 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 52 от 1994 г., бр. 12 от 2004 г., бр. 29 от 2005 г., бр. 30 и 81 от 2006 г., бр. 60 от 2007 г., бр. 26 от 2008 г., бр. 103 от 2009 г. и бр. 62 от 2010 г.), в чл. 4, ал. 5, изречение второ думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 67. В Закона за правната помощ (обн., ДВ, бр. 79 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 105 от 2005 г., бр. 17 и 30 от 2006 г., бр. 42 от 2009 г., бр. 32, 97 и 99 от 2010 г., бр. 9, 82 и 99 от 2011 г., бр. 82 от 2012 г. и бр. 15 и 28 от 2013 г.), в чл. 13, т. 3 думите „независимо дали е реабилитиран” се заличават.

§ 68. В Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси (обн., ДВ, бр. 94 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 10, 26 и 101 от 2009 г., бр. 62 и 97 от 2010 г., бр. 38 от 2012 г. и бр. 15 от 2013 г.), в чл. 22б, ал. 2, т. 1 думите „независимо от реабилитацията“ се заличават.

§ 69. В Закона за признаване, изпълнение и изпращане на решения за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (обн., ДВ, бр. 15 от 2010 г.; изм., бр.55 от 2011 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 2, ал. 2, т. 3 след думите „организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

2. В чл. 14, ал. 2, т. 1 след думите „организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

3. В Приложение № 1 към чл. 4, ал. 1, в буква „(и)“, т. 2.3 след думите „престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

4. В Приложение № 2 към чл. 4, ал. 1, в буква „(ж)“, т. 3 след думите „престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

§ 70. В Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения и решения за пробация с оглед упражняване на надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции (ДВ, бр. 25 от 2012 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 14, ал. 2, т. 1 след думите „организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

2. В Приложение № 1 към чл. 6, в буква „(ж)“, т. 2 след думите „организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

§ 71. В Закона за признаване, изпълнение и постановяване на актове за обезпечаване на имущество или доказателства (ДВ, бр. 59 от 2006 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 5, ал. 2, т. 1 след думите „организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

2. В Приложението към чл. 3, в буква „(и)“, т. 1 след думите „участие в организирана престъпна група“ се добавя „или престъпно сдружение“.

§ 72. В Закона за публичното предлагане на ценни книжа (обн., ДВ, бр. 114 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 63 и 92 от 2000 г., бр. 28, 61, 93 и 101 от 2002 г., бр. 8, 31, 67 и 71 от 2003 г., бр. 37 от 2004 г., бр. 19, 31, 39, 103 и 105 от 2005 г., бр. 30, 33, 34, 59, 63, 80, 84, 86 и 105 от

2006 г., бр. 25, 52, 53 и 109 от 2007 г., бр. 67 и 69 от 2008 г., бр. 23, 24, 42 и 93 от 2009 г., бр. 43 и 101 от 2010 г., бр. 57 и 77 от 2011 г., бр. 21, 94 и 103 от 2012 г. и бр. 109 от 2013 г.), в чл. 116а, ал. 1 думите „освен ако са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 73. В Закона за рибарството и аквакултурите (обн., ДВ, бр. 41 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 88, 94 и 105 от 2005 г., бр. 30, 65, 82, 96 и 108 от 2006 г., бр. 36, 43 и 71 от 2008 г., бр. 12, 32, 42, 80 и 82 от 2009 г., бр. 61 и 73 от 2010 г., бр. 8 и 19 от 2011 г., бр. 38, 59, 77 и 102 от 2012 г. и бр. 15 и 109 от 2013 г.), в чл. 21в, ал. 2, т. 8 думите „освен ако е реабилитиран“ и запетаята пред и след тях се заличават, а думите „престъпления против собствеността, против стопанството, против финансовата, данъчната или осигурителната система, включително изпиране на пари или измама, за престъпление по служба или за подкуп, както и за участие в престъпна група“ се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние или за участие в престъпно сдружение“.

§ 74. В Закона за специалните разузнавателни средства (обн., ДВ, бр. 95 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 70 от 1999 г., бр. 49 от 2000 г., бр. 17 от 2003 г., бр. 86 от 2005 г., бр. 45 и 82 от 2006 г., бр. 107 от 2007 г., бр. 43 и 109 от 2008 г., бр. 88, 93 и 103 от 2009 г., бр. 32 и 88 от 2010 г., бр. 1, 13 и 61 от 2011 г., бр. 44 от 2012 г. и бр. 17, 52, 70 и 111 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 3, ал. 1 думите „глава първа, глава втора, раздели I, II, IV, V, VIII и IX, глава пета, раздели I - VII, глава шеста, раздели II - IV, глава осма, глава осма „а“, глава девета „а“, глава единадесета, раздели I - IV, глава дванадесета, глава тринадесета и глава четирнадесета, както и за престъпления по чл. 167, ал. 3 и 4, чл. 169г, чл. 219, ал. 4, предложение второ, чл. 220, ал. 2, чл. 253, чл. 308, ал. 2, 3 и 5, изречение второ, чл. 321, чл. 321а, чл. 356к и 393“ се заменят с „глава дванадесета, раздели I и II, глава тринадесета, раздели I и III, глава петнадесета, глава шестнадесета, глава деветнадесета, раздели I – III и раздел IV – чл. 261 – 263, глава двадесета, раздели II и III, глава двадесет и първа, глава двадесет и трета, раздели I, III и V, глава двадесет и четвърта, глава двадесет и пета, глава двадесет и шеста, глава двадесет и осма, глава двадесет и девета, глава тридесет и първа, глава тридесет и втора, глава тридесет и трета, раздели I - V, глава тридесет и четвърта, глава тридесет и пета, глава тридесет и шеста, както и за престъпления по чл. 269, ал. 5, т. 2, чл. 270, ал. 3,

чл. 273, чл. 320, ал. 2 и 4, чл. 401, ал. 2 и 3, чл. 403, ал. 1, предложение първо и ал. 2, чл. 423 и чл. 518”.

2. В чл. 13, ал. 1, т. 6 думите „чл. 167, ал. 3 и 4 и чл. 169г” се заменят с „чл. 320, ал. 2 и 4”.

3. В чл. 19в, ал. 3, т. 4 думите „независимо от реабилитацията” и запетаята пред тях се заличават.

§ 75. В Закона за счетоводството (обн., ДВ, бр. 98 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 91 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 102 и 105 от 2005 г., бр. 33, 63, 105 и 108 от 2006 г., бр. 57 от 2007 г., бр. 50, 69 и 106 от 2008 г., бр. 95 от 2009 г., бр. 94 от 2010 г., бр. 19, 34 и 99 от 2011 г., бр. 94 от 2012 г. и бр. 15, 91 и 100 от 2013 г.), в чл. 35, ал. 2 думите „престъпление от общ характер по глава пета и по раздел I на глава шеста от Особената част на Наказателния кодекс“ се заменят с „престъпление от общ характер по глава деветнадесета, по глава двадесета, раздел I и по глава двадесет и пета, раздел I от Наказателния кодекс”.

§ 76. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 69 от 2008 г., бр. 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. - бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г. и бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 18, ал. 1, т. 8 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В чл. 67, ал. 1 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята пред тях се заличават.

3. В чл. 162, т. 4 думите „независимо от реабилитацията“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 77. В Закона за съхранение на въглероден диоксид в земните недра (обн., ДВ, бр. 14 от 2012 г.; изм. и доп., бр. 82 от 2012 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 39, ал. 2, т. 7 думите „престъпления против собствеността, стопанството, финансовата, данъчната или осигурителната система, за престъпления по служба или за подкуп, както и за престъпления, свързани с участие в престъпна група” се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние, както и за престъпление, свързано с участие в престъпно сдружение”.

2. В чл. 41, т. 2 думите „престъпления против собствеността, стопанството, финансовата, данъчната или осигурителната система, за престъпления по служба или за подкуп, както и за престъпления, свързани с участие в престъпна група“ се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние или за престъпление, свързано с участие в престъпно сдружение”.

§ 78. В Закона за тютюна и тютюневите изделия (обн., ДВ, бр. 101 от 1993 г.; изм. и доп., бр.,19 от 1994 г., бр. 110 от 1996 г., бр. 153 от 1998 г., бр. 113 от 1999 г., бр. 33 и 102 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 20 от 2003 г., бр. 57 и 70 от 2004 г., бр. 91, 95, 99 и 105 от 2005 г., бр. 18, 30, 34, 70 и 108 от 2006 г., бр. 109 от 2007 г., бр. 36, 67 и 110 от 2008 г., бр. 12, 82 и 95 от 2009 г., бр. 19 от 2011 г. и бр. 50 от 2012 г.), в приложение № 3 към чл. 37, ал. 1, в т. IX думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 79. В Закона за убежището и бежанците (обн., ДВ, бр. 54 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 31 от 2005 г., бр. 30 от 2006 г., бр. 52 и 109 от 2007 г., бр. 82 от 2009 г., бр. 39 от 2011 г., и бр. 15 и 66 от 2013 г.), в чл. 30, т. 3 думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 80. В Закона за уреждане на правата на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове (обн., ДВ, бр. 82 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 62 и 94 от 1992 г.; попр., бр. 9 от 1993 г.; изм. и доп., бр. 90 от 1993 г., бр. 16 от 1996 г., бр. 123 от 1997 г., бр. 33 от 1998 г., бр. 9 и 34 от 2000 г., бр. 31 от 2003 г., бр. 30 от 2006 г., бр. 100 от 2008 г. и бр. 44, 97 и 99 от 2009 г.), в § 10 от Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за уреждане на жилищните въпроси на граждани с многогодишни жилищно-спестовни влогове (ДВ, бр. 62 от 1992 г.; изм., бр. 9 от 2000 г., бр. 31 от 2003 г. и бр. 100 от 2008 г.) думите „чл. 313” се заменят с „чл. 407”.

§ 81. В Закона за устройство на територията (обн., ДВ, бр. 1 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 41 и 111 от 2001 г., бр. 43 от 2002 г., бр. 20, 65 и 107 от 2003 г., бр. 36 и 65 от 2004 г., бр. 28, 76, 77, 88, 94, 95, 103 и 105 от 2005 г., бр. 29, 30, 34, 37, 65, 76, 79, 82, 106 и 108 от 2006 г., бр. 41 и 61 от 2007 г., бр. 33, 43, 54, 69, 98 и 102 от 2008 г., бр. 6, 17, 19, 80, 92 и 93 от 2009 г., бр. 15, 41, 50, 54 и 87 от 2010 г., бр. 19, 35, 54 и 80 от 2011 г.,

бр. 29, 32, 38, 45, 47, 53, 77, 82 и 99 от 2012 г. и бр. 15, 24, 27, 28, 66 и 109 от 2013 г.), в чл. 167, ал. 1, т. 2 думите „освен ако не са реабилитирани“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 82. В Закона за устройството на черноморското крайбрежие (обн., ДВ, бр. 48 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 36 и 67 от 2008 г., бр. 19, 82 и 92 от 2009 г., бр. 45 и 82 от 2012 г. и бр. 27, 28 и 66 от 2013 г.), в чл. 8е, ал. 3, т. 3 думите „престъпления против собствеността, против стопанството, против финансовата, данъчната или осигурителната система (изпиране на пари или измама), за престъпление по служба или за подкуп (корупция), както и за престъпления, свързани с участие в престъпна група” се заменят с „престъпление против собствеността, против стопанската дейност, против паричната система и публичните финанси, за общо престъпление по служба, за подкуп или търговия с влияние, както и за престъпление, свързано с участие в престъпно сдружение”.

§ 83. В Закона за хазарта (обн., ДВ, бр. 26 от 2012 г.; изм. и доп., бр. 54, 82 и 94 от 2012 г., бр. 68 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.), в чл. 8 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, т. 1 думите „освен ако е реабилитиран“ и запетаята пред тях се заличават.

2. В ал. 3 думите „освен ако е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 84. В Закона за частните съдебни изпълнители (обн., ДВ, бр. 43 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 39 от 2006 г., бр. 31, 59 и 64 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 97 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г. и бр. 49 от 2012 г.), в чл. 5, ал. 1, т. 4 думите „независимо че е реабилитирано“ и запетаята пред тях се заличават.

§ 85. В Закона за чистотата на атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 45 от 1996 г.; попр., бр. 49 от 1996 г.; изм. и доп., бр. 85 от 1997 г., бр. 27 от 2000 г., бр. 102 от 2001 г., бр. 91 от 2002 г., бр. 112 от 2003 г., бр. 95 от 2005 г., бр. 99 и 102 от 2006 г., бр. 86 от 2007 г., бр. 36 и 52 от 2008 г., бр. 6, 82 и 93 от 2009 г., бр. 41, 87 и 88 от 2010 г., бр. 35 и 42 от 2011 г. и бр. 32, 38, 53, 54, 77 и 102 от 2012 г.) в приложението към чл. 31а, ал. 2, т. 5 думите „чл. 313 от Наказателния кодекс“ се заменят с „чл. 407 от Наказателния кодекс“.

§ 86. В Закона за чужденците в Република България (обн., ДВ, бр. 153 от 1998 г.; изм. и доп., бр. 70 от 1999 г., бр. 42 и 112 от 2001 г., бр. 45 и 54 от 2002 г., бр. 37 и 103 от 2003 г., бр. 37 и 70 от 2004 г., бр. 11, 63 и 88 от 2005 г., бр. 30 и 82 от 2006 г., бр. 11, 29, 52, 63 и 109 от 2007 г., бр. 13, 26, 28 и 69 от 2008 г., бр. 12, 32, 36, 74, 82, 93 и 103 от 2009 г., бр. 73 от 2010 г., бр. 9 и 43 от 2011 г., бр. 21 и 44 от 2012 г. и бр. 16, 23, 52, 68, 70 и 108 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 24з, ал. 1 думите „чл. 227, ал. 3 и 5 от Наказателния кодекс” се заменят с думите „чл. 277, ал. 2 и ал. 3, т. 3 от Наказателния кодекс”.

2. В § 1 от Допълнителните разпоредби, в т. 4в думите „независимо от реабилитацията” и запетаята пред тях се заличават.

§ 87. В Търговския закон (обн., ДВ, бр. 48 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 25 от 1992 г., бр. 61 и 103 от 1993 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 63 от 1995 г., бр. 42, 59, 83, 86 и 104 от 1996 г., бр. 58, 100 и 124 от 1997 г., бр. 39, 52 и 70 от 1998 г., бр. 33, 42, 64, 81, 90, 103 и 114 от 1999 г., бр. 84 от 2000 г., бр. 28, 61 и 96 от 2002 г., бр. 19, 31 и 58 от 2003 г., бр. 31, 39, 42, 43, 66, 103 и 105 от 2005 г., бр. 38, 59, 80 и 105 от 2006 г., бр. 59, 92 и 104 от 2007 г., бр. 50, 67, 70, 100 и 108 от 2008 г., бр. 12, 23, 32, 47 и 82 от 2009 г., бр. 41 и 101 от 2010 г., бр. 14, 18 и 34 от 2011 г., бр. 53 и 60 от 2012 г. и бр. 15 и 20 от 2013 г.), в чл. 655, ал. 2, т. 1 думите „освен ако е реабилитиран” и запетаята пред тях се заличават.

§ 88. (1) Указ № 904 от 28 декември 1963 г. за борба с дребното хулиганство (обн., ДВ, бр. 102 от 1963 г.; изм. и доп., бр. 36 от 1979 г., бр. 38 от 1998 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 27 от 2009 г. и бр. 38 и 93 от 2011 г.) се отменя.

(2) Неприклучилите производства за разглеждане на преписки, образувани за дребно хулиганство, се довършват по досегашния ред.

(3) Наложените преди влизането в сила на този кодекс административни наказания за дребно хулиганство, се изтърпяват по досегашния ред.

§ 89. Указ № 1074 от 23 май 1974 г. за ограничаване заемането на отчетнически, материално-отговорни и други длъжности от осъдени лица (издаден от председателя на Държавния съвет на Народна република България (обн., ДВ, бр. 42 от 1974 г.; изм. и доп., бр. 34 от 1984 г. и бр. 26 от 1988 г.) се отменя.

§ 90. Наказателният кодекс влиза в сила три месеца след обнародването му в „Държавен вестник“.

Наказателният кодекс е приет от 42-ото Народно събрание на ..... 2014 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Михаил Миков)

М О Т И В И

КЪМ ПРОЕКТА НА НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

С Решение № 469 на Министерския съвет от 2010 г. е приета Концепция за наказателна политика за периода 2010-2014 година. Главната цел на концепцията е да изрази воля за постигане на по-голяма ефективност в борбата срещу престъпността и подобряване на правораздаването чрез определяне и прилагане на мерки в рамките на дейността на всеки от държавните органи и подобряване на взаимодействието помежду им в областта на предотвратяването, разкриването и наказването на престъпленията. Обхватът на концепцията е противодействие на организираната престъпност, корупцията, конвенционалната престъпност, предотвратяване и ограничаване на възможностите за извличане на облаги от престъпна дейност и предотвратяване на разпореждането с имущество, придобито от такава дейност. Не на последно място е изграждането и развитието на механизми за въздействие и подпомагане на определени рискови групи лица, по отношение на които държавата следва да полага особена грижа като част от мерките за ограничаване на престъпността.

Основен способ за постигане целите на концепцията е разработването и приемането на нов Наказателен кодекс.

През изминалия период на преход съществено се промени цялостната правна система на Република България. Сега основната част от икономиката на страната е основана на частната собственост и понастоящем пазарното стопанство е факт. Това наложи приемането на редица нови закони, които да уредят позитивно материята от различните области на обществения живот, при това – в съответствие с правото на Европейския съюз. Този процес започна в началото на предприсъединителния период и може да се каже, че вече е приключил.

През цялото това време наказателноправната закрила на обществените отношения – заварени, променящи се и нововъзникнали, се осъществяваше на основата на действащия Наказателен кодекс (НК) от 1968 г. Той, от своя страна, не съответстваше на новите обществени реалности и това наложи многобройни негови изменения и допълнения. От една страна, този процес не можеше да бъде избегнат, защото именно чрез промените в действащия Наказателен кодекс беше възможно да се реагира своевременно на обществената потребност от наказателноправна закрила, която се променяше твърде динамично. От друга страна, обаче много от измененията и допълненията на кодекса бяха прибързани, необмислени, несъобразени с позитивната уредба на съответните обществени отношения.

Измененията и допълненията на НК от този период се правеха частично, което не позволяваше да се съобрази връзката и взаимодействието между тях. Някои от посочените недостатъци бяха неизбежни, защото промените в НК се правеха на основата на закон, създаден в друго време и призван да служи за защита на друг обществен строй и на обществени отношения от друг характер.

През разглеждания период приемането на нов НК не би било доброто решение, защото създаването и включването в националната правна система на един толкова сложен закон не може да изпълни общественото си предназначение, преди да е приключила в основни линии позитивната правна уредба на обществените отношения в различните области на обществения живот.

Предвид изложеното считаме, че понастоящем замяната на действащия Наказателен кодекс от 1968 г. с нов Наказателен кодекс вече не само е възможна, но е и осезаемо необходима промяна на българската правна система.

Проектът на Наказателен кодекс е изпълнен за четири години от три работни групи, в които участваха магистрати от Върховния касационен съд (ВКС) и Върховната касационна прокуратура (ВКП), следствието, представители на адвокатурата, експерти от Министерството на правосъдието, от МВР и други министерства и ведомства, учени от областта на наказателноправните науки, представители на неправителствени организации. Първоначалният проект беше публикуван на страницата на Министерството на правосъдието и по него бяха получени мнения, становища и бележки от български и чуждестранни юристи, представители на практиката и на теорията. Окончателният текст е приет, като са взети предвид становищата на заинтересуваните ведомства и на експерти на Съвета на Европа, с които са проведени няколко работни срещи.

Проектът на Наказателен кодекс възпроизвежда значителен брой разпоредби, които са класически за наказателното право и в частност за българската традиция. Използван е законотворческият опит на българския законодател от 1896 г. до наши дни, както и постиженията на българската наказателноправна доктрина през целия този период. Взета е предвид тълкувателната практика на бившия и настоящия ВКС, както и тази на Върховния съд (ВС) до замяната му с действащия ВКС. Много от тълкувателните решения и от постановленията получиха нормативно решение в предложения проект за нов Наказателен кодекс. Така проектът възприе всички значими достижения на българската наказателноправна мисъл.

Взети са предвид и международните задължения на българската държава в областта на противодействието на престъпността и на първо място – тези, които произтичат от наказателното право на Европейския съюз.

При създаването на предложения проект са ползвани и резултатите от различни сравнителноправни проучвания.

Запазена е постигнатата през 1982 г. пълна кодификация на българското наказателно право, като проектът е освободен от всички разпоредби, чийто характер налага те да бъдат уредени в други закони – най-вече в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), Закона за изпълнение на наказанията и задържане под стража (ЗИНЗС) и други.

Проектът съхрани концепцията за единното понятие за престъплението, което е традиционно решение и безспорно достижение на българското наказателно право. Запазен е и принципът за личния характер на наказателната отговорност, като проблемът за отговорността на юридически лица е решен в друг закон. Този подход е типичен не само за българското наказателно право.

Проектът за нов Наказателен кодекс съответства изцяло на Конституцията на Република България, на изискванията на Закона за нормативните актове (ЗНА) и на Указа за прилагане на Закона за нормативните актове (УПЗНА). В новия Наказателен кодекс се предлагат множество нови решения на значими наказателноправни въпроси, най-съществените от които ще бъдат посочени и съответно мотивирани по-долу.

I. Проектът се състои от Обща част, Особена част, Допълнителна разпоредба, Преходни и заключителни разпоредби. Той съдържа общо 594 члена. Нормите са групирани в тридесет и шест глави с последователно номериране. Когато естеството на материята го изисква, в главите са обособени и раздели. В съответствие с изискването на чл. 29, ал. 1 от УПЗНА всеки член от кодекса има заглавие, което изразява неговото главно съдържание. Допълнителната, преходните и заключителни разпоредби са обозначени с параграфи съобразно изискванията на ЗНА.

1. Общата част на предложения проект се състои от първите единадесет глави. В Общата част са изведени някои общи положения, отнасящи се до основни проблеми на наказателното право. В нея са установени и законодателно са закрепени основните принципи на наказателната политика на държавата и на наказателното право конкретно. Тя включва също така уредбата на общите категории и институти на

наказателното право – престъплението и различните форми на престъпна дейност, наказанието, правилата за определяне на последното и други. Тук е уредено и съдържанието на наказателната отговорност, както и някои от основните положения за нейното осъществяване.

2. В Особената част на проекта за нов Наказателен кодекс са включени главите от дванадесета до тридесет и шеста. Нейните норми уреждат отделните видове престъпления. Техните състави са групирани в глави, като повечето от тях са разпределени на раздели. Последното се обяснява с изключителното разнообразие на обществените отношения, чиято наказателноправна закрила се осигурява. Системата на Особената част на проекта за нов Наказателен кодекс е изградена, като са взети под внимание същността и общественото значение на различните видове престъпно поведение, както и значимостта на обществените отношения, които се засягат с отделните видове престъпления. Тя е изградена въз основа на идеята да се осигури всеобхватна закрила на цялостната система от обществени отношения.

3. В Допълнителната разпоредба са предложени легални определения на думи и изрази, които съставляват най-съществената терминология на проекта за кодекс и се използват многократно в различни негови разпоредби.

4. Преходните разпоредби предлагат решение на проблемите, които възникват при замяната на един кодекс с нов, който урежда същата материя. В Заключителните разпоредби са предвидени необходимите промени в действащите закони, включително тези в НПК и ЗИНЗС.

II. В Общата част на проекта за нов Наказателен кодекс са предложени множество нови решения в сравнение с действащия НК от 1968 г.

1. Преди всичко е подобрена нейната структура с цел по-добра подредба на нормите и улесняване на тяхното систематично възприемане и тълкуване от правоприлагащите органи. От нейната система вече са изключени уредбата на принудителните медицински мерки и тази относно приложението на възпитателни мерки спрямо непълнолетните. Тези две материи не са наказателноправни и мястото на тяхната уредба не е в НК, а в съответните административни закони.

2. В чл. 7, ал. 2 се предлага ново ограничение за действието на влязла в сила присъда от държава – членка на Европейския съюз, в случаите, когато с такава присъда е наложено наказание, което не е предвидено в

кодекса. Такова наказание не може да бъде изпълнено в Република България, защото в нашето законодателство няма да е уредено неговото изпълнение.

3. Главата относно наказателноотговорните лица следва веднага след уредбата на пределите на действие на закона във времето и в пространството. Така се подчертава, от една страна, че действието на закона спрямо лицата е въпрос също на пределите на действие, а от друга страна, че материята относно субекта на престъплението има особено съществено значение за наказателното право.

4. В легалното определение на престъплението по чл. 12 от проекта е отразен и един безспорен негов признак – противоправността на престъпното деяние, като по този начин предложеното определение на това основно понятие на наказателното право вече е цялостно.

5. Предложената в чл. 17 нова уредба на залавянето на престъпник е много по-добра от действащата, която е практически неприложима. Целта е с новата разпоредба да се създаде реална възможност както за държавните органи, така и за гражданите да реагират бързо в конкретна престъпна ситуация.

6. В проекта не се урежда оправданият стопански риск като обстоятелство, което изключва обществената опасност. Този институт е без практическо значение, за което свидетелства и отсъствието на практика по чл. 13а от действащия НК. Той не може да бъде открит и в законите на развитите европейски държави, което показва, че не съответства и на принципите на пазарното стопанство.

7. Предлагат се определения, които изчерпателно посочват предпоставките за самоволен отказ от приготвяне, от недовършен и от довършен опит, съответно в чл. 27 и 29. По този начин достиженията на съдебната практика в тази област намират своя законодателен израз.

8. За пръв път в българското наказателно право се предвижда легално определение за съучастие като „задружна умишлена дейност на две или повече лица за осъществяване на престъпление” (чл. 30, ал. 1). Това определение е необходимо за разграничението на обикновеното съучастие от особените форми на задружна престъпна дейност, като различните видове престъпни сдружения и други форми престъпни организации, визирани в състави от Особената част на проекта на нов НК. За това разграничение ще спомогне и още един нов момент – предложеното определение на понятието „умисъл за съучастие” във втората алинея на чл. 30.

9. Нова е и предложената уредба на самоволния отказ от подбuditелство или помагачество като последващо положително поведение, което води до освобождаване на тези съучастници от наказание (чл. 34).

10. В проекта е предложена и нова концепция за съвкупностите от престъпления. В чл. 37 се дават отделни определения за реалната и идеалната съвкупност от престъпления. Това позволи при тези два вида множество престъпления извършителите да бъдат подложени на различен режим на наказване. Възможността за увеличаване на най-тежкото определено от съда наказание е запазена само за случаите на реална съвкупност, защото при нея наистина може да бъдем изправени пред доказателство за по-съществена криминализация на субекта и от тук – пред необходимост от по-интензивна наказателноправна реакция и въздействие върху него.

11. Предложено е законодателно решение и на сложен и труден за практиката проблем – този за съчетанието на множество престъпления, част от които съставляват съвкупност, а други – престъпления, представляващи рецидив. Такова съчетание характеризира субекта на тези престъпления като отрицателна личност и поради това е предвидено той да изтърпява поотделно всички наложени му наказания (чл. 41, ал. 2).

12. Напълно нова е концепцията за рецидива, предложена в проекта. Тя е вдъхновена от идеята, че до по-строгo третиране на лица, проявени криминално и осъждани по няколко пъти, следва да се прибегва, когато сме сигурни, че оказаното върху такова лице въздействие с методите и средствата на наказателното право наистина не е дало резултат. Поради това се предлага по-строгo третиране на такива лица да се обвърже не само с факта на предходното осъждане, но и с действителното изтърпяване на наказание лишаване от свобода. Изоставен е подходът на действащия НК в Особената част да се предвиждат квалифицирани състави на престъпления, представляващи опасен рецидив. Вместо това в проекта се предлага разпоредба от Общата част, която предвижда за всички видове престъпления, извършени при опасен рецидив, предвидените в Особената част на НК наказания лишаване от свобода и глоба да се увеличават с една втора. Така този институт ще стане приложим по отношение на всички лица, които са извършили умишлено престъпление от общ характер, след като са изтърпявали наказание лишаване от свобода, наложено им също за умишлено престъпление от общ характер. Необходимостта от по-строгo третиране на такива лица обяснява и предложеното решение при рецидив наложените наказания да се изтърпяват отделно, освен ако престъпленията, извършени при условията на рецидив, не се намират помежду си в отношение на реална съвкупност (чл. 42 – 44).

13. В проекта се предлага система на наказания, съществено променена в сравнение с тази на кодекса от 1968 г. Тя включва седем вида наказания: лишаване от свобода, пробация, конфискация, глоба, лишаване от права, порицание и доживотен затвор. Като обща особеност на новата система на наказанията следва да се отбележи едно чувствително намаляване интензивността на скъпо струващата наказателна принуда.

Наказанието лишаване от свобода остава основното сред предвидените наказания. То вече е легално определено в чл. 50, ал. 1. Предвидено е почти във всички санкции на нормите от Особената част на проекта за нов НК. В сравнение с действащия закон неговият максимален размер като правило е намален на петнадесет години. По изключение то може да е за срок до двадесет години за някои особено опасни умишлени престъпления, а размерът до тридесет години е запазен само за случаите на опасен рецидив. В Особената част на проекта размерите на предвидените наказания лишаване от свобода са редуцирани в сравнение с тези по действащия кодекс от 1968 г. Разширена е възможността за намаляване размера на наложеното наказание при полагане на труд от лишените от свобода. В сравнение с действащата уредба се предлага да се зачита всеки труд, полаган от лишените от свобода, независимо дали е платен или доброволен. Целта на това ново решение е да се засили поправителният ефект на наказанието.

Предложена е нова уредба и на наказанието пробация, като с нея се избягват недостатъците на действащата, включително някои флагрантни противоречия с Конституцията, с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) и с Международния пакт за граждански и политически права (МПГПП). Съдържанието на пробацията вече няма да се определя от съда, защото то е посочено в закона (чл. 52 от проекта). Предлага се пробацията винаги да се налага заедно с лишаване от свобода, което по-тежко наказание осъденият ще изтърпява в случай, че без уважителна причина не изпълнява пробационните си задължения. Така се избягва сегашното ревизиране на влязла в сила присъда чрез замяна на пробацията с лишаване от свобода, което е в противоречие с КЗПЧОС и с МПГПП, които забраняват преразглеждане на влезли в сила присъди. Освен това такова решение ще доведе и до съкращаване на процедурата по замяна на пробацията с лишаване от свобода. Предвид обстоятелството, че успешното изпълнение на разглежданото наказание в значителна степен зависи от поведението на осъдения, в проекта са предвидени и стимули за това. От една страна, изпълнението на пробацията спира, когато осъденият не изпълнява някое от задълженията, а от друга – той може да намали размера

на наказанието чрез доброволно полагане на безвъзмезден труд, подобно на зачитането на работните дни за намаляване размера на наложено наказание лишаване от свобода.

За пръв път глобата като вид наказание е легално определена (чл. 59, ал. 1). Нейните размери няма да бъдат високи, когато се касае до нетежки престъпления. Но в Особената част могат да се предвиждат и по-големи размери на това наказание. Такива размери, както и наказанието конфискация на имущество са предвидени в Особената част най-вече за извършителите на корисни престъпления.

В чл. 60, ал. 2 от проекта е предвиден нов вид наказание лишаване от право за чужденци, които не са граждани на Европейския съюз – да пребивават в страната и да преминават през нейната територия за срок от три до десет години, което наказание те ще изтърпяват след изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Основание за налагане на такова наказание е извършване на тежко умишлено престъпление (за което се предвижда наказание лишаване от свобода повече от пет години или доживотен затвор). Така се създава възможност държавата да бъде защитена от рецидивите на такива лица, при това – без особено съществени разходи.

Нова уредба се предлага и за наказанието порицание. Когато се налага на пълнолетен, то ще се изпълнява за сметка на осъдения, но публичното огласяване на осъждането не може да засяга честта и достойнството на трети лица.

Наказанието доживотен затвор без замяна отпада като вид наказание поради това, че се възприема вече като твърде нехуманно наказание заради отсъствието на каквато и да е перспектива пред осъдените на това наказание.

Запазва се обаче наказанието доживотен затвор с възможност за замяна. Възможностите за неговото налагане са ограничени поради изключителната тежест на това наказание. То ще се налага само когато извършеното престъпление е особено опасно в сравнение с престъпленията от същия вид и целите на наказанието не могат да бъдат постигнати чрез по-леко наказание. По хуманни съображения се предлага това наказание да не може да се налага на лице, което по време на извършване на престъплението не е навършило 20 години, както и на жена, която се е намирала в състояние на бременност по време на извършване на престъплението или на постановяването на присъдата.

14. Съществуващата понастоящем възможност за отнемане на придобитото чрез престъпление, е допълнена в съответствие с международните задължения на страната. В проекта е предвидено също така да се отнемат в полза на държавата и имущества, придобити чрез преобразуване на имущество, придобито чрез престъпление, плодовете от такова имущество, както и придобито чрез стопанска дейност с имущество с престъпен произход (чл. 64, ал. 3 от проекта). Целта на уредбата е да се ограничат в максимална степен възможностите за извличане на каквато и да е полза или облага от престъпната дейност.

15. В проекта се предлага нова и по-добра система от правила за определяне на наказанието при съкратено съдебно следствие (чл. 68). С тези поощрителни разпоредби се цели стимулиране на подсъдимите и на техните защитници да съдействат за съкращаване на времето за разглеждане на делата и същевременно да се намали интензивността на наказателната репресия, като с това не се засяга поправителното и възпитателно въздействие на наказанието.

16. Предлага се същите правила да се прилагат и в случаите, когато не е спазен разумният срок за разследване, разглеждане или решаване на делото. Целта е да се намалят случаите на осъждане на Република България в Съда по правата на човека на това основание.

17. Традиционно в българското наказателно право се предвижда възможност за приспадане от наложеното наказание на времето, през което възможността за свободно придвижване в пространството на осъдения е била ограничена от държавата под една или друга форма. Тази възможност за приспадане в проекта е разширена по хуманни съображения, като от наложеното наказание ще се приспада и всяко задържане в чужбина, свързано с престъплението, за което лицето е осъдено, или с изпълнение на наложеното наказание. Казаното важи и за задържане по обвинение за друго престъпление, по което производството е било прекратено или е завършило с оправдателна присъда, като новост в това отношение е ограничението за приспадане, ако за времето на задържането осъденият не е бил обезщетен или то не е било зачетено по друго дело.

18. В уредбата на условното осъждане е предвидена нова възможност за задължително изтърпяване на отложено наказание лишаване от свобода. Осъденият ще изтърпява отделно отложеното наказание и когато в изпитателния срок извърши друго умишлено престъпление от общ характер, за което му бъде наложено наказание пробация, след което той не е изпълнявал пробационните си задължения без уважителна причина. С такова

ново отрицателно поведение осъденият демонстрира нежелание да се съобразява с правилата на закона и поради това заслужава по-строго отношение.

19. Във връзка с условното предсрочно освобождаване следва да се отбележи, че отпада изискването осъденият да доказва своето поправяне чрез честно отношение към труда. Това изискване отпада поради това, че в проекта не се предвижда задължително полагане на труд по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Така на практика се разширяват възможностите за условно предсрочно освобождаване.

От друга страна, се закрепва законодателно решението от тълкувателната практика условно предсрочно освобождаване да се допуска само за последното наказание, когато осъденият следва да изтърпи отделно две или повече наказания лишаване от свобода (чл. 74, ал. 2).

20. Нова уредба е тази относно мерките за въздействие по глава седма от проекта. Макар и по съдържание те да съвпадат с пробационните мерки по действащия НК, новата уредба е различна. Понастоящем всяка една пробационна мярка е уредена като елемент от съдържанието на наказанието пробация, поради което прилагането им към осъдени на лишаване от свобода не е коректно. Получава се така, че осъден на лишаване от свобода ще изтърпява и част от друг вид наказание. Предложената нова уредба позволява тези мерки да бъдат налагани както наред с друго наказание (условно осъждане на лишаване от свобода, пробация, при условно предсрочно освобождаване), така и вместо наказание.

В проекта не е предвидена сегашната противоконституционна мярка поправителен труд, а мярката безвъзмезден труд е намалена. Тя може да бъде с обща продължителност от четиридесет до двеста и четиридесет часа. Целта е тя да стане приемлива от възпитателна гледна точка, защото действащата уредба позволява тя да заприлича на каторга (сега нейната продължителност може да достигне 960 часа или цели 120 работни дни!).

21. Уредбата на освобождаването от наказателна отговорност се запазва почти непроменена, защото тя се е доказала в практиката като добра. Но в проекта се предвиждат две нови обстоятелства, при наличието на които този институт няма да се прилага – когато деецът е извършил престъплението след употреба на наркотично вещество и това обстоятелство е предвидено в състава на престъплението и когато престъплението е извършено от орган на власт при или по повод на изпълнение на службата му. В посочените случаи не е обществено оправдано едно по-благоклонно третиране на дееца.

22. В проекта се предлага и нова уредба на реабилитацията. Тя следва да бъде само пълна реабилитация, като по този начин реабилитираното лице следва да получи нов статут, който е същият като този на неосъждано лице. Според предложената уредба реабилитиран ще означава неосъждан във всички случаи. Това предложение се основава на идеята, че наказателната отговорност следва все някога да приключи. Изключение от това правило е предвидено само за лицата, осъдени за престъпления против мира и човечеството. Поради това, че реабилитацията с акт на съд не може да бъде пълна, този вид реабилитация отпада от предложената нова уредба. В нея прецизно са уредени всички въпроси, които са решавани по тълкувателен път в практиката. Предвид настъпването на реабилитацията по силата на закона, предвиденият минимален срок за нейното настъпване при наложено наказание без лишаване от свобода е увеличен от две на три години.

23. Нови моменти се предлагат и в режима на наказателната отговорност на непълнолетните. Преди всичко следва да се отбележи новото систематично място на тази глава – в края на общата част. Това позволи всички особени правила да бъдат групирани на едно място и по този начин да се получи стройна и прегледна уредба, като се открият именно особеностите на този режим във връзка с уредените до този момент институти на Общата част. Наред с това са предвидени няколко нови решения относно наказателноправния режим на непълнолетните.

Предлага се ново основание за освобождаване на непълнолетен от наказателна отговорност, когато престъплението не представлява голяма степен на обществена опасност – неговото извършване под въздействието на пълнолетен. Съображението е, че такова въздействие може да има същия ефект като увлечението или лекомислието.

Друго ново предложение е предсрочното освобождаване и за непълнолетните да стане условно, като по този начин се цели продължаване на постигнатото превъзпитание при изпълнението на наказанието лишаване от свобода.

Ново е и предложеното решение при освобождаване от наказателна отговорност или от изтърпяване на наказание лишаване от свобода до една година на непълнолетните да се налагат мерки за въздействие, вместо възпитателни мерки по друг закон. Предвидените в глава седма мерки за въздействие могат да имат изключително ефективно превъзпитателно въздействие спрямо тази категория лица. Освен че в момента няма добър специален закон, който да предвижда други добри възможности, в

съществуващите пробационни служби вече има служители, специализирани за работа с непълнолетни, и това е още една гаранция за ефективността на мерките за въздействие.

В изпълнение на задължение по европейска директива в системата на глава единадесета е предвидено отпадане на наказуемостта за престъпление, извършено от непълнолетен, пострадал от сексуална експлоатация, когато е бил принуден да го извърши в пряка връзка с това му качество (чл. 97).

III. Новите предложения в Особената част на проекта на нов кодекс също са значими и многобройни.

1. Една част от тях могат да бъдат обобщени, защото са характерни за уредбата на много от видовете престъпления.

На първо място, за всички умишлени престъпления, чието извършване разкрива по-висока обществена опасност, когато престъплението е част от репертоара на организираната престъпност, са предвидени квалифицирани състави за случаите, когато престъплението е извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. Тази форма на задружна престъпна дейност е определена в Допълнителната разпоредба, § 1, т. 13. Като отделен вид престъпление е обявено образуването, ръководенето и участието в такова сдружение.

Следва да се отбележи, че са отчетени всички случаи, когато определена особеност на пострадалото лице мотивира извършителя на престъплението. В тази връзка в множество състави е използвано понятието „защитен признак”, което също е определено в Допълнителната разпоредба (§ 1, т. 22). Защитеният признак за някои престъпления е елемент от основния състав, а при други видове престъпления е отчетен в квалифицираните състави, защото мотивирането на извършителя от такава особеност на жертвата разкрива по-висока степен на обществена опасност. Защитеният признак е елемент от съставите на такива престъпления, като умишлено убийство или причиняване на телесна повреда, пречатстване правото на труд, изтезание и други.

В Особената част на проекта на нов НК често се предвижда наказанието лишаване от право. То е предвидено било като кумулативно наказание, което съдът ще е длъжен да приложи, било като възможност за налагане по преценка на съда в повече от 350 разпоредби. В тези случаи сме изправени пред видове престъпления, чието осъществяване има връзка с упражняване на съответното право. Така се създава възможност да се засили

превантивното действие на закона в случаите, когато престъплението е свързано с упражняване на такива права или когато чужденци се възползват от правото на пребиваване на територията на страната или на преминаване през нея за извършване на престъпления.

В проекта е взето предвид обстоятелството, че в ред случаи жертвата на престъплението се намира в материална, служебна или друга зависимост от дееца. Тогава тя ще е затруднена да потърси закрила от държавата и поради това, в тези случаи е изключен частният характер на престъплението и е предвидено наказателното преследване на извършителите да се осъществява по общия ред.

По-нататък следва да се отбележи, че всички понятия, които отразяват някаква парична стойност на предмета на престъплението или на размера на причинената с последното вреда, са определени в Допълнителната разпоредба като определен брой установени за страната минимални работни заплати към момента на извършване на деянието. Казаното се отнася за понятията „големи размери”, „особено големи размери”, „значителна стойност” и „значителна вреда” (§ 1, т. 14 – 17). В отделни разпоредби са посочени и други размери, също обозначени с определен брой минимални работни заплати. Установената за страната минимална работна заплата е нормативно установена величина и е подходяща мярка за изчисляване на стойности. Нейното използване коригира размерите на вредата, които се променят поради инфлационните процеси, които така или иначе протичат. Понастоящем тя се използва в тълкувателни решения на Общото събрание на наказателните колегии на ВКС, но е добре този подход да намери своя законодателен израз.

Нов е и подходът, възприет в проекта, към престъпленията, чийто предмет или вредите от които съставляват големи размери, поради което те винаги са елемент от квалифицираните състави на тези видове престъпления (например престъпления против собствеността, подкуп). За разлика от действащия НК, в проекта не се изисква, наред с тези размери, да се преценява, дали случаят е особено тежък. Така обективен и установим признак ще превръща съответното престъпление в тежконаказуем случай.

За престъпленията, извършени във връзка с упражняване на занятие или на друга правно регламентирана дейност, представляващи източник на повишена опасност, са предвидени квалифицирани състави за случаите, в които деецът е осъществил деянието след употреба на наркотично вещество, което се определя легално в § 1, т. 28 като „състояние на човек, при което в неговия организъм има наркотично вещество или аналог на наркотично

вещество”. Това състояние, както е известно, може да бъде толкова опасно, колкото и класическото пияно състояние.

2. Предлагат се нови моменти в уредбата на престъпленията против живота и здравето.

Два нови квалифицирани състава са включени в уредбата на тежконаказуемото умишлено убийство и на умишлено причиняване на телесна повреда (чл. 110, ал. 1, т. 2 и 15 и чл. 125, ал. 1, т. 2 и 15). Освен посочените случаи на мотивиране на дееца от защитен признак на жертвата, по-тежки наказания се предвиждат и за случаите, когато пострадалият е лице, защитено по установен от закон ред. Целта е да се обхванат всички случаи, когато особена защита е предвидена в друг закон, например, когато лицето е застрашено във връзка с наказателно производство. Този квалифициращ признак ще позволи да се обхванат и случаи, когато в друг закон в бъдеще се предвиди особена защита на лица с повишена виктимност.

Предлага се приложимостта на привилегированите състави на убийство и телесна повреда, извършени в състояние на силно раздразнение, предизвикано от пострадалия, да бъде разширена, като това състояние ще може да бъде предизвикано и от тежко противозаконно бездействие, а не само чрез противозаконно действие, каквато е действащата уредба на тези престъпления (чл. 114, 119 и 127).

Участието в самоубийството на малолетно или на невменяемо лице вече се приравнява на тежконаказуемо умишлено убийство, защото „мотивирането” на тези лица да посегнат на живота си е посредствено извършителство поради тяхната неспособност да разбират свойството и значението на това, което вършат.

Отнемането на орган, тъкан, телесна течност или клетка вече е обявено за самостоятелен вид престъпление, доколкото извършеното не съставлява по-тежко престъпление (чл. 138, ал. 1).

В глава тринадесета, където са уредени престъпленията против свободата на личността, е включен нов раздел, в който за пръв път са криминализирани деяния, които засягат някои страни на личната неприкосновеност на човека. Като престъпления са обявени противозаконният оглед на лице, непозволеното фотографиране, филмиране, записване или подлагане на друго подобно действие и принудителното лечение. Понастоящем тези деяния са забранени от Конституцията, но срещу тяхното осъществяване няма наказателноправна защита.

3. Престъпленията против половата неприкосновеност и против половата нравственост са групирани в самостоятелна глава петнадесета. Съставите на тези посегателства са обособени в два раздела, за да се открият престъпленията, които засягат личността, от тези, които засягат само половия морал. Сексуалната експлоатация на деца е уредена според изискванията на съответната европейска директива. Понастоящем се предвижда наказателна отговорност само за съвкуплението при използване на зависимост на пострадалия от дееца. В проекта се предлага престъпно да бъде и всяко полово действие от друг характер, когато деецът използва такава зависимост.

4. В съответствие с международните задължения на страната основните състави на вътрешния и презграничен трафик, уредени в глава шестнадесета, се допълват с нова форма на изпълнителното деяние – прехвърлянето на отделни лица или на групи от хора. Така реакцията срещу този вид престъпност ще стане по-ефективна.

5. Закрилата на правата и свободите на гражданите се разширява, като в системата на глава седемнадесета се включват съставите на три нови престъпления – цензура (чл. 192), налагане на вяра (чл. 195) и препятстване друго да постъпи на работа чрез даване на неверни сведения (чл. 206).

6. Закрилата на децата е разширена с уреждането на нов вид престъпление – търговия с деца (чл. 219). Освен това, трябва да се отбележи, че уредбата на множество видове престъпления по Особената част на проекта включва състави на тежконаказуеми престъпления, когато тяхна жертва е дете.

7. В Глава деветнадесета – престъпления против собствеността, се предлагат няколко нови положения.

Кражбата и грабежът са уредени в един раздел, като по този начин се подчертават общите особености на тези два вида престъпления. Тяхната уредба е допълнена с нови квалифицирани състави – когато предметът на престъплението е вещ, която представлява културна ценност. Вместо сегашното подробно изброяване на различни опасни предмети се предлага нова обобщена формулировка чрез бланкетен елемент – вещ, поставена под специален режим (чл. 233, ал. 2, т. 2 и чл. 237, ал. 1, т. 2).

При различните видове присвоявания – обсебване и длъжностно присвояване, също са предвидени по-тежки наказания за случаите, когато предметът на престъплението е културна ценност.

Компютърната измама и в проекта е уредена като вид измама, но е съобразен техническият характер на този вид престъпление и неговата съставомерност е обвързана с причиняването на имотна вреда, като е изключено изискването за възбуждане или поддържане на заблуждение. При този вид измама е възможно имотната вреда да е пряко следствие от неправомерното манипулиране на компютърните данни, без това да се възприеме от човек. Тази промяна в уредбата на компютърната измама ще я направи реално приложима, като същевременно ще бъдат избегнати проблемите за нейното разграничаване от класическата и от документната измама.

В проекта не се предлага специална уредба на застрахователната измама, подобна на тази по чл. 213 от действащия НК. Действащата позитивна уредба на застраховането предвижда всички претенции за обезщетение да се предявяват писмено и поради това в съответния документ отразяването на несъществуващо застрахователно събитие означава, че той ще е документ с невярно съдържание. Предявяването му пък ще е начало на използване на този документ за получаване въз основа на привидно правно основание на чуждо имущество, което е опит към документна измама. Поради това и такава дейност не се нуждае от специално криминализиране, което неизбежно би създавало конкуренция на състави.

В края на глава деветнадесета е предложена обща поощрителна разпоредба, която предвижда предвидените наказания за престъпленията против собствеността да се намаляват наполовина, когато предметът на престъплението бъде върнат или заместен или имотната вреда бъде възстановена до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд. Така се разширяват възможностите чрез тази норма да се съдейства за по-бързо възвръщане на положението отпреди престъплението и за по-скорошно възстановяване на възможността правоимащият субект да упражнява своите права. Изключение от това правило е предвидено само за престъпленията грабеж и изнудване поради насилствения характер на тези престъпления.

8. В глава двадесета, посветена на престъпленията против стопанството, престъпленията против кредиторите вече се уреждат като общи стопански престъпления, защото те по същество са именно такива. Стеснено е и приложното поле на безстопанствеността и на сключването на неизгодна сделка до случаите, когато вредите настъпват за държавата, за община или за държавно или общинско юридическо лице с повече от петдесет процента държавно или общинско участие. Условието за запазване на тези два вида престъпления все още не са се променили поради особеностите на

българския преход. Това налага да бъде запазен престъпният характер на тези дейности.

9. Престъпленията против Републиката по глава двадесет и първа включват и част от сегашните престъпления против отбранителната способност на държавата поради естествената връзка между тях и необходимостта от закрила на държавния суверенитет и на националната сигурност. Предвид обстоятелството, че за повечето от тези престъпления е характерна противодържавна цел, това понятие е определено в § 1, т. 32. Тук следва да се отбележи, че в сравнение с действащата уредба на тази материя, за противодържавни са обявени три цели, които сега не срещаме в закона – целите за насилствено задържане на власт, за нарушаване на териториалната цялост на Република България и за нарушаване на единството на българската нация.

10. Глава двадесет и втора урежда престъпленията против избиращото право. В нея са обединени престъпленията, които засягат изборния процес, и тези, които пречат на гражданите да упражняват свое избиращо право – активно или пасивно. В съставите е уточнено, че тези посягателства се осъществяват единствено при провеждане на избори или на референдум. Връзката между тези два вида престъпления против избиращото право е основанието те да бъдат уредени в една глава. Нейното систематично място непосредствено след престъпленията против републиката подчертава значението на закрилата на избиращото право в демократичното общество.

11. В глава двадесет и трета са уредени всички престъпления против публичните финанси. Нова е концепцията за уредба на тази материя. Вместо сегашната разхвърляна уредба в една глава са обединени всички разпоредби относно престъпления, които застрашават или уреждат обществените отношения, осигуряващи правилното събиране и разходване на публични средства. Според § 1, т. 18 такива са средствата, обявени за публични със закон. В първия раздел на тази глава са включени престъпленията против паричната система. В следващите три раздела са обединени съставите на тези, които засягат различни страни на събирането на публични средства (включително нарушаването на акцизния режим и осигурителната измама). Последният раздел включва нормите относно престъпното разходване на публични средства, като в него се обявява за престъпление и злоупотребата при обществена поръчка (чл. 343). И в тази глава, подобно на решението при престъпленията против собствеността, е предвидено наказателната отговорност за престъпления против публичните финанси да се смекчава чувствително, когато съответните публични средства бъдат внесени или

върнати в съответните бюджети до приключване на съдебното следствие в първоинстанционния съд. Целта е извършителите да бъдат стимулирани към по-бързо нормализиране на отношенията им с бюджета и финансите.

12. Глава двадесет и четвърта урежда престъпленията против дейността на държавни органи или на длъжностни лица. Новото формулиране на заглавието на тази глава в съчетание с разширеното понятие за длъжностно лице по § 1, т. 1 на практика разпростират действието на нормите върху по-широк кръг обществени отношения. Предлагат се два нови състава в раздела за престъпленията против правосъдието. Криминализира се лъжливото доказване по чл. 364, като текстът обхваща всички форми на изготвяне или преправяне на инкриминираните в нормата доказателства или доказателствени средства, а не само противозаконното подслушване и записване. Друго ново престъпление тук е отклонението от изтърпяване на наказание. То се отличава от класическото бягство на затворник по това, че визира случаите на отлагане или прекъсване изпълнението на наказанието лишаване от свобода и тези на незавръщане от домашен отпуск на затворник. И в трите хипотези понастоящем не може да се търси наказателна отговорност от осъдените лица.

13. Подкупът и търговията с влияние са обособени в самостоятелна глава двадесет и пета, за да обхванат всички области от обществения живот, в които може да се практикува корупция, освен дейността на държавните органи и тази на лицата, изпълняващи публични функции – стопанската дейност, здравеопазването, образованието, спорта и други. В една глава са обединени всички форми на подкуп и на търговия с влияние. При това в основните състави на тези престъпления като субект е посочено и чуждото длъжностно лице, което прави квалифицираните състави за пасивен подкуп и за пасивна търговия с влияние, приложими и спрямо тази категория лица. По действащата уредба чуждите длъжностни лица отговарят само за престъпление, визирано в основния състав.

14. От системата на престъпленията против реда на управлението са изведени тези против режима на културни ценности и архивни документи. Те са групирани в самостоятелна глава – двадесет и шеста. По този начин се подчертава и самостоятелното значение на закрилата на културно наследство като особено значимо обществено благо. Обхватът на главата е разширен и практически се обхващат всички форми на посегателства срещу националното културно наследство.

15. Глава двадесет и осма урежда престъпленията против режима на защитена информация. В нея са включени всички разпоредби, които имат за предмет информация, която съставлява някакъв вид тайна. Така ясно могат да бъдат разграничени видовете престъпления, свързани с разгласяване на тайна, както и всяко друго престъпно ползване на информация, като например събраната чрез използване на специални разузнавателни средства.

16. Престъпленията при използване на информационни системи по глава двадесет и девета представляват по-разгърната система от норми в сравнение със сегашните компютърни престъпления. Нормите са приведени изцяло в съответствие с международните задължения на Република България в областта на противодействие на престъпленията в киберпространството. Известно е, че този вид посегателства са проблем в цял свят.

17. Престъпленията против обществения ред са класически за българското наказателно право и са уредени в глава тридесета от проекта. Тук следва да се отбележи новият раздел относно престъпленията против опазването на животни. През последните години обществото многократно беше скандализирано както от проявена жестокост към животните, така и от случаи, довели до тежки увреждания на хора, включително и до причиняване на човешка смърт от животни. Поради това се предлага криминализиране на всички форми на жестоко отношение с тях, но също така и проявите на немарливост при отглеждане на опасни животни. За да се избегнат трудностите пред практиката, се предлага криминализиране на неполагането на грижи за животно, когато това е довело до увреждане на човек. Предлага се също така немарливите стопани на такива животни да отговарят и чрез препращане към разпоредбите за убийство или за причиняване на телесна повреда при условията на професионална непредпазливост. Мотивът тук е, че отглеждането на такива животни е дейност, представляваща източник на повишена опасност (чл. 432). Друга новост в тази глава е уредбата на измамата при хазартна игра като субсидиарно престъпление. За него не се предвижда настъпване на имотна вреда (чл. 437). Когато такава бъде установена, деянието ще следва да се квалифицира като обикновена измама против собствеността.

18. В глава тридесет и първа са уредени престъпленията по транспорта и съобщенията. В нея са предвидени няколко нови вида престъпления – застрашаване и завладяване на транспортно средство (чл. 442 и 443) и насилие при транспорт (чл. 445). Случаи на такива прояви вече са установени у нас и поради това тяхното криминализиране е уместно. Променя се уредбата на управлението на моторно превозно средство след употреба на

алкохол или на наркотично вещество (чл. 458). Що се касае до управлението моторно превозно средство след употреба на алкохол, деянието ще е престъпление едва след като деецът вече е санкциониран за друго такова деяние. Управлението след употреба на наркотично вещество винаги е престъпление независимо дали деецът вече е санкциониран. Разпоредбата на чл. 459 криминализира преотстъпване управлението на моторно превозно средство на лице, което е неспособно, на лице в пияно състояние или е употребило наркотично вещество. Чрез препращане към увреждащите престъпления по транспорта се предлага предоставилият транспортното средство да отговаря наравно с причинителя на общественотоопасните последици. Тази норма е предизвикана от обществената потребност, породена от многобройните случаи на тежки транспорти произшествия, причинени именно от неспособни водачи или от такива, които са пияни или дрогирани.

19. Престъпленията против режима за опазване на околната среда са обединени в глава тридесет и втора. Това позволи тяхното по-добро систематизиране. Нормите, които ги уреждат, са групирани в пет раздела в зависимост от особеностите на обществените отношения, непосредствен обект на посегателствата. Целта е да се осигури всеобхватна закрила на околната среда.

20. В Глава тридесет и трета са уредени общоопасните престъпления. Те са класически за българската наказателноправна система. Като видове престъпления те са по-малко на брой в сравнение с действащия НК от 1968 г. Това се обяснява с уреждането на множество от сегашните общоопасни престъпления в самостоятелни глави, например тези, които касаят защитата на околната среда, престъпленията по транспорта и други. Нов момент в уредбата на тези видове престъпления е криминализирането на бездействието на длъжностно лице при налична радиоактивна опасност (чл. 523).

21. Глава тридесет и четвърта урежда военните престъпления. Тяхната система и съдържание са съобразени с новата уредба относно отбраната и въоръжените сили. Това наложи ограничаване кръга на субектите на тези престъпления предвид професионалния характер на въоръжените сили. Поради това, че български военнослужещи участват в различни международни мероприятия, за множество от военните престъпления квалифициращо обстоятелство е извършването на съответното престъпление в бойна обстановка при участие в мисия или в операция извън страната.

22. В съвременните условия много тежък проблем представлява тероризмът във всички негови разновидности и независимо от мотивите на извършителите на тези прояви. На противодействието на тези прояви са посветени множество международни договори, влезли в сила за Република България. Това явление за съжаление не отмина и нашата страна. Действащата уредба е разпокъсана и приемана на части. В проекта се предлага тероризмът да бъде уреден в самостоятелна глава – тридесет и пета, озаглавена „Тероризъм”. Така на едно място е обединена уредбата относно наказуемостта на всички форми на тероризъм. Тя е съгласувана изцяло със всички международни задължения на страната. Особеност, от субективната страна, на терористичните действия е, че множество от тях са подчинени на особени цели. Поради това се наложи терористичните цели да бъдат определени легално (§ 1, т. 33). Макар и да е подчертана международната насоченост на разглежданата уредба, съставите на тези престъпления имат по-широк обхват в сравнение с международните задължения на Република България, което позволява те да бъдат прилагани и когато даден терористичен акт има вътрешен характер. Поради това и някои от престъпленията против Републиката отпаднаха от съответната глава, защото са уредени като тероризъм.

23. В Последната глава – тридесет и шеста, са уредени престъпленията против мира и човечеството. Престъпленията против човечеството са групирани в отделен раздел. Предвид многократните критики срещу Република България поради отсъствието на уредба на изтезанието, такава вече е предвидена. Международноправната уредба на престъпленията против човечеството през последните години претърпя съществено развитие, особено що се отнася до формите на различните деяния, които следва да бъдат обявени за такива престъпления. Много от тези форми са въздигнати в престъпления по вътрешното право, но по отношение на тях следва да се прилага давността за наказателно преследване. А международните задължения на страната изискват те да не бъдат погасявани по давност. Това наложи включване на бланкетна разпоредба в системата на престъпленията против човечеството, която препраща за формите на деянията към международните договори, влезли в сила за Република България (чл. 590). Така се постига съответствие на българското наказателно право с международното наказателно право – действащо и бъдещо, защото съдържанието на тази норма ще се запълва от предвиденото в договорите, влезли в сила за нашата страна.

IV. В Допълнителната разпоредба на проекта на нов Наказателен кодекс се предлагат общо тридесет и седем законови определения на думи и изрази, чието съдържание трябва да е едно и също във всички разпоредби на кодекса, част от които са те. Много от тези понятия се употребяват и от действащия закон, но нямат легално определение. С предложените определения се внася яснота в тяхното конкретно съдържание. Към тази група се отнасят определенията по § 1, т. 2, 4, 6, 7, 9, 10, 14 – 28, 31 – 33, 35 и т. 36. В сравнение с действащия НК от 1968 г. някои от легалните определения по чл. 93 са променени, с което тяхното съдържание се прецизира или разширява. Това са определенията по § 1, т. 1, 3, 5, 13, 19 и 37.

V. В Преходните разпоредби се уреждат въпросите, които поставя замяната на действащия Наказателен кодекс от 1968 г. с предложени нов Наказателен кодекс. В тези норми се урежда действието на стария кодекс по отношение на престъпленията, извършени до влизането в сила на новия закон, освен ако той не се явява по-благоприятен за дееца. Предвижда се новият Наказателен кодекс да влезе в сила три месеца след обнародването му в „Държавен вестник“. Така се създава възможност правоприлагащите органи да се запознаят с него и да се подготвят за неговото прилагане.

VI. В съответствие с изискванията на ЗНА и тези на указа по неговото прилагане Заключителните разпоредби уреждат необходимите промени в други закони, които се позовават на НК от 1968 г. или препращат към негови конкретни норми. От особено значение са промените в НПК и ЗИНЗС. Те следват от отмяната на наказанието доживотен затвор без замяна, новата материалноправна уредба на наказанието пробация и непознатия нов вид наказание – лишаване от право на чужденец да пребивава на територията на страната и да преминава през нея.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Пламен Орешарски)

